

TRADENOMIEN JALANJÄLJILLÄ
Haaga Instituutin ammattikorkeakoulusta sijoittuminen

Tampereen yliopisto
Kasvatustieteiden laitos
Helena Kätkänaho
Pro gradu –tutkielma
Kasvatustiede
Helmikuu 2008

Tampereen yliopisto

Kasvatustieteiden laitos

KÄTKÄNAHO, HELENA: Tradenomien jalanjäljillä, Haaga Instituutin ammattikorkeakoulusta sijoittuminen

Pro gradu –tutkielma, 114 s., 11 liitesivua

Kasvatustiede

Helmikuu 2008

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksen lähtökohtana on epätieto Haaga Instituutin ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sijoittumisesta työelämään. Tutkimuksessa kuvataan Haaga Instituutin ammattikorkeakoulun Helsingin ja Malmin liiketalousinstituuteista 31.5.2000-31.1.2004 välillä valmistuneiden tradenomien sijoittumista työmarkkinoille yksilön näkökulmasta. Koulutusohjelmia (ko) on mukana tutkimuksessa kolme: liiketalouden, tietojenkäsittelyn ja International Business ko:t. Suuntautumisvaihtoja (sv) on mukana seitsemän: taloushallinto, mainonta ja yritysviestintä, palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi, henkilöstöjohtaminen, ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta sekä tietojenkäsittely.

Tutkimuksessa kerätään valmistuneiden taustatietojen lisäksi, koulutukseen liittyviä ja valmistumisen jälkeiseen ajanjaksoon liittyviä tietoja. Näitä taustatietoja ja koulutuksen tuomia vaikutuksia tässä tutkimuksessa tutkitaan suhteessa mihin ja millaisiin työtehtäviin tradenomit sijoittuvat heti valmistumisensa jälkeen. Tutkimukseen on haluttu kerätä edellä mainittujen asioiden lisäksi myös tulevaisuusorientaatioon liittyvää tietämystä tradenomien työskentelystä sekä tradenomien opiskeluun ja koulutuksen antiin liittyvää aineistoa mm. taitojen ja koulumenestyksen avulla.

Tutkimuksen tarkoituksena on saada kokonaisvaltaista sijoittumistietoa tradenomeista, jota voi hyödyntää suuntaviivoina ammattikorkeakoulun pedagogisen työn, opetuksen, tutkimus- ja kehittämistoiminnan kentällä sekä tukena alueellisen kehitystyön jalkauttamisessa.

Tutkimus on lähestymistavaltaan kvantitatiivinen ja tiedonkeruumenetelminä käytettiin strukturoitua kyselylomaketta, oppilastietojärjestelmää ja Alumnirekisteriä. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu sijoittumiseen liittyvistä aikaisemmista tutkimuksista, tilastoista sekä ammattitaito ja ammattikorkeakouluopinnot -käsitteiden avaamisesta ammattikorkeakoulupedagogiikan kentällä.

Tutkimus osoitti, että valmistuneiden sijoittumiseen on vaikuttamassa joukko erilaisia asioita. Tradenomit ovat työllistyneet suhteellisen hyvin. Yli 84% vastanneista työskenteli toisen

palveluksessa pääosin vakituisessa ja kokoaikaisessa työsuhteessa yksityisen työnantajan palveluksessa. Tradenomit ansaitsivat myös melko hyvin (ka-palkka 2266 €). Naiset olivat miehiä yleisemmin suoritustason tehtävissä ja ansaitsivat keskimäärin 400 € vähemmän kuin miehet vaikka opiskelivat nopeammin ja omasivat paremman koulumenestyksen miehiin verrattuna. Huomioitavaa oli, että yrittäjyys vaihtoehtona kiinnosti vain harvoja tradenomeja.

Johtopäätöksenä on, että työelämän ja ammattikorkeakoulun yhteistyötä on lisättävä ja koulutuksen aikana panostettava työelämävalmiuksien lisäämiseen. Yrittäjyyskasvatukseen ammattikorkeakouluissa on kiinnitettävä tulevaisuudessa enemmän huomiota. Jatkotutkimusta on mahdollista tehdä kerätyn tutkimusaineiston pohjalta laajemmin ja eri näkökulmistakin tarkasteltuna. Tutkimus palveli tarkoitustaan kohdejoukon tutkimisessa sijoittumisen näkökulmasta.

Avainsanat: sijoittuminen, ammattikorkeakoulupedagogiikka, ammattikorkeakouluopinnot, ammattitaito, yrittäjyys

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TYÖELÄMÄÄN SIJOITTUMINEN AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN HAASTEENA....	8
2.1 Työelämään sijoittuminen ilmiönä	8
2.1.1 Tutkimustietoa sijoittumisesta sekä tilastoja	16
2.2 Tutkimusongelmat	26
2.3 Ammattikorkeakoulupedagogiikka.....	28
2.4 Ammattikorkeakouluopinnot	32
2.5 Ammattitaito	33
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUMINEN.....	35
3.1 Tutkimuksen taustaa	35
3.2 Tutkimuksen kulku.....	37
3.3 Tutkimuksen kohteena oleva koulutus	38
3.3.1 Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu ja kohdejoukon rajaaminen	39
3.4 Tutkimustapa.....	40
3.5 Kyselyn kuvaus ja kyselyn suorittaminen	47
4 TUTKIMUSTULOKSET.....	49
4.1 Tutkimukseen osallistuneiden taustatietoja	49
4.2 Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sijoittuminen, työsuhde, työnantaja ja asema	53
4.2.1 Sijoittuminen päätoimisuuden mukaan	53
4.2.2 Valmistuneiden työsuhde.....	56
4.2.3 Valmistuneiden työnantaja sekä työskentely ulkomailla	59
4.2.4 Asema nykyisessä työssä.....	64
4.3 Ansiotietoja.....	69
4.4 Koulumenestys sekä työn ja koulutuksen vastaavuus.....	73

4.4.1 Koulumenestys mittarina	73
4.4.2 Työn ja koulutuksen vastaavuus mittarina	76
4.4.3 Opiskeluaikana asetetut uratavoitteet.....	77
4.5 Valmistuneiden toiveita koulutuksen suhteen, koulutuksen laaja-alaisuus ja opintojen jatkaminen	78
4.6 Työtaidot, puutteet koulutuksessa ja työelämävalmiudet	81
4.7 Yrittäjyys vaihtoehtona ja tulevaisuudensuunnitelmia	84
4.8 Oppilaitoksen imagoseikat sukupuolittain ja tradenomin tutkinnon tunnettavuus	89
4.9 Tutkimuksen luotettavuus.....	91
5 DISKUSSIO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	95
5.1 Tutkimustulosten merkitys.....	95
5.2 Mahdollisia jatkotutkimusaiheita	102
6 LÄHTEET	107
7 LIITTEET	114
LIITE 1. Kyselylomake	115
LIITE 2. Taulukko 38.....	124
LIITE 3. Taulukko 39.....	125

1 JOHDANTO

Suomi on siirtynyt teollisuusyhteiskunnasta jälkiteolliseen yhteiskuntaan, jota voidaan nimittää palvelu-, koulutus- tai tietoyhteiskunnaksi näkökulmasta riippuen. (Järvinen ym. 1995, 76-77.) Suomen ammatillisen koulutuksen rakenteita uudistettiin 1990-luvulla. Edellisillä vuosikymmenillä 1970- ja 1980-luvuilla muotoutunut koulutusrakenne ei vastannut 1990-luvun vaatimaa elinkeinorakennetta. Uudistus toteutettiin alueellisten ammattikorkeakoulujen perustamisen kautta sekä ammatillisen peruskoulutuksen alueellisten monialaisten konsernien kokoamisen kautta. (Auvinen 2004, 19)

Yliopistollinen opiskelu valmentaa opiskelijoita laaja-alaiseen tiedonkäsittelyn hallintaan. Ammattikorkeakoulujen virallisena yleisenä tavoitteena on valmentaa opiskelevista nuorista oman alansa laaja-alaisia ammattilaisia asiantuntijatehtäviin. Laaja-alaisuutta on ammattikorkeakouluissa pyritty painottamaan koska oletetaan työelämän tarvitsevan tulevaisuudessa entistä enemmän valmiuksia omaksua uusia taitoja ja siirtyä tehtävistä toisiin, spesifisten taitojen lisäksi. Ammattikorkeakoulujen perustamisella pyrittiin näin osaltaan ennakoimaan näitä muutoksia. (Mikkola & Nurmi 2001, 114.)

Ammatillinen osaaminen tai pätevyys on yhteydessä vahvasti tiettyihin tehtäviin, tilanteisiin ja toimintaympäristöihin. Joku saattaa olla arvostettu ammattilainen tehtävissään kotimaassa mutta hänen pätevyytensä ei riitä työtehtävien suorittamiseen ulkomailla. Ammattitaitovaatimuksista ja työtehtävistä puhuttaessa käytetään termiä kompetenssi tai kvalifikaatio. Kompetenssi-käsite liitetään yleensä yksilön pätevyyteen ja kvalifikaatio työelämän osaamisvaatimukseen. (Auvinen 2004, 34)

Yksilön näkökulmasta työura nähdään sekä ulkoisena tai sisäisenä urana. Ulkoinen ura tarkoittaa yksilön etenemistä organisaatiossa tietyn ajan kuluessa tai hänen ammatillisen asemansa kehittymistä (Honkanen & Ahola 2003, 25.). Juuri valmistunut on ehtinyt sijoittua ensimmäiseen ammatilliseen asemaansa. Tämä asema antaa lähtökohtia tulevaisuudelle.

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot järjestetään koulutusohjelmina. Koulutusohjelmat ovat ammattikorkeakoulun suunnitteleimia ja järjestämiä opintokokonaisuuksia, jotka suuntautuvat johonkin työelämän ammatillista

asiantuntemusta edellyttämään tehtäväalueeseen ja sen kehittämiseen. Koulutusohjelman sisällä voi olla erilaisia, useitakin suuntautumisvaihtoehtoja. (Haaga ammattikorkeakoulun opinto-opas, 1999-2000, 304). Tässä tutkimuksessa lähestytään työelämään sijoittumista kohdeilmionä muun muassa sukupuolen, koulutusohjelmien ja suuntautumisvaihtoehtojen kautta sekä erilaisten sijoittumiseen vaikuttavien tekijöiden avulla.

Koulutus on keskeinen tekijä, joka erottaa yksilöitä uralla etenemisessä. Myös sukupuoli määrittää urakehitystä paljon. Akateemisia uria on tutkittu seurantatutkimuksella ja on havaittu, että naisilla esiintyi katkonaista, takaiskujen sävyttämää urakehitystä miehiä useammin. (Honkanen & Ahola 2003, 24.). Oma avaimensa työelämään sijoittumiseen löytyy koulumenestyksestä, johon yksilö itse voi vaikuttaa hedelmällisessä koulutusympäristössä opintojensa aikana.

Näkemykseni on, että valmistuneiden tradenomien sijoittuminen työelämään, saavutettu asema ja ammatilliset taidot sekä työelämävalmius peilaavat ammattikorkeakoulutuksen toimivuutta, tasoa ja imagoa.

Yksi ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyön ydintehtävistä on opetuksen kehittäminen. Siihen tarvitaan työelämän käytäntöjen tutkimista, mallintamista ja kehittämistä, työyhteisöjen hiljaisen tiedon julkituomista ja jalostamista sekä käytännön teorian luomista. Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystoiminnan avulla voidaan tieteellisen tiedon rinnalle tuoda se käytännön tieto, joka kuvaa soveltamista, työelämässä toimivien ihmisten kokemuksen myötä jalostunutta osaamista ja työelämän toimintaa ohjaavaa käyttöteoriaa. Työelämän käytännön teorian luominen on haaste tutkimukselle niin teoreettisesti kuin metodologisestikin (Kotila & Mutanen 2004, 41.). Tästä käytännön teoriasta uskon olevan ensiarvoista apua nuorelle valmistuneelle työelämään sijoittumisessa.

Ammattikorkeakoulut tarvitsevat jatkuvasti tutkimustietoa oman toimintansa tuloksista ja kehittämistarpeista. Henkilökunnan tieteelliset jatkotutkinnot ja gradut sekä PD-työt ja niihin sisältyvät tutkimustyöt tehdään tiedekorkeakouluille (Kotila & Mutanen 2004, 44, 47 ja 49.). Näin tämäkin pro gradu –tutkielma tehdään Tampereen yliopiston kasvatustieteiden laitokselle.

Koulutusrakenne on yhteydessä ammattirakenteeseen mielestäni vahvasti ammattikorkeakoulukontekstissa. Koulutusta ja sieltä sijoittumista sekä uraa voidaan määritellä monin eri pedagogisin silmin. Nykyään ammattikorkeakoulupedagogiikkaan voi liittää aikaisempia tutkimuksia, alan käsitteistöä ja vaikkapa yrittäjyyspedagogiikkaa, joka on myös ammattikorkeakoulupedagogiikan tavoin hyvin nuori tutkimuksen ala. Tärkeää on koulutuksen ja työelämän linkin ajankohtaisuus. Jos jompikumpi on jäljessä kehityksestä, se vaikuttaa heti työelämään sijoittumiseen, jonka nostan tämän tutkimuksen keskeiseksi tutkimusilmiöksi.

Kuhanen (2005, 22) mieltää koulutuksen tuottavan sekä työtehtävien suorittamisen edellyttämiä tietoja ja taitoja (teknisiä kvalifikaatioita) että työhön sijoittumisen ja uraliikkuvuuden edellyttämiä todistuksia, tutkintoja ja oppiarvoja (muodollisia kvalifikaatioita). Perusta koulutuksen ja työelämän tutkimuksen kohtaamisessa on erottaa nuo kohtaamisen kaksi eri tasoa. Koulutustutkinnot ja arvosanat kohtaavat työmarkkinoilla työasemien muodolliset pääsyvaatimukset ja koulutussisällöt kohtaavat puolestaan käytännön työtehtävien asettamat suoritusvaatimukset. Kuhasen mielestä on tehtävä ero työmarkkinavaatimusten (muodolliset kvalifikaatiot) ja työtehtävien edellyttämät teknisten kvalifikaatioiden (työpaikkakvalifikaatiot) välille.

Huomioitavaa on, että koulutus voi toimia tehokkaasti työmarkkinoilla huolimatta siitä, tuottaako se käytännön työtehtävien kannalta juuri oikeita kvalifikaatioita vai ei. Toisaalta myös, vaikka koulutus tuottaisikin työtehtävien kannalta juuri oikeanlaisia kvalifikaatioita, ei koulutus välttämättä takaa työpaikan saantia työmarkkinoilta. Mielestäni nämä huomiot ovat tärkeitä nykypäivänä ja ovat perustana tälle tutkimukselle. Koulutuksen ja työmarkkinoiden välinen vastaavuus on aina muodissa ja siihen liittyy useasti jännitteitä eri sidosryhmien välillä ja jatkuvaa kehitystyötä.

2 TYÖELÄMÄÄN SIOJITTUMINEN AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN HAASTEENA

2.1 Työelämään sijoittuminen ilmiönä

Tällä tutkimuksella pyritään saamaan tietoa tradenomien työelämään sijoittumisesta erilaisin taustamuuttujin. Tutkimuksen tarkastelukulmaksi valittiin sijoittuminen koska se on ilmiönä hyvin tärkeä kuvaaja muun muassa sille missä amk-kentällä liikutaan. Sijoittuminen elämään sisältää jo käsitteenä monia erilaisia asioita: kokemusta, onnea,

taitoja tai osaamista. Sijoittumisen voidaan tässä tutkimuksessa keskittyvän sijoittumisena tutkinnon suorittamisen jälkeiseen elämään ja sitten mahdollisille työmarkkinoille. Korkeakoulututkinnon omaavat tradenomit raivaavat tiensä työmarkkinoille tutkinnon, kokemuksen, onnen, taitojen ja osaamisen siivittäminä ja polut sinne vaihtelevat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtojen. Jotkut pitävät itseään asiantuntijoina, toiset taas noviiseina. Näiden valmistuneiden tuomat ei niinkään urat vaan lyhyempikestoiset polut antavat tutkijalle paljon erilaisia sijoittumisilmiöön kuuluvia tietoja. Valmistuneilta saadaan myös arvioita mm. koulutuksen sisällöstä, joilla katson olevan yhteyden yksilön sijoittumisessa elämään ja työmarkkinoille. Tiedot ovat ensiarvoisia ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmatyölle.

Työhallinnon nettisivuilla (<http://www.mol.fi> 2008) on äskettäin julkaistu uutinen tradenomien ja työnantajien odotuksien eroista. Kysely tehtiin tammikuussa 2008 ja siihen vastasi 118 työnantajaa eri toimialoilta ja 94 tradenomia, jotka olivat työnhakijoina pääkaupunkiseudulla. Kyselyn mukaan työnantajat arvostavat työhistorian laatua sekä toimialatuntemusta tradenomien tärkeimpinä työllistymistä edistävinä asioina. Tradenomit pitävät tärkeinä työllistymisessään työhistorian pituutta ja työnhakutaitoja. Huolestuttavaa oli, että vain 16% tradenomeista vastasi asiakaspalvelutaitojen kehittyneen koulutuksen ansiosta. Lähes puolet kyselyyn vastanneista työnantajista piti asiakaspalvelutaitoja tärkeinä. Tradenomien mielestä koulutus vahvisti markkinointiin, tietotekniikkaan ja tiedon hankintaan, kehittämiseen ja markkinointiin liittyvää osaamista. Tradenomit eivät kokeneet tradenomikoulutuksen vahvistaneen taloushallinnon, myynnin ja henkilöstöhallinnon osaamista, joiden osaamista työnantajat arvostivat.

Työelämään sijoittumiseen koulutuksen jälkeen ei löydy yksiselitteistä ohjetta vaan jokainen valitsee sen itselleen sopivimman ratkaisunsa ko. elämäntilanteessa. Suomen korkeakoulujärjestelmä muodostuu kahdesta rinnakkaisesta sektorista: yliopistoista ja ammattikorkeakouluista. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut täydentävät toisiaan omilla vahvuusalueillaan ja molemmilla on oma profiilinsa. Ammattikorkeakoulut toimivat korkeatasoisina työelämän ja sen kehityksen asiantuntijoina (www.minedu.fi 2003). Toisaalta tätä kautta voidaan luoda suuntaviivoja koulutuksen ja työelämän välisestä suhteesta ja ammattikorkeakoulun erityispiirteistä.

Sijoittumisilmiö on mielenkiintoinen koska koulutuksen jälkeen päästään heti kiinni sellaiseen mikä erottelee yksilöiden elämänsä elämänsä toisistaan. Sijoittuminen työmarkkinoille on koulutuksen antia parhaimmillaan. Tutkijalla oli ennakkonäkemyksiä siitä, että kaupan ja hallinnon alalta valmistuneet tradenomit ovat työllistyneet hyvin viime vuosina. Tutkijan ennako-oletuksena oli myös, että liiketalouden ja hallinnon alalla on työelämässä omat asemansa, joihin pääosa koulutetuista sijoittuu. Ensimmäisenä lähtökohtana voidaan pitää yleensä sijoittumista työelämään ja sitten sijoittumista tiettyyn työtehtävään. Kunta, valtio, yksityinen sektori, järjestö/yhteisö, oma yritys tai jokin muu voi toimia työnantajana.

On mukavaa nähdä miten naiset ja miehet eri koulutusohjelmista ja suuntautumisvaihtoehdoista sijoittuvat. Oletan, että markkinoinnin suuntautumisvaihtoehdosta esimerkiksi sijoitettaisiin markkinoinnin työtehtäviin ja laskentatoimen suuntautumisvaihtoehdosta taloushallinnon työtehtäviin. Uskon, että suurin osa valmistuneista tradenomeista sijoittuu heti vakituiseen, kokoaikaan työsuhteeseen yksityiselle sektorille. Yrittäjäksi päätyy kaupan ja hallinnon alalta huomattavasti suurempi joukko valmistuneita kuin muilta ammattikorkeakoulun aloilta. Valmistuneella on kahdeksan päätoimista sijoittumisvaihtoehtoa: työ toisen palveluksessa, äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaa, yrittäjänä tai freelancerina toimiminen, opiskelu, työttömyys, lomautus, varusmies- tai siviilipalvelu tai muu vaihtoehto.

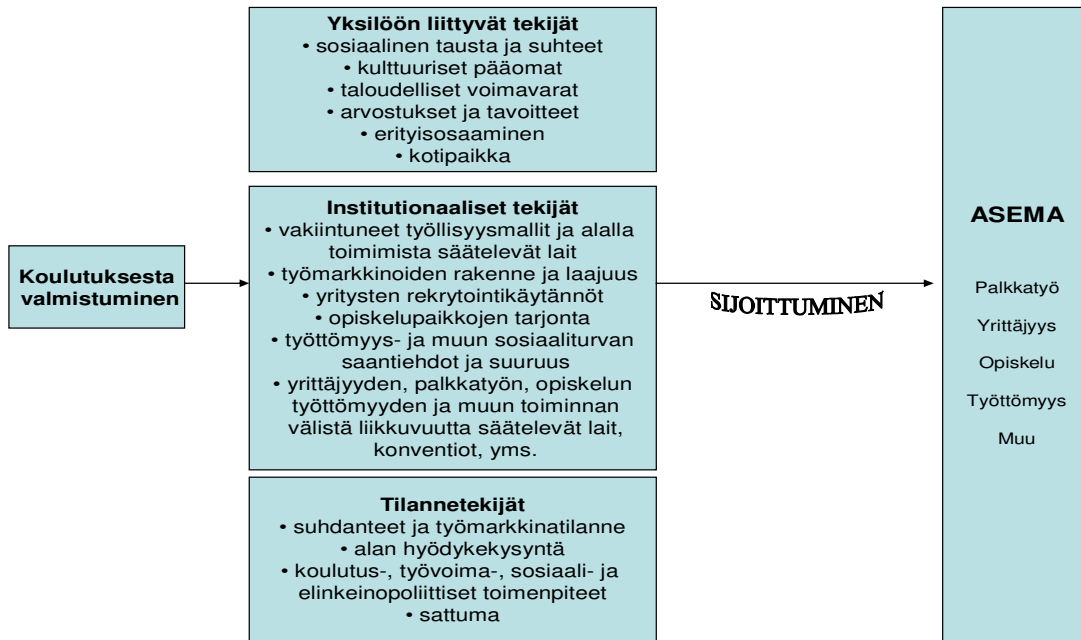
Koulutuksen laatu, kilpailukyky ja korkea teknologinen osaaminen sekä niihin liittyvä tuotekehitys, yrittäjyys ja kansainvälistyminen ovat keskeinen osa ammattikorkeakoulun toiminta-ajatus (Honkanen & Ahola 2003, 20.). Mielestäni on tärkeää, että opiskelijoille pyritään luomaan hyvät edellytykset linkittää koulutuksen tarjoama tietotaito mahdollisimman pitkälle työelämän haasteisiin. Empiirisen tutkimuksen avulla voidaan selvittää mihin suuntaan opintosisältöjä tulisi rakentaa, jotta ne vastaisivat muuttuvia yhteiskunnallisia tilanteita. Yrittäjyys ja sen edistäminen on myös selvästi tullut esille jokaisella koulutusasteella. Siihen liittyvää tutkimusta tarvitaan kun halutaan selvittää mm. ammattikorkeakouluopintojen vaikuttavuutta valmistuneen työhön sijoittumiseen ja myöhemmin uraan.

Tradenomikoulutuksen tutkimisessa voidaan käyttää pohjana kuviota 1 (Honkanen & Ahola 2003, 23.), jonka tarkastelussa voidaan huomioida eri alojen omat vakiintuneet työllisyysmallit. Tutkijana rajaan tutkimukseni sijoittumisen tarkasteluun valmistuneiden

työmarkkina-asemaan pohjautuen koska palkkatyö, yrittäjyys, opiskelu, työttömyys tai muu kategorisoi valmistuneen tiettyyn asemaan elämässä sijoittumisen kautta.

Koulutuksesta valmistumisen ja sijoittumisen välisiä tekijöitä; yksilö-, institutionaaliset tekijät ja tilannetekijät ei kuvata tässä tutkimuksessa tarkemmin. Näiden tekijöiden tutkiminen mielestäni vaatisi yksityiskohtaisempaa, monialaista tutkimusta, joissa syy-seuraussuhteita punnittaisiin vaikkapa pidemmällä aikajänteellä. Toki yksilön näkökulmasta tutkimusaineistoa kerätään ja tässä tutkimuksessa on mukana muutamia asioita kustakin tekijäryhmästä (kuviot 1) koska niiden kautta tradenomit saavuttavat asemansa työmarkkinoilla taikka jäävät sen ulkopuolelle. Pidän todennäköisenä, että korkeakoulutuksen saanut sijoittuu hyvin pian työmarkkinoille Suomessa. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD:n koulutusjärjestelmien vertailuraportti Education at a Glance (2006) kertoo koulutuksen laadun olevan korkeatasoista Suomessa ja korkeakoulutukseen osallistumisen yleisempää meillä kuin vertailumaissa keskimäärin. Suomalaiset suorittavat korkeakouluopintonsa hyvin loppuun ja valmistumisaste on OECD:n kärkiluokkaa. (<http://spektri.oph.fi> 2008). Koulutuksen keston ammattikorkeakoulussa kannattaa kiinnittää huomiota.

Joskus sattuma ohjaa työmarkkinoille pääsyä. Suurimmaksi osaksi yhteiskunnalliset olosuhteet luovat kysyntää työmarkkinoille ja sitä kautta parempina aikoina työllistytään nopeammin ja päästään oman alan töihin. Hyvinä aikoina työmarkkinoilla yksilöllä on jopa varaa punnita eri vaihtoehtoja ja valita mieleisin työtehtävä. Työttömyys- ja muun sosiaaliturvan saanti ja suuruus vaikuttaa joidenkin kohdalla myös siihen kannattaako ikään kuin lähteä töihin. Oma aktiivisuus sekä halu työmarkkinoille ja hyvät rekrytointikanavat edesauttavat mielekkään työtehtävän pariin. Koulutuksen aikanakin kannustava ilmapiiri työntekoa kohtaan ylipäättään motivoi valmistuneita hakemaan töitä ennakkoluulottomasti ja luottamaan omiin kykyihin. Ensimmäiseen työtehtävään sijoittuminen voi onnistuessaan olla elämänpituisen menestystarina. Siinä eri tahojen panostus kantaa pitkälle niin yksilön kuin koko yhteiskunnankin näkökulmasta.



Kuvio 1. Koulutuksesta työelämään sijoittumisprosessin keskeiset tekijät teoksessa Honkanen & Ahola 2003 (pohjautuen lähteisiin Silvennoinen ym. 1998, 269; Ahola & Silvennoinen 1999, 41)

Tämän tutkimuksen taustalla piilee tiedon puuttuminen siitä, mitä valmistuneille tradenomeille ylipäätään kuuluu. Tiivis opiskelujakso elämässä on ohi ja haetaan sitä ensimmäistä työpaikkaa työelämässä. Eletään valmistuneen elämässä eräänlaista käännekohtaa, muutosta, joka asettaa haasteita yksilölle ja työelämänkin suuntaan. Koulutuskentällä voitava on jo tehty, joten eräänlainen sadonkorjuu koulutuksen osalta on käsillä. Tutkimuksessa on tarkoitus tutkia juuri tätä satoa, tradenomien työhön sijoittumista ja asemaa työelämässä ja työelämän ulkopuolella. Tutkimuksessa pohditaan myös ammattikorkeakoulupedagogiikkaa. Monella kyseessä on vasta ensimmäinen työpaikka, joka kertoo jotain ehkä koulutuksen annista ja arvostuksesta työelämässä.

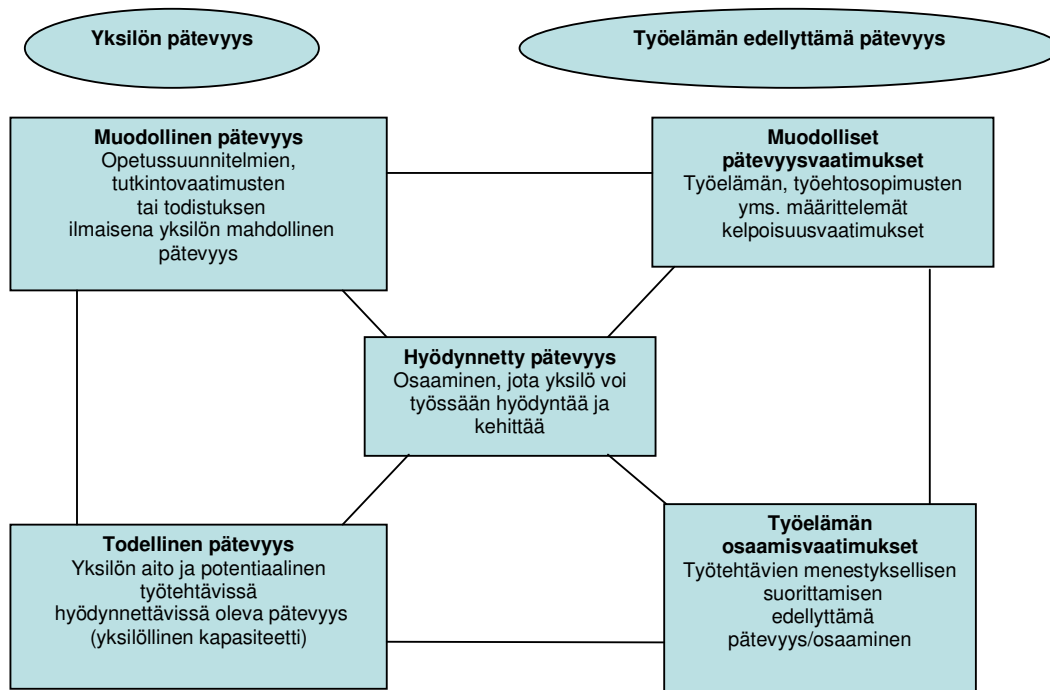
Tutkimuksen perustana on myös tieto siitä, ettei valmistuneita ole aikaisemmin tutkittu laajemmalla formaatilla tutkimuskohteessa. Tärkeätä on tutkia valmistuneiden taustatietojen lisäksi, koulutukseen liittyviä ja valmistumisen jälkeiseen ajanjaksoon liittyviä tietoja. Näitä taustatietoja ja koulutuksen tuomia vaikutuksia tässä tutkimuksessa tutkitaan suhteessa mihin ja millaisiin työtehtäviin tradenomit sijoittuvat heti valmistumisensa jälkeen. Tiivistetysti tähän tutkimukseen on haluttu kerätä edellä mainittujen asioiden lisäksi myös tulevaisuusorientaatioon liittyvää tietämystä tradenomien työskentelystä sekä

tradenomien opiskeluun ja koulutuksen antiin liittyvää aineistoa mm. taitojen ja koulumenestyksen avulla. Opintojen onnistumista kuvaa mielestäni sekin miten halukkaita valmistuneet ovat jatko-opintoihin ja millaiset opinnot heitä tulevaisuudessa kiinnostavat. Täten saatua mahdollisimman kokonaisvaltaista sijoittumistietoa tradenomien osalta on tarkoitus hyödyntää niin suuntaviivoina opetuksen, tutkimus- ja kehittämistoiminnan kentällä, kuin tukena alueellisen kehitystyön jalkauttamisessa. Uskon, että työelämän alkuvaiheessa syntyy omakohtainen näkemys omasta osaamisesta ja kyvyistä saada työtä ja tehdä erilaisia työtehtäviä. Näin oma osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan työelämään sijoittumisen hetkellä.

Työelämään sijoittumisen tarkastelussa tutkitaan usein tunnuslukujen avulla, valmistuneiden työnhakuun ja ensimmäisen työtehtävän löytymiseen sekä varsinaisen työn luonteeseen, sisältöön ja palkkaukseen liittyviä tekijöitä. Nämä asiat ovat mukana tässäkin tutkimuksessa. Tutkimus kiinnittyy erityisesti valmistuneiden työelämään sijoittumisen murrosvaiheeseen mikä antaa kuvaa koulutuksen vaikuttavuudesta.

Ammattikorkeakouluopintojen jälkeen moni valmistunut voi suoraan siirtyä työelämään tai hakeutua jatko-opintojen pariin ammattikorkeakouluihin tai yliopistoihin. Lisäksi ammattikorkeakoulut järjestävät täydennyskoulutusta, erikoistumisopintoja ja avoimen ammattikorkeakoulun opintoja, joihin valmistuneilla on mahdollisuus osallistua.

Yksilön pätevyys (kompetenssi) ja työelämän edellyttämä pätevyys (kvalifikaatiot) ovat mielestäni sidoksissa työelämään sijoittumisen kanssa. Auvinen (2004, 34) käsittelee ammatilliseen pätevyteen liittyviä merkityksiä kuviossa 2 (mukaillen Ellström 1997, 37-44; Vertanen 2002, 45-46; Ruohotie 2002, 109-110). Kuvio 2 käsittelee ammatilliseen osaamiseen liittyviä kvalifikaatio- ja kompetenssi-käsitteitä sekä yksilön että työelämänkin kannalta. Näkisin, että sijoittuminen osuu hyödynnetyn pätevyden tavoin kuvion keskelle koska se on ikään kuin toiminnan keskiössä ympärillä vaikuttaneiden seikkojen tuloksena.



Kuvio 2. Ammatilliseen pätevyyteen liitettyjä kvalifikaatio- ja kompetenssikäsitteitä Auvisen (2004, 34) mukaan (mukaillen Ellström 1997, 37-44; Vertanen 2002, 45-46; Ruohotie 2002, 109-110)

Tutkimuskohteena on Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu, joka yhdistyi Helia ammattikorkeakoulun kanssa. 1.1.2007 aloitti toimintansa tällä hetkellä Suomen suurin HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Haaga Instituutin ammattikorkeakoulun kuvaaminen tutkimusympäristönä kuuluu olennaisena osana tutkimusilmiöön. Lisäksi kaupan ja hallinnon ala nousee tutkimuskohteeksi Haaga Instituutin ammattikorkeakoulun kahden yksikön kautta. Valmistuneiden koulutuksessa saamat työelämävalmiudet eli erilaiset taidot ovat esillä tutkimuksessa koska niillä on vahva yhteys työelämäsijoittumisessa. Ammattitaidon voi nähdä yksilön hyödyntämänä pätevyytenä, jota voidaan tutkia erilaisten taitojen kautta. Esimerkiksi tärkeää on tietää millaiset työtaidot olisivat työssä tärkeitä, puuttuuko ehkä koulutuksesta jonkin oleellisen taidon oppimista mitä työelämä edellyttää. Olisiko koulutus kenties pitänyt olla laaja-alaisempi? Entä oppilaitoksen imago?

Ammatillinen kompetenssi ei ole sama asia kuin työsuoritus. Se on riippuvainen paitsi työntekijän valmiuksista myös työhön kohdistuneista roolivaatimuksista. Työntekijä voi epäonnistua työssään muun muassa siksi, että hänen taidoissaan on puutteita tai hän on kadottanut motivaationsa tai ympäristö jollakin tavoin rajoittaa hänen toimintamahdollisuuksiaan. (Ruohotie 2005, 4).

”Ammatillinen koulutus tarvitsee vetovoimaa ja uutta, näkyvämpää imagoa. Voisiko voittoa opiskelija ja mestariopiskelija lisätä ammatillisen koulutuksen imua?” Näin kysyy Jouko Paljakka Ammattikasvatuksen aikakauskirjassa (2005, 101). Paljakan mielestä nuorten ammatinvalintaa ohjaavat nykyisin enemmän televisio ja kaverit kuin järki ja omat kyvyt. Lisäksi nuoret haaveilevat ammateista, jotka näkyvät mediassa. Ammatillinen koulutus ei ole pystynyt nostamaan kiinnostustaan kampanjoista huolimatta. Nuoret kaipaavat ja tarvitsevat esikuvia. Yksi keino vetovoiman lisäämiseen on kilpailu – mestariluokan osaajat tuovat arvostusta paitsi ammattialalle myös oppilaitokselle. Kilpailu on kuulunut aina ihmisten elämään. Siihen sisältyy itsensä ja muiden voittamista, viihdettä ja arvostusta. Kilpailuun osallistuneet huomataan ja muistetaan. Tutkimuksessa nostetaan esille myös seikka tunnettaanko tradenomin tutkinto työmarkkinoilla valmistuneiden näkökulmasta. Se, onko kilpailuilla tehoa koulutuksen markkinoinnissa ja yleensä valmistuneiden työhön sijoittumiseen, on vaikeampi määritellä.

Sijoittumisessa työelämään yksilön persoonallisuus ja osaaminen tulevat esille mm. taitojen ja työvalmiuksien ohella. Jokaisella meistä on oma käsityksemme urastamme ja halu sijoittua työmarkkinoille mielekkäisiin työtehtäviin. Se voi erota niistä standardeista, joilla toiset ihmiset tai organisaatiot arvioivat menestystämme. Uralla on dialektinen luonne: urakehitys on eräänlaista vuorovaikutusta yksilön ja hänen toimintaympäristönsä välillä (Ruohotie 1998, 94). Menestyminen työelämässä vaatii yksilöltä ponnisteluja ja se luo samalla paineita koulutussektoreillekin. Nykyään voidaan puhua omaehtoisen toiminnan merkityksestä, johon nivoutuu selkeitä yrittäjämäisiä asioita. Mielestäni työelämään sitoutumiseen ja sijoittumiseen voi vaikuttaa parhaiten yksilö itse. Onnea ja sattumaakin tarvitaan joskus työn löytymisessä.

Tradenomien sijoittumista on tärkeää tutkia jatkuvasti ja tutkijalle on miltei herkullista saada tietoa siitä mihin kaupan ja hallinnon alan tradenomit ovat sijoittuneet pääkaupunkiseudulla sijaitsevasta ammattikorkeakoulusta. Entä onko sukupuolisia eroja nähtävissä vaikkapa työsuhteessa ja ansioissa vaikka valmistumisesta on kulunut vasta vähän aikaa? Koulutuspoliittinen keskustelu Suomessa on herättänyt myös kysymyksen onko tradenomeja koulutettu liikaa ja ylipäättäen onko ammattikorkeakoulun ja työelämän välinen yhteistyö tuottanut koulutukseen sellaista mikä vastaa työelämän vaatimuksiin?

Sijoittumisen tarkastelu liittyy myös koulutuksen järjestäjien ja työelämän väliseen yhteistyöhön ja siihen miten koulutus pystyy tämän yhteistyön pohjalta tarjoamaan

oppilaille juuri niitä tietoja ja taitoja, jotka koetaan työelämässä tärkeiksi. Ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen yleisenä tavoitteena on antaa opiskelijalle:

- laaja-alaiset käytännölliset perustiedot ja -taidot sekä niiden teoreettiset perusteet asianomaisen alan asiantuntijatehtävissä toimimista varten;
- edellytykset asianomaisen alan kehityksen seuraamiseen ja ajan tasalla pysymiseen;
- valmiudet jatkuvaan koulutukseen;
- riittävä viestintä- ja kielitaito; sekä
- asianomaisen alan kansainvälisen toiminnan edellyttämät valmiudet.
(Haaga ammattikorkeakoulu, opinto-opas 1999-2000, 305. Asetus ammattikorkeakouluopinnoista 3.3.1995/256)

Tässä tutkimuksessa sijoittumisen voidaan ajatella liittyvän koulutuksen validiteettiin, esimerkiksi laadulliseen ennakkointiin. Tämä tarkoittaa sitä, valmistuvatko opiskelijat niihin tehtäviin ja asemiin, joihin toivoisimme heidän valmistuvan, onko koulutus ollut sellaista mitä toivoisimme sen olevan eli antavan työelämävalmiuksia.

2.1.1 Tutkimustietoa sijoittumisesta sekä tilastoja

Ongelmana tutkimuksen tekemisen alkuvaiheessa oli löytää teorianäkemyksiä työelämään sijoittumiselle, joten ongelma ratkaistiin aikaisempien tutkimusten, tilastojen ja käsitteiden määrittelyjen turvin. Pyrin käsitteiden avulla selittämään ilmiön ympäröivää maailmaa ja näin saattaa ilmiö tavallaan näiden käsitteiden keskiöön. Katajamäki (2006) näkee, että empiirinen tutkimus soveltaa teorioiden pohjalta käsitteitä.

Osaavan työvoiman varmistaminen edellyttää koulutuksen keskeyttämisen vähentämistä ja läpäisyn parantamista. Tavoitteena on myös nopeuttaa siirtymisiä koulutusasteelta seuraavalle ja lyhentää opiskeluaikoja. Suomalaisten osaamistason nostaminen lähelle maailman kärkeä on päämääränä opetusministeriön tuoreessa luonnoksessa koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaksi. KESU:n tavoitteena on vuoteen 2020 mennessä nostaa nuorten ikäluokissa ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus 46 prosenttiin ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden 42 prosenttiin.

Suomen menestyminen globaalissa kilpailussa sekä väestön hyvinvoinnin parantaminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen edellyttävät koko väestöltä ja työvoimalta vahvaa osaamis pohjaa. Suomalaisen korkea sivistystaso sekä laadukas ja maksuton koulutus ovat hyvinvointiyhteiskuntamme perusta. (<http://spektri.oph.fi> 2008). Opiskelu ammattikorkeakouluissamme houkuttelee yhä enenevässä määrin myös kansainvälisiä opiskelijoita.

Ammattikorkeakoulututkinnon vuosina 1998-2002 suorittaneista työllistyi vuoden 2002 lopussa 81,7% (www.minedu.fi 2003). Valmistuneilla on ollut ennen ammattikorkeakouluopintojen aloittamista enimmäkseen lukiokoulutus. Ammattikorkeakoulututkinnot ovat 3,5-vuotisia tai 4-vuotisia ammatillisesti painottuneita korkeakoulututkintoja. Pääsyaatimuksena on yleissivistävä lukio tai ammatillinen perustutkinto. Valintaan vaikuttavat lisäksi työkokemus ja useilla aloilla pääsykoe, jolla soveltuvuus alalle varmistetaan. Koulutusalat ovat: humanistinen ja kasvatusala, kulttuuriala, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, luonnontieteiden ala, tekniikan ja liikenteen ala, luonnonvara- ja ympäristöala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousala (www.minedu.fi 2003).

HAAGA-HELIA Ammatillisen opettajakorkeakoulun valtakunnallisessa TUNNE -hankkeessa järjestetään 2.10.2007 - 4.4.2008 erikoistumisopintopaketti, jossa käsitellään aiemmin opitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista ammattikorkeakoulussa. Opintojen antina pyritään synnyttämään prosesseja, joilla opiskeluaikoja ammattikorkeakoulussa nopeutetaan ja siirtymisiä kouluasteelta toiselle helpotetaan. Koen nämä asiat tärkeiksi niin yksilön kuin koulutuksen järjestäjien kannalta, joten tässä tutkimuksessa tutkitaan myös tutkinnon suorittamisen kestoa, jolla näen olevan vahvan kosketuspinnan työelämään siirtymisprosessissa.

Ammattikorkeakoulujen suuruudesta opinahjoina kertoo seuraava tilastotietä. Ammattikorkeakoulututkinnon suoritti vuosina 2000-2004 yhteensä 91868 opiskelijaa kaikki koulutusalat mukaan lukien (AMKOTA 02.03.2006). Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta tuona aikajaksona suoritti tutkintonsa 21115. Koulutusala on suurimpia ammattikorkeakoulussa tarjotuista kahdeksasta alasta.

Ammattikorkeakoulututkinnon pelkästään vuonna 2000 suoritti 14059, joista hallinnon ja kaupan alan tutkinnon suoritti 3874. Vastaavat luvut vuonna 2004 kertovat tutkinnon

suorittaneiksi yhteensä 20591, joista yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan tutkinnon suorittaneita oli 4494 (AMKOTA 21.02.2002 ja 02.03.2006). Haaga Instituutin ammattikorkeakoulusta valmistui vuosina 2000-2004 yhteensä 2112 opiskelijaa. (AMKOTA 02.03.2006)

Aloituspaikkatarve vuonna 1999 kaupan ja hallinnon alalla Suomessa oli 21000 paikkaa kun taas suositus vuosille 2001-2005 oli 20900 paikkaa eli lähes sama. Ammatillisen peruskoulutuksen vastaavat luvut olivat vuonna 1999 8130 paikkaa ja vuosina 2001-2005 yhteensä 8300 paikkaa. Ammattikorkeakoulutuksessa vuonna 1999 oli 8660 kaupan ja hallinnon aloituspaikkaa ja se laski vuosina 2001-2005 7600 paikkaan. Yliopistoissa vastaavat luvut olivat 4210 paikkaa vuonna 1999 ja vuosina 2001-2005 yhteensä 5000 paikkaa. Näin ollen ammattikorkeakoulujen suositukset kertovat sen, että toisen asteen ammatillisen peruskoulutuksen aloituspaikkamäärän on arvioitu kasvavan kaupan ja hallinnon alalla kaudella 2001 - 2005 (www.minedu.fi 2000).

Ensimmäiset tradenomit valmistuivat vuonna 1995 ja siitä lähtien tradenomit ovat saavuttaneet työmarkkinoilla vakiintuvan aseman niin esimiehinä kuin asiantuntijoinakin. Ammatissa toimivien tradenomien määrä oli noin 28000 vuonna 2004. Näistä naisia oli noin 70 prosenttia. Tutkinto on vielä varsin nuori mutta valmistuneet ovat valtaosin alle 30-vuotiaita. Tradenomit ovat työllistyneet 86 prosenttisesti yksityisen sektorin työnantajien palvelukseen ja loput 14 prosenttia toimii julkisella sektorilla (Akavalaiset työmarkkinat 2004, 93.).

Tradenomit sijoittuvat työmarkkinoilla enimmäkseen taloushallinnon ja markkinoinnin ja myynnin tehtäviin (Tradenomiliitto 2005). Tradenomitutkintojen aloituspaikkamäärät ovat kasvaneet runsaasti ja vuonna 2005 määrät olivat korkeakoulusektorin toiseksi suurimmat. Vuoden 2005 aloituspaikkamäärä oli koko Suomessa noin 8000. Huolestuttavaa on, että vuoden 2004 syyskuusta lähtien tradenomit ovat olleet työttömyystilastoissa toiseksi suurin työttömien määrä insinöörien jälkeen (Tradenomiliiton jäsentutkimus 2004). Sijoittumisen kiinnostavuus tutkimuskohteena selittyy mielestäni työllistymisen kautta hyvin. Valmistumisen jälkeen yleisenä mittarina pidetään sitä työllistyykö valmistunut ylipäätään ja millä aikataululla. Tämä tieto kertoo jo jotain henkilöstä, koulutuksesta sekä työmarkkinatilanteesta. Sijoittumisella on siis linkkejä moneen eri asiaan. Yksi tärkeimmistä on juuri työtilanne Suomessa.

Seuraavassa kuvataan aiempien tutkimusten pohjalta sijoittumiseen vaikuttavia tekijöitä. Näitä erilaisia sijoittumisseurantoja on tehty useita viime vuosina eri puolilla Suomea.

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu (PKAMK) on tehnyt sijoittumisseurantatutkimuksen vuonna 2003 valmistuneiden sijoittumisesta keväällä 2005. Sijoittumisseuranta on vuosittain Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta ja ammattiopistosta kaksi vuotta aiemmin valmistuneille tehtävä kysely. 623 valmistuneesta vastasi kyselyyn 357 henkilöä. Tutkimuksen tulosten mukaan Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta tuona aikana valmistuneista oli keväällä 2005 töissä 79%, opiskelemassa 9%, muualla 7% ja työttömänä 5%. Muualla sana sisältää vaihtoehtoja vanhempainlomasta, hoitovapaasta, varusmies-/siviilipalvelusta ja työvoimakoulutuksesta. Kaupalliselta koulutusosalta töissä oli 82%, työttömänä 7%, opiskelemassa 5% ja muualla 6%. Kaupallisen alan vastaajat ilmoittivat, että työ ja koulutus vastasi toisiaan täysin 22%, jonkin verran 68%, ei lainkaan 10%. PKAMK:n sijoittumisseurannoissa valmistuneiden työllisyys on pysynyt samalla tasolla vuosien 2002-2005 ajan. Työssä olevia on ollut 83-79%, työttömiä 6-5%, opiskelemassa 6-9% ja muualla 5-7%. Naisten ja miesten sijoittumisessa ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja. Kyselyyn vastanneista miehistä oli töissä 84% ja naisista 76%. Mielenkiintoiset erot työllisyydessä selittyvät sillä, että naisista vanhempainlomalla oli lähes 10%.

Kaikista vastaajista 41%:lla oli vakituinen työsuhde ja työssä olevista 52%:lla. Tämä luku on mielestäni melko alhainen jos todella reilusti alle puolet työskentelee vakituudessa työsuhteessa. Määräaikaisuuksia täytyy olla paljon. Työssäkäyvistä jopa 9% teki osa-aikatyötä. Ammattikorkeakoulun käyneistä vastaajista 4,5% toimi yrittäjänä, ja yrittäjyys oli hieman yleisempää ammattiopiston käyneiden keskuudessa. Yrittäjiä oli eniten maa- ja metsätalouseläällä, tekniikan sekä kaupan alalla. Naisista varmasti tai mahdollisesti perustaa yrityksen seuraavan viiden vuoden aikana 15%, miehistä 21%. Kielteisimmin yrityksen perustamiseen suhtautuivat terveysalalta valmistuneet, joista 55% vastasi ”varmasti en”. Tutkittavilta tiedustelen juuri näitä työsuhteeseen ja yrittäjyyteen liittyviä asioita.

Kaupallisella alalla kolme neljästä työllistyi oman alan töihin viimeistään puolen vuoden kuluttua valmistumisesta. Työssä olevista 58% oli vakituudessa työsuhteessa ja suurin osa

teki hallinto-, toimisto- ja IT –alan töitä. Kokopäiväisessä työsuhteessa oli 91% ja yrittäjinä toimi 6% työssä olevista. (www.ennakko2010.fi 2006). Yrittäjien osuus on kaupalliselta alalta melko pieni kun yrittäjyyteen liittyviä asioita ajattelisi kaupallisella alalla käsiteltävän muita aloja enemmän.

Toinen mielenkiintoinen kartoitusluonteinen tutkimus on tehty Etelä-Pohjanmaalla. Seinäjoen ammattikorkeakoulu (SEAMK) on toteuttanut laajan selvityksen, jonka kohteena ovat olleet ammattikorkeakoulun kokeiluvaiheen toisen vuosikurssin opiskelijat. Opiskelijat olivat valmistuneet vuosina 1996-1997 ja toimineet pari vuotta työelämässä. (Varamäki, Heikkilä & Taipalus 1999). Olen vastannut henkilökohtaisesti tähän kyselyyn vastavalmistuneena. Seinäjoen amk:n tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa valmistuneiden opiskelijoiden sijoittumista työelämäään ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen ja tavoitteena oli samalla kerätä opiskelijapalautetta koskien mm. ammattikorkeakoulututkinnon sisällön ja työelämän vaatimusten vastaavuudesta. Haaga Instituutin ammattikorkeakoulua koskevassa tutkimuksessa tutkitaan myös sijoittumista mutta ilman työelämän vaatimusten aspektia. Ammattikorkeakoulututkinnon sisältöön liittyvää aineistoa kerätään jonkin verran. Seinäjoen ammattikorkeakoulua koskevassa tutkimuksessa ei todettu suuntautumisvaihtoehtojen välillä olevan suurta merkitystä sijoittumisen suhteen. Tutkimuksesta ilmeni, että liiketalouden yksiköstä valmistuneiden tradenomioiden keskimääräinen ansiotaso oli 1778 € kokoaikaisessa työsuhteessa. Haluan tutkia mitä tradenomit ansaitsevat pääkaupunkiseudulla ja verrata tuloksia tähän Seinäjoen ammattikorkeakoulun tutkimukseen koska valmistumisajat ovat molemmissa tutkimuksissa lähes samat. Toinen ammattikorkeakoulu sijaitsee Etelä-Pohjanmaalla maakunta-alueella ja toinen pääkaupunkiseudulla, joten ammattikorkeakoulujen fyysinen sijainti saattaa vaikuttaa tutkimustuloksiin. Aion kysyä tutkittaviltani nykyistä brutto kuukausiansiota.

Paula Kuhanen (2005) on tehnyt pro gradu –tutkielman Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksella. Aiheena oli Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitokselta vuosina 1987-1996 valmistuneiden työhön sijoittuminen ja koulutuksen ja työn vastaavuus. Tutkimusasetelmassa on yhteneväisyyksiä tähän tutkimukseen, kontekstina on vain yliopisto ammattikorkeakoulun sijaan. Kuhasen ensimmäisenä tavoitteena oli selvittää valmistuneiden työhön sijoittumista tarkastelemalla työllisyystilannetta ja ammatillista työhön sijoittumista. Tutkimuksen toisena tavoitteena oli tarkastella käsityksiä

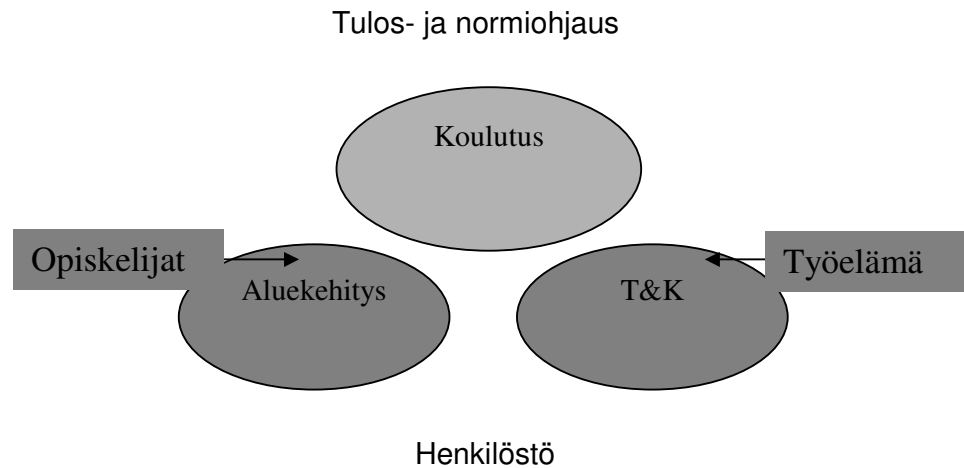
korkeakoulutuksen ja työn vastaavuudesta. Tutkimusryhmänä oli 469 aikuiskasvatus- ja kasvatustieteilijää suomenkielisistä ja ruotsinkielisestä koulutusohjelmasta. Vastauksia saapui 272, jolloin vastausprosentti oli 61%. Tutkimus suoritettiin keväällä 2007.

Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä oli tarkastelu yliopiston tehtävistä, kvalifikaatioista ja niihin liittyvistä koulutussosiologisista suuntauksista sekä koulutuksen ja työn kohtaamiseen liittyvästä ongelmanasettelusta. Työllisyystilanne vastaushetkellä oli varsin hyvä. Muutama oli työttömänä ja suuri osa vastanneista oli sijoittunut koulutustaan vastaavaan työhön pääasiassa koulutuslalle. Omassa tutkimuksessani on yhteistä tähän yliopistotutkimukseen se, että molemmissa on taitojen ja työelämävalmiuksien tarkastelua oppilaitosympäristössä. Tutkittavilleni esitän kysymyksiä työskentelystä opiskelujen ohessa ja valmistumishetkellä sekä valmistumisen jälkeen ulkomailla. Lisäksi pyydän mielipiteitä työssä tarvittavista tärkeimmistä taidoista ja mitä tärkeitä taitoja koulutuksesta tradenomien mielestä ehkä puuttui.

Yleisesti Kuhasen (2005) tutkimuksessa kritisoitiin yliopistokoulutusta siitä, että siltä puuttuu käytännönläheisyys ja siitä, että koulutus on etäällä työelämästä. Saatuun koulutukseen oltiin kuitenkin tyytyväisiä vaikka lähes kaikki oli sitä mieltä, että se ei valmista suoraan ammattiin. Koettiin, että koulutus antoi hyvät valmiudet. Tiedon prosessointitaidot nousivat koulutuksen ja työn sisältöarvoissa keskeiseen asemaan. Avainsanoja tutkimuksessa oli korkeakoulutus, työhön sijoittuminen, kvalifikaatiot ja työmarkkinat. Tärkeää on tässäkin tutkimuksessa huomioida koulutuksen ja työelämän yhteneväiset tavoitteet ja odotukset. Vuorovaikutusta koulutuksen ja työelämän välillä ei varmasti koskaan voi olla liikaa.

Tämän tradenomitutkimuksen viitekehys juontaa juurensa myös ammattikorkeakoulun tehtäväkentästä. Auvinen, Dal Maso, Kallberg, Putkuri ja Suomalainen (2005, 22) korostavat ammattikorkeakoulun tehtäväkenttää (kuvio 3), joka on laaja sekä toimintaympäristön muutoksia, jotka edellyttävät uudenlaista orientaatiota opetussuunnitelmatyöhön. Koulutuksen rinnalle liittyy myös ammattikorkeakoulun aluekehitystehtävä ja tutkimus- ja kehitystoiminta. Kuviossa 3 on esitelty tehtäväkenttä, jossa opiskelijat, henkilöstö, tulos- ja normiohjaus sekä työelämä muodostavat neliömäiset raamit koulutuksen, aluekehityksen ja t&k-toiminnan ympärille. Ammattikorkeakoulusta sijoittumista ei voi tästä kehyksestä mielestäni erottaa, koska jokaisella kuvion tekijällä on yhteys sijoittumiseen suorasti tai epäsuorasti. Esitän tutkittavilleni kysymyksen tradenomin

koulutuksen tarjoamista työelämävalmiuksista, koska valmiuksiin liittyy erilaisia taitoja ja osaamista, joilla on läheinen suhde kohteena olevan ilmiön kanssa.



Kuvio 3. Ammattikorkeakoulun tehtäväkenttä (mukaillen Auvinen, Dal Maso, Kallberg, Putkuri & Suomalainen 2005, 22)

lida Luoto (2004) on tehnyt tradenomin opinnäytetyönään tutkimuksen nimeltään Tradenomi työelämässä. Kontekstina on sama Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu kuin itselläni. Luodon aineistossa oli mukana 349 HLI:sta ja MLI:sta valmistunutta, joista 176 vastasi kyselyyn. Näin vastausprosentti oli 50%. Vastaaajista 52% oli HLI:n opiskelijoita ja 48% MLI:n. Naisten osuus tutkimuksessa oli 84%. Vastaaajien keski-ikä oli 29,2 vuotta. Päiväopiskelijoiden iän keskiarvo oli 26,3 vuotta ja iltaopiskelijoiden 37,9%. Helsingissä asui 60% vastaaajista. Vakituinen työsuhde oli 80%:lla ja kokopäiväinen työsuhde 96%:lla. Valmistuneista 43% työskenteli asiantuntijatehtävissä ja suoritustason tehtävissä oli 45%. Iltapäiväopiskelijoista 59% oli sijoittunut asiantuntijatehtäviin ja päiväopiskelijoista 34%.

Vastaaajien ansioiden keskiarvo oli 2207,3 €. Pienimmät ansiot olivat 1200 € ja suurimmat 6000€. 52%:lla ansiot olivat 2000 € tai sitä pienemmät. Miesten ansiot olivat 2485,5 € ja naisten vastaavasti 2155,2 €. Päiväopiskelijoiden ansiot olivat 1971,3 € ja iltaopiskelijoiden 2822,7 €. Eniten palkkaa sai BBA suuntautumisvaihtoehdosta valmistuneet 2754,2 € ja tietojenkäsittelyn suuntautumisvaihtoehdosta 2445,6 €.

Vastaaajista 11% joutui odottamaan työpaikan saantia. Näistä 94% oli päiväopiskelijoita ja heillä työpaikan saanti kesti keskimäärin 2,6kk. Työn kiinnostavuus ja työtehtävien sisältö ovat vaikuttaneet työtehtävien valintaan. 67% on sitä mieltä, että he ovat sijoittuneet hyvin

alalleen. Tulevaisuudessa ansiot arvioitiin olevan keskimäärin 2757 €. Palkkatasot herättivät tässä tutkimuksessa mielenkiintoni koska pidän palkkojen keskiarvotasoa verrattain hyvinä siihen nähden, että useimmilla valmistuneilla kyse on ensimmäisestä työpaikasta. Aion tarkastella edelleen palkkaan liittyviä asioita tässä tutkimuksessa, koska palkkatasot voivat vaihdella koulutusohjelmittain, suuntautumisvaihtoehdoittain ja sukupuolittain sekä palkkakysymykseen linkittyä eräänlainen tyytyväisyys työhön kokonaisuudessaan. Aion kysyä tutkittaviltani ovatko he tyytyväisiä palkkukseensa ja millaista palkkaa heidän pitäisi mielestään saada nykyisessä työssään.

Valmistuneiden sijoittumista työelämään voidaan pitää yhtenä keskeisimmistä kriteereistä arvioitaessa toisaalta sitä, miten ammattikorkeakoulut ovat onnistuneet tavoitteissaan ja miten tarpeelliseksi ja toimintakykyisiksi uusia tutkintoja suorittaneet työelämässä osoittautuvat (Stenström, Laine & Valkonen 2005, 3.). Koulutuksen tutkimuslaitoksen valtakunnallisessa tutkimuksessa tutkittiin satunnaisotannalla kaupan ja hallinnon (n=626), tekniikan ja liikenteen (n=637) sekä sosiaali- ja terveysalan (n=625) valmistuneita syksyllä 2003. Tämä Stenströmin, Laineen ja Valkosen (2005) tekemä valtakunnallinen tutkimus antaa laajuudessaan viitekehysten perustan tälle Haaga amk:n tradenomitutkimukselle.

Tutkimuksessa tutkittiin yhteensä n. 2000 ammattikorkeakoulusta vuonna 2000 valmistuneen kolmen suurimman ammattikorkeakoulun koulutusalan nuoren työelämään sijoittumista ja työelämätaitoja. Tutkimus tehtiin vuonna 2003 eli kolmen vuoden kuluttua valmistumisestään, joten työelämään vakiintumista oli ehtinyt jo tapahtumaan. Keskeisiä asiainoita tutkimuksessa olivat ammattikorkeakoulut, oppiminen, asiantuntijuus ja työelämätaidot. Tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat seuraavat: Miten eri koulutusaloilta (hallinto ja kauppa, tekniikka ja liikenne, sosiaali- ja terveysala) valmistuneet nuoret ovat sijoittuneet työelämään kolmen viimeisen vuoden aikana valmistumisestaan? Kohtaako koulutus ja työelämässä vaadittavat taidot toisensa? Ja pystyykö koulutus ennustamaan valmistuneen tulevaa työuraa?

Tutkimuksessa jokaiselta koulutusosalta oli mukana n. 700 valmistuneen otos ja vastausprosentiksi saatiin 64,5% mitä voidaan pitää hyvänä. Tutkimus toteutettiin kyselylomakkeella ja tulokset analysoitiin kvantitatiivisesti. Työelämätaitoihin liittyvää tietoa kerättiin avoimilla kysymyksillä ja näistä saatuja tietoja analysoitiin Likertin asteikolla (1-5). Koko aineistosta muodostettiin erilaisia faktoreita eli yhdistäviä tekijöitä, joita tarkasteltiin aikaisemman tutkimuksen ja ammattikasvatukseen liittyvien teorioiden ja viitekehysten

valossa. Tutkimuksen painopiste oli vertailtavuudessa eri ammattikorkeakouluista tehtyjen sijoittumistutkimusten kanssa. Tähän tutkimukseen on ajateltu analysoimista myös Likertin asteikolla kun kyseessä on työelämävalmiuksiin ja oppilaitoksen imagoon liittyvät seikat.

Otos kattoi koko valtakunnan ko. koulutusaloilla tietyinä ajankohtana vuonna 2003. Tutkimustuloksista näkyy, että ammattikorkeakoulusta näiltä kolmelta koulutusosalta on siirrytty työelämään hyvin. 79,5% on työllistynyt ja ilmoitti olevansa palkkatyössä. Myös työmarkkina-asema oli vakaa koska suurin osa oli työllistynyt vakinaiseen työsuhteeseen sekä suurin osa valmistuneista koki työskentelevänsä asiantuntijatehtävissä.

Parhaiten olivat tutkimuksessa työllistyneet tekniikan ja liikenteen alan opiskelijat, joista peräti 88% oli palkkatyössä. He myös kokivat työmarkkina-asemansa vakaaksi, olivat vähiten työttöminä ja kokivat asiantuntijoina olevansa koulutustaan vastaavissa työtehtävissä. Heikoiten olivat taas työllistyneet sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet. Noin 72% ilmoitti olevansa palkkatyössä mutta monen työmarkkina-asema oli epävakaana määräaikaissuoksien, työttömyyden ja alan yleisen epävakaisuuden vuoksi. Alalta valmistuneet kokivat itsensä asiantuntijoiksi mutta tekivät silti suoritustason tehtäviä eniten. Palkkataso oli myös näiden kolmen alan matalin.

Hallinnon ja kaupan alalta valmistuneet olivat työllistyneet kahden muun alan välimaastoon. Tradenomit kokivat olevansa koulutustaan vastaavissa töissä mutta palkkatasossa oli toivomisen varaa. Tradenomin tutkintoa ei tutkittujen mielestä kyllin hyvin tunneta työmarkkinoilla ja yrittäjänä tradenomeja toimi n. 4%. Tradenomit olivat eniten kiinnostuneita suorittamaan myöhemmin jatkotutkinnon. Koko aineistosta yrittäjiä oli noin 2%.

Tämän tutkimuksen tuloksilla on merkitystä ja yhteyksiä omaan tutkimukseeni koska tutkimuksestani löytyy paljon samankaltaisia tutkimuskysymyksiä, jotka liittyvät sijoittumiseen yleensä ja sijoittumisen onnistumiseen kaupan ja hallinnon alalla unohtamatta yrittäjyyttä uravaihtoehtona, asemaa työelämässä, taitoja, palkkatasovertailuja ja jatkotutkintohalukkuutta.

Palvelutyönantajille tehty koulutustarveselvitys (1999) paljastaa, että yrityksen henkilöstön osaamisessa korostuu tekijä, jolla yritys ylläpitää ja parantaa kilpailukykyään, joka pystyy vastaamaan nopeasti markkinamuutoksien haasteisiin. Koulutustarveselvityksessä

tradenomeille tärkeillä toimialoilla tarkastellaan mm. kaupan osaamisalueina myyntitaitoja, asiakaspalvelua ja tuotetietoutta. Suurimmat painoalueet ovat kielitaito ja kansainvälisyys, turvallisuuskoulutus, esimies- ja neuvottelutaidot tulevaisuudessa. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sijoittumisessa oli suuriakin eroja. Eniten esimiestasolla työskenteleviä oli kiinteistöpalvelualalla, autoliikenteessä ja hotelli- ja ravintola-alalla (www.minedu.fi 2000, 4-5). Aion tutkia tradenomien mielipiteitä työssä tarvittavista tärkeimmistä taidoista ja sitä, liittyykö sijoittumiseen suuria eroja vertailtaessa eri koulutusohjelmista ja suuntautumisvaihtoehdoista valmistuneita ja eri sukupuolia keskenään. Lisäksi tutkin työnantajan toimialaa kuten palvelutyönantajienkin koulutustarveselvityksessä (1999).

Tradenomiliiton (1999) tekemän jäsenkyselyn mukaan kolme viidestä tradenomista työskentelee pk-yrityksessä. Peräti neljä viidestä työskentelee yksityisen työnantajan palveluksessa, valtion palveluksessa 4% ja kuntasektorilla joka kolmastoista kyselyyn vastannut (www.minedu.fi 2000, 7). Pk-sektorin rinnalla voi esiolettamuksenani olla muitakin työnantajia jos oletetaan HAAGA tradenomien työllistyvän pääosin pääkaupunkiseudulle.

On selvää, että ammattikorkeakoulun koulutusalan valinta on yhteydessä työelämään sijoittumiseen. Tyytyväisimpiä ovat tekniikan ja liikenteen alan valmistajat. Se, miksi tradenomit ovat vähiten tyytyväisiä työtehtäviinsä, palkkaansa ja uramahdollisuuksiinsa on mielenkiintoinen seikka tämän tutkimuksen pohjalta. Yrittäjän uralle lähtee myös melko pieni joukko hallinnon ja kaupan alalta vaikka määrän kuvittelisi olevan liiketaloudellisella alalla suuremman. Mielenkiintoista nähdä millainen tilanne HAAGA tradenomeilla on sijoituttuaan työelämään.

Edellä mainituissa muissa tutkimuksissa yliopisto- ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet ovat työllistyneet myönteisesti ja suuri osa on saanut vakituisen työpaikan heti. Ammattikorkeakouluihin kohdistuneissa tutkimuksissa koulutuslakohtaisia eroja löytyy siitä, miten on sijoitettu koulutusta vastaaviin töihin. Miehet ovat sijoittuneet naisia useammin asiantuntijatehtäviin ja saavat myös samasta työstään korkeampaa palkkaa naisiin verrattuna. Tradenomit ovat sijoittuneet myös aikaisemmissa tutkimuksissa hyvin mutta ovat hieman tyytymättömiä työtehtäviensä sisältöön. Moni tradenomi haluaisi opiskella lisää tulevaisuudessa ja saada asiantuntijatyön ja paremman palkan. Iltaopiskelijat ansaitsevat päiväopiskelijoita parempaa palkkaa, koska ovat usein kiinni työelämässä koko opiskelujensa ajan.

Näissä edellä kuvatuissa tutkimuksissa on elementtejä, joita löytyy tästäkin tutkimuksesta. Halusin tuoda tähän sijoittumisen ilmiöön mukaan yhtenä uutena näkökulmana koulumemestyksen vaikutuksen. Mielestäni koulumenestyksellä on vahvoja yhtymäkohtia työelämään sijoittumiseen. Jos näin ei olisi voisi se olla yksi merkki koulutuksen vaikuttavuuden puutteista. Uskon, että tradenomit, jotka ovat osoittaneet kiinnostuksen omaa alansa kohtaan menestymällä hyvin koulussa omaavat kompetensseja tulevia työtehtäviäkin silmällä pitäen. Aikaisemmissa tutkimuksissa kaikkien aineiden keskiarvotietoja ei ole vastaavanlaisessa tutkimusasetelmassa otettu muuttujiksi.

2.2 Tutkimusongelmat

Tutkimuksen aihe on tradenomien sijoittuminen työelämään Haaga Instituutin ammattikorkeakoulukontekstissa. Teemaa lähestytään seuraavan laajemman tutkimuskysymyksen (1) ja alakysymysten (2-8) kautta.

Tutkimuksen pääkysymys on:

1) miten HAAGA ammattikorkeakoulun tradenomit ovat sijoittuneet valmistumisensa jälkeen; mikä on heidän elämäntilanteensa tutkimushetkellä?

Tutkimuksen alakysymyksiä ovat:

2) millaiseen mahdolliseen työsuhteeseen, kenen palvelukseen ja mihin asemaan valmistuneet ovat sijoittuneet työelämässä,

3) millaiset ansiot valmistuneilla on, vastaako koulutus palkkaa, entä millaisia ovat toivepalkat,

4) millainen koulumenestys tutkittavilla on, vastaako työ koulutusta sekä opiskeluaikana asettamia uratavoitteita,

5) millaisia toiveita tradenomit antavat koulutukselle, olisiko koulutukseen toivottu laaja-alaisuutta lisää entä ovatko valmistuneet jatkaneet opintojaan,

6) millaisia taitoja työelämässä tarvitaan, mitä tärkeitä taitoja koulutuksesta puuttuu, millaisia työelämävalmiuksia valmistunut arvioi koulutuksen tarjonnan,

7) onko yrittäjän ammatti vaihtoehto, millaisia tulevaisuuden suunnitelmia tutkittavat omaavat,

8) millainen on HAAGA ammattikorkeakoulun imago ja tunnetaanko tradenomin tutkinto työelämässä?

Tutkimuksessa esiintyvien pääkäsitteiden avaamisen avulla kuvataan ammattikorkeakoulupedagogista kenttää, ammattikorkeakouluopintoja ja ammattitaitoa koska ne kaikki liittyvät mielestäni sijoittumisilmiöön ja ovat tutkimuskohteina ajankohtaisia sekä tutkijalle mielenkiintoisia aihealueita. Tässä tutkimuksessa yrittäjyyskasvatuksen osuus jätetään elämään taustalle ja pohdittavaksi jatkotutkimuksia varten. Uskon yrittäjyyskasvatuksella olevan yhä enemmän painoarvoa ammattikorkeakoulupedagogisissa keskusteluissa tulevaisuudessa.

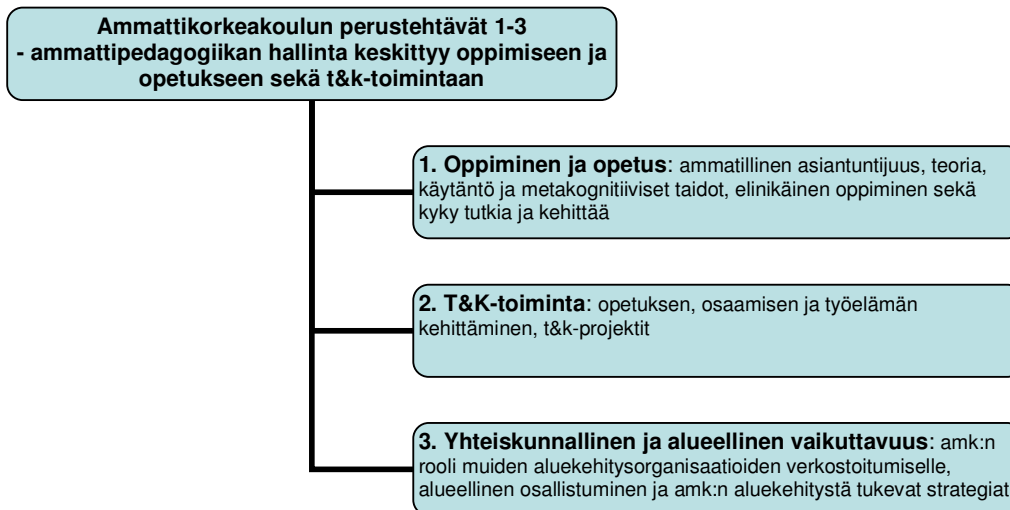
Opetussuunnitelmatyön lisäksi tutkimuksella pyritään palvelemaan ko. ammattikorkeakoulussa käytännön opetustyötä, koulutuksen suunnittelua, ura- ja rekrytointipalvelua, tutkimus- ja kehitystyötä sekä työelämää. Viimeisenä mutta ei vähäisimpänä tutkimuksesta hyötyvät opiskelijat, jotka koulutuksesta työelämään siirryttyään pääsevät toivottavasti mieluisiin työtehtäviin. Sijoittumisella on vahva linkki yksilön osaamiseen. Ajattelen näin, että työmarkkinoille on vaikeampi sijoittua ellei tradenomit tämän tutkimuksen kohdejoukkona osoita taitojaan ja osaamistaan tietyn työtehtävän tai asian suhteen. Uralla etenemiseen, motivaatiotekijöihin, identiteettiin ja persoonallisuuteen liittyvät asiat on poisrajattu tästä tutkimuksesta koska ne laajuudessaan vaatisivat omat tutkimuksensa. Ura vaatisi jo pidempään työelämässä oloa. Tämä tutkimus antaisi perustan esitutkimuksena näiden asioiden jatkotutkimiselle.

Seuraavaksi sijoittumisilmiö tuodaan siihen liittyvien käsitteiden avulla tutkimuksen substanssikentälle. Ammattikorkeakoulupedagogiikasta edetään muodollisten tutkintoon tähtäävien ammattikorkeakouluopintojen kautta ammattitaidon kuvaamiseen. Oppimisprosessia ei sinänsä oteta mukaan tutkimuksen keskiöön vaan ammattikorkeakouluopintoja avataan käsitetasolla. Ammattitaitoa ei voida erottaa ammattikasvatusperinteestämme ja se on tärkeä väline sijoittumisessa työelämään. Ammattitaitoon liittyy yksilön oma ja työelämän odottama ammattitaito. Työelämän odotukset on poisrajattu kuitenkin tutkimuksesta ja keskitytty valmistuneiden omiin arvioihin sijoittumisestaan.

2.3 Ammattikorkeakoulupedagogiikka

Sijoittumisen tarkastelua voidaan peilata ammattikorkeakoulussa pedagogisiin ratkaisuihin, koska molemmat vaikuttavat toisiinsa. Jos ammattikorkeakoulutuksen saaneet eivät saa työtä, on koulutuksen laadunvarmistuksessa ja ammattipedagogisissa linjauksissa puutteita. Se, millaista tietoa ja taitoa työelämässä ko. ajankohtana tarvitaan, täytyy olla kirjattuna opetussuunnitelmiin. Yksin kirjaus ei riitä vaan opetushenkilöstön tulee tarjota mahdollisimman relevanttia opetusta opiskelijoille, tietotaitoa mistä on suurin hyöty opiskelijalle. Tämä hyöty punnitaan valmistuneen asettuessa työelämässä oman substanssiosaamisen työtehtävään. Koulutus ja työelämä ovat ikään kuin aisapari, jonka yhdensuuntainen ammatillinen linja kulkee onnistuessaan samaan suuntaan reaaliaikaisesti.

Ammattikorkeakoulupedagogiikan kehykset kytkeytyvät koulutusjärjestelmään ja työelämään mutta myös tiedon ja taidon olemukseen sekä oppimiskäsityksiin (Kotila, 2003, 9). Ammattikorkeakouluilla on kolme perustehtävää: opetus, tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä alueellinen kehitystyö. Näiden kaikkien kehittäminen on sidoksissa siihen miten ammattikorkeakoulupedagogiikkaa toteutetaan (Kotila & Mutanen 2004, 40.). Parhaimmillaan tutkimus- ja kehitystyö, jatkuvasti uudistuva opetus ja alueellinen kehittäminen muodostavat toisiaan ruokkivan hyvän kehän – kunkin perustehtävän tulokset palvelevat muita perustehtäviä ja luovat myös haasteita ja impulsseja jatkuvaan kehittämiseen. Amk-pedagogiikan hallinta sijoittuu oheisessa kuviossa 4 seuraavasti.



Kuvio 4. Ammattikorkeakoulun perustehtävien välinen kehittämisvaikutus (Kotila & Mutanen, 2004, 41.)

Kotilan & Mutanen (2004, 41-42.) mukaan opetus on ollut ammattikorkeakouluille alusta lähtien itsestään selvyys. Opetuksen rakenteiden, sisällön ja menetelmien kehittämiseksi asetetaan jatkuvia haasteita se, että ammattikorkeakoulututkimuksen suorittaneiden pitäisi kykyä vaikuttamaan alueelliseen kehittämiseen ja uudistumiseen kun he siirtyvät työelämään. Ammattikorkeakoulujen kaksi muuta päätehtävää ovat vielä hakemassa määrityksiään ja toimintamuotojaan. Tällä hetkellä keskustellaan, kirjoitetaan ja visioidaan tulevaisuutta. Opettajilta odotetaan yhä enemmän opetuksen kehittäjinä osallistumista tutkimus- ja kehitysprojekteihin ja laajentamaan oppimisympäristöjä työelämään.

Tutkimus- ja kehitystoiminnan tavoitteena on vahvistaa alueellista elinkeinorakennetta ja työllisyyttä sekä yritystoiminnan kilpailukykyä ja kasvua, sukupolvenvaihdoksia, kansainvälistymistä ja verkostoitumista. Opetusministeriö on nimennyt ammattikorkeakoulujen erityistehtäväksi palvella pienen ja keskisuuren yritystoiminnan ja hyvinvointipalvelujen kehittämistä. Tutkimukset osoittavat, että yrittäjäperheiden lapset erkanevat yrittäjyydestä korkeakoulutuksen myötä. (Kotila & Mutanen 2004, 42.) Tämä on mielestäni huolestuttava piirre koska pienten ja keskisuurten yritysten työllistäväkin vaikutus on merkittävä n. 80% tällä hetkellä.

Hannu Kotilan (2003, 9-10) mukaan ammattikorkeakoulupedagogiikan kehykset kytkeytyvät korkeakoulujärjestelmään ja työelämään sekä tiedon ja taidon olemukseen sekä oppimiskäsityksiin. Oppimisympäristöinä ovat ammattikorkeakouluissa sekä

oppilaitos että työelämä. Koulutuksen laatuyksikkökeskustelussa on painotettu kehittävän arvioinnin merkitystä ammattikorkeakoulupedagogiikan kehittämisessä.

Ammattikorkeakoulupedagogiikan erityispiirteet ohjaavat määrittelemään ammattikorkeakoulujen opettajuutta uudella tavalla. Perinteinen yksilöllinen ja institutionalisoitunut opettajuus on saanut yhteisöllisiä ja työelämään suuntautuvia ulottuvuuksia. Opettajan työssä on enemmän ohjauksellisia ja tutkimuksellisia painotuksia kuin aiemmin. Ammattikorkeakoulut voivat ratkaista pedagogisen kehittämishaasteensa yhteistyön kautta.

Ammattikorkeakoulun historialliset perinteet selittävät osittain sen koulutusalojen erilaisia painotuksia. Usein kyse on enemmän rajalinjoista ja painotuksista koulutusalojen sisällä kuin niiden välillä. Toisaalta ammattikorkeakouluopetus juontaa juurensa kolmesta omasta traditiostaan, kuten mestari – kisälli -perinteestä, ammattikasvatusperinteestä sekä korkeakouluperinteestä. Ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystoiminnan roolia, tehtäviä tai asemaa organisaatiossa ei voi tarkastella ottamatta kantaa erilaisiin tapoihin määritellä ammatillinen asiantuntijuus (Kotila & Mutanen 2004, 13-14.).

Tässä tutkimuksessa korostuvat ammattikasvatusperinne ja korkeakouluperinne. Ammattikasvatuksen tuottamassa asiantuntijuudessa korostuu koulutuksen merkitys. Ammatillinen asiantuntijuus on taitoa koskevaa tietoa, kykyjen ja taitamisen taustalla olevaa tietämistä, jonka perusta syntyy koulutuksen aikana. Koulutuksen tavoitteissa painottuvat yleiset työelämävalmiudet (kognitiiviset ja sosiaaliset taidot) ja itsesäätelyvalmiudet (tavoitteellisuus, motivaatio, oman toiminnan kontrolli, ks. Ruohotie 1999). Yleisenä koulutuksen tavoitteena on pikemminkin ammatillinen yleissivistys kuin ammatillinen erityisosaaminen. Ammattikasvatusperinne korostaa asiantuntijuutta yksilön ominaisuutena, joka hankitaan vahvan koulutustaustan kautta. Käytännöllinen osaaminen perustuu aina työn teoreettiselle hallinnalle.

Korkeakouluperinteellä (Kotila & Mutanen 2004, 16-17.) tarkoitetaan laajaa yleismaailmallista korkeakoulutuksen perinnettä, jonka aineksia ovat Suomen lisäksi myös Ison Britannian ja Yhdysvaltojen korkeakouluperinteet omine erityissuhteidensa työelämä- ja yritys yhteistyöhön.

Ammattikorkeakoulututkinnot olivat laajuudeltaan 140-180 opintoviikkoa. Tradenomin tutkinto oli laajuudeltaan 140 ov. Harjoittelun osuus tutkinnosta oli noin 20-55 opintoviikkoa ja sen suhde koulutusohjelman tavoitteisiin asettaa näkökulmia ja vaatimuksia koulutusohjelman sisällä pedagogiselle perusidealle. Ammattikorkeakoulujärjestelmän yhteiskunnalliset tehtävät voivat ohjata tietyn tyypin pedagogiseen ajatteluun. Huomioitavaa on, että oppimisen aikaiset työsuhteet muodostavat merkittävän ammatilliseen osaamiseen liittyvän informaalin oppimisen muodon. (Kotila 2003, 16-17) Nykyään ammattikorkeakoulututkinnot mitataan opintopisteinä opintoviikkojen sijasta.

Ammatillinen korkea-asteen koulutus on jatkuvien muutosten ja haasteiden edessä. Oppilaitoksen tehtävien ja oppimisprosessien muutokset ovatkin nousemassa yhdeksi merkittävimmäksi tulevaisuuden kysymykseksi. Nykyisen ammattikorkeakoululain (351/2003) 4§:n mukaan ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa muun muassa työelämän kehittämisen vaatimuksiin perustuvaa korkeakouluopetusta, tukea yksilön ammatillista kasvua ja harjoittaa aluekehitystä tukevaa soveltavaa kehitystyötä. Alueellinen vaikuttavuus on eräs Korkeakouluneuvoston arvioinnin keskeisiä mittareita (Korkeakoulujen arviointineuvosto 2005).

Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu kokee onnistuneensa hyvin koulutustehtävässään palvelualojen yksityisenä ammattikorkeakouluna ja on hakenut alueellista vaikuttavuutta toteuttamalla yhteistyötä omistajatahojen ja liike-elämän muiden toimijoiden kanssa. Myös yhteistyötä maakuntaliittojen ja muiden korkeakoulujen kanssa on tiivistetty. Esimerkiksi Jyväskylän yliopisto on lähtenyt kouluttamaan Haaga Instituutin ammattikorkeakoulun opetushenkilöstöä. Suuri joukko opetushenkilökuntaa on suorittamassa parhaillaan akateemisia loppututkintoja. Lähitulevaisuudessa voimme lukea yrittäjyyteen liittyviä lisenssiaattitöitä ja väitöskirjoja nykyisen HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun oman opetushenkilöstön kirjoittamina. Tarja Römer-Paakkanen uskoo, että kun opettajilla on syvä ymmärrys yrittäjyydestä, he uskaltavat kannustaa opiskelijoita valitsemaan yrittäjän ammatin omaksi urakseen. Näin olemme jo askeleen lähempänä visiota yrittäjyysyhteiskunnasta. Ammattikorkeakoulupedagogiikan kehukset luovat rajoja siihen missä ammattikorkeakouluissa nykyään liikutaan ja mihin suuntaan ollaan menossa (Kyrö & Ripatti 2006, 201.).

2.4 Ammattikorkeakouluopinnot

Ylikerälän (2005, 3-4) mukaan suomalainen korkean asteen opiskelu on 1990-luvulla muuttunut melkoisesti uuden koulumuodon, ammattikorkeakoulun, myötä. Ammattikorkeakoulututkintojen aseoitumisesta kertoo oheinen kuvio 5, joka liittyy Euroopan Unionin Suomen koulutuspoliittiseen asemaan. Tässä tutkimuksessa tutkittavina on nk. 3. syklin ammattikorkeakoulututkinnon (210 op) suorittaneet kaupan ja hallinnon alan tradenomit.

	Yliopistot	Ammattikorkeakoulut
3. Sykli	Tohtorin tutkinto (240 op) (voi sisältää lisensiaatin tutkinnon)	
2. Sykli	Ylempi korkeakoulututkinto (120 op)	Ylempi ammattikorkeakoulututkinto (60-90 op) (Työkokemus 3 vuotta)
3. Sykli	Alempi korkeakoulututkinto (180 op)	Ammattikorkeakoulututkinto (210, 240 tai 270 op)

Vähintään kolmevuotinen 2. asteen tutkinto tai korkeakoulun muutoin toteamat riittävät valmiudet

Kuvio 5. Ammattikorkeakoulututkintojen asema suomalaisessa koulutusjärjestelmässä (Opetusministeriö 2005, 25)

Ammattikorkeakoulut ovat asettuneet osaksi korkeakoulutusta yliopistojen rinnalle. Toisen asteen koulutuksen jälkeen voivat jatko-opintoihin hakevat valita, kummaltako korkeakoulusektorilta he ryhtyvät hakemaan opiskelupaikkaa (Vuorinen & Valkonen, 2003). Ensimmäisessä laissa ammattikorkeakouluopinnoista, annettu 3.3.1995, 2§:ssä todettiin (Linhala 1995, 164): "Ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tarkoituksena on työelämän ja sen asettamien vaatimusten pohjalta antaa tarpeelliset tiedolliset ja taidolliset valmiudet ammatillisissa asiantuntijatehtävissä toimimista varten." Asetuksessa ammattikorkeakouluopinnoista 3.3.1995/256, 7§:ssä todettiin lisäksi (mt. 167): "Ammattiopintojen tavoitteena on perehdyttää opiskelija asianomaisen tehtävälueen keskeisiin ongelmakokonaisuuksiin ja sovelluksiin siten, että opiskelija kykenee

itsenäisesti työskentelemään tehtäväalueen asiantuntijatehtävissä, kehitystyössä ja yrittäjänä.”

Myös uudessa ammattikorkeakoululaissa, annettu 9.5.2003, 4§:ssä todetaan: ”Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin...” ja uuden ammattikorkeakouluasetuksen, annettu 15.5.2003, 7§:ssä todetaan: ”Ammattiopintojen tavoitteena on perehdyttää opiskelija asianomaisen ammatillisen tehtäväalueen keskeisiin ongelmakokonaisuuksiin ja sovellutuksiin sekä niiden tieteellisiin ja taiteellisiin perusteisiin siten, että opiskelija valmistuttuaan kykenee itsenäisesti osallistumaan työyhteisön kehittämiseen.” (SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA 2003, N:o 351-358, julkaistu Helsingissä 21. päivänä toukokuuta 2003).

Sekä vanhassa että uudessa asetuksessa annetaan ammattikorkeakouluille selkeä koulutustehtävä kouluttaa muun muassa yrittäjiä. Tärkeänä pidetään myös työelämän ja sen asettamien vaatimusten huomioimista. Sen sijaan lainsäätäjät ei juuri ota kantaa siihen miten ne saavutetaan; laissa ja asetuksissa on lähinnä määräyksiä opintojen laajuuksista, tutkintonimikkeistä, opintojen jaottelusta ja hyvin yleisellä tasolla niiden tavoitteista. Metodologinen puoli jää melko avoimeksi (Ylikerälä 2005, 4).

Haaga Instituutin ammattikorkeakoulun toiminta-ajatuksena on luoda ja kehittää toimialojensa uusia ja muuttuvia tarpeita vastaavaa ja kilpailukykyä lisäävää osaamista. Toiminnallaan se varmistaa opiskelijoittensa edellytykset toimia alojensa yritysten ja sidosryhmien johto-, asiantuntija- ja kehittämistehtävissä tai yrittäjinä Suomessa ja ulkomailla. (Haaga ammattikorkeakoulun opinto-opas 2000-2001, 11)

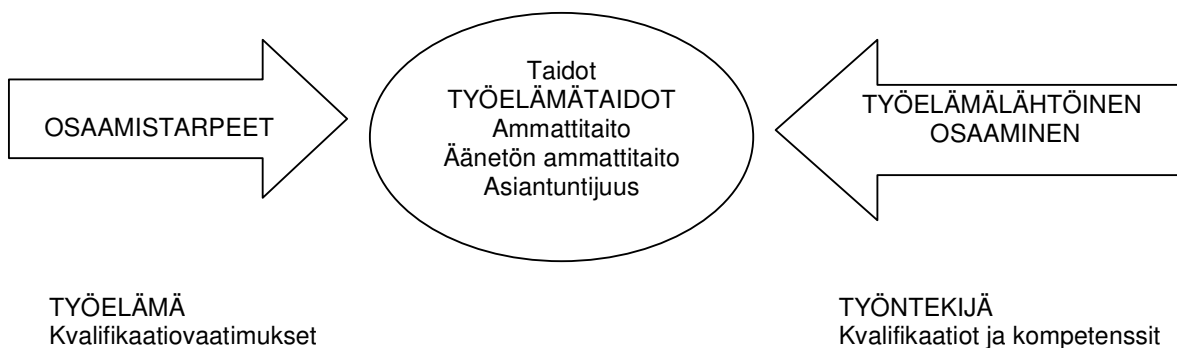
2.5 Ammattitaito

Ammattitaito on hyvin moni-ilmeinen käsite, jota voidaan käsitellä joko yksilön tai yhteiskunnan näkökulmasta. Ammattitaitoon liittyy subjektiivinen, funktionaalinen ja objektiivinen ulottuvuus. Subjektiivisuus tarkoittaa sitä, miten yksilö kokee tietyn ammatin ja siinä tarvittavat valmiudet henkilökohtaisesti. Funktionaalisuus liittyy siihen, millaisia eri toimintoja ammattitaitoon yhdistetään. Ammattitaito on väline selvittää työn vaatimuksista;

väline voi olla myös työprosessi. Objektiiivisuus on sitä, että esimerkiksi työelämä muokkaa ammattitaidon mieltämistä ja sitä, mitä koulutukselta odotetaan suhteessa työelämään.

Ammattitaito sanana liitetään kvalifikaatioihin ja kompetensseihin. Kvalifikaatiot viittaavat erilaisiin taitoihin ja kompetenssi viittaa taas erilaisiin pätevyyksiin. Henkilöllä voi olla muodollinen pätevyys tiettyyn ammattiin vaikkapa opettajan pedagoginen pätevyys. Ammattitaito ja osaaminen liittyvät alakäsitteinä työelämävalmiuksiin, joita mm. professori Pekka Ruohotie Tampereen yliopistosta on tutkinut Ammatillisessa aikuiskasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskuksessa.

Työelämätaidot syntyvät työelämälähtöisestä osaamisesta. Työelämätaidot sisältävät asiantuntijuuden, taidot, ammattitaidon sekä äänettömän ammattitaidon. Ammattitaidon määrittelyyn on osallisena se, millainen merkitys kokemuksella ja koulutuksella on ja tarkastellaanko yksilöllistä ammattitaitoa tässä ja nyt vai tilanteessa tapahtuvan muutoksen kautta. Ammattitaitoa on pyritty määrittelemään myös taito-käsitteellä. Taitojen avulla pyritään välittämään ja konkretisoidaan erilaisia työelämän vaatimuksia ja koulutuksen tuottamia valmiuksia. (Vesterinen 2001, 40). Kuvio 6 alla kuvaa tätä tilannetta.



Kuvio 6. Työelämätaitojen käsite ja sen lähikäsitteet (Vesterinen 2001, 40)

Ammattitaitoa ja osaamista voidaan arvioida ammattikorkeakoulukontekstissa parhaiten juuri koulutuksen ja työelämän rajapinnoilla. Se, miten koulutuksesta on sijoitettu työelämään kuvaa hyvin koulutuksen onnistuvuutta ja antaa mahdollisuuden nähdä myös puutteita sekä mahdollisia ongelmakohtia koulutuksen ja työelämän kohtaamisissa. Silloin kun koulutus tukee työelämässä vaadittavaa osaamista, voidaan puhua menestyksekkäästä sijoittumisesta työmarkkinoille, urakehityksestä, hyvästä

ammattiasemasta ja palkasta. Edellä mainitut tekijät usein korreloivat keskenään. Ammattitaitoa voi hankkia työn kautta ja kokemus tuo varmuutta. Ammattitaitoa voi myös kehittää. Erityistä on, että yhteistyö ja verkostot voivat kantaa työelämään sijoittumisessa korvaamattoman paljon.

Osaamisessa on kyse erilaisista rakenteista. Osaaminen ammatissa on sitä, että osaa tehdä jonkin työtehtävän, puhutaankin erityisosaamisesta ja asiantuntijuudesta. Osaamista työelämässä voidaan yksilötasolla mitata työstä suoriutumisena. On olemassa myös piilo-osaamista. Jätän tästä tutkimuksesta äänettömän ammattitaidon ja asiantuntijuuteen liittyvän problematisoinnin vähemmälle koska keskityn sijoittumisilmiön tutkimiseen tutkimuskohteena tarkemmin taitojen, työelämätaitojen ja ammattitaitojen kautta, jotka näkyvät yksilön työelämälähtöisenä osaamisena ja työelämävalmiutena. Tällä osaamisella ja valmiudella on vahva yhtymäkohta työelämään sijoittumisessa.

Valtakunnallinen työryhmä on tehnyt kaikille ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille yhteisten kompetenssien määrittelyn, jossa on päädytty kuuteen osaamisalueeseen: itsensä kehittämisosaamiseen, eettiseen osaamiseen, viestintä- ja vuorovaikutusosaamiseen, kehittämistoiminnan osaamiseen, organisaatio- ja yhteiskuntaosaamiseen sekä kansainvälisyysosaamiseen (ARENE ry 2007, 30). Nämä osaamisalueet koskevat myös tradenomeja kun mietitään heidän ydinosaamistaan koulutuksen jälkeen. Ydinosaamisella on vahva linkki työelämään sijoittumisen kanssa.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUMINEN

3.1 Tutkimuksen taustaa

Tutkimus lähti liikkeelle niin, että etsin työpaikaltani sopivaa aihealuetta ammattikorkeakoulusta valmistuneisiin opiskelijoihin liittyen. Haaga Instituutti –säätio on työnantajani ja lisäksi omaan kaupan ja hallinnon alan tradenomitutkinnon, joten koulutussisällön läpikäyminen on omakohtainen ja aihealue näin entuudestaan tuttu. Päätin tässä vaiheessa ottaa tutkittaviksi yksiköiksi ne, joista valmistuu tradenomeja eli Helsingin (HLI) ja Malmin (MLI) liiketalousyksiköt Vallilasta ja Malmilta Helsingistä.

Esiiolettamukseni oli näkemys siitä, että koulutusohjelmalla ja suuntautumisvaihtoehdolla sekä koulutuksen kestolla ja sukupuolella on merkitystä työelämään sijoittumiselle ja ansiotasoon. Nykyinen asema työssä, työnantajan toimiala ja tehtävänimike liittyvät läheisesti sijoittumiseen. Valmistuneiden tulevaisuudensuunnitelmia on jo vaikeampi ennustaa. Iltaopiskelijat sijoittuvat selvästi enemmän asiantuntijatehtäviin kuin päiväopiskelijat, jotka omaavat vähemmän työelämäkokemusta. Se, miten hyvin koulutus kokonaisuutena ennustaa uravalintoja on moni-ilmeinen murrosvaihe. Ammattikorkeakoulusta valmistuminen ja työelämään siirtyminen on selvä muutosvaihe elämässä ja osalla ensimmäisellä työpaikalla saattaa olla suuri merkitys pitkälle tulevaisuuteen.

Muistan itse elävästi valmistumishetkeni ja sen tunteen siitä, että elän selvässä muutostilanteessa. Tulevaisuuteen olen voinut itse vaikuttaa jo opiskellessa ja nyt tutkintotodistus kädessä jälleen. Myöhemmin alumnina olen tavannut valmistuneita ”kollegoitani” samasta oppilaitoksesta ja työssäni Haaga ammattikorkeakoulussa olen kuullut työuria ja vastavalmistuneiden mietteitä. Tältä pohjalta aloin kysellä mihin kaikki valmistuneet opinahjostamme todella lähtevät? Mihin he sijoittuvat? Nämä kysymykset nousivat ensimmäisinä esiin.

Keväällä 2004 Haaga Instituutin ammattikorkeakoulun Helsingin liiketalousinstituutin (HLI) yliopettaja Pekka Rantanen otti minuun yhteyttä ja tarjosi yhteistyöapuaan HLI:ä ja MLI:ä koskevan tradenomitutkimuksen läpiviemiseksi. Lisäksi alumnikoordinaattorin kanssa käyty keskustelu vahvisti tutkimuksen tarpeellisuuden.

HLI:sta yliopettaja Pekka Rantanen, MLI:sta menetelmien yliopettaja Pirjo Saaranen ja alumnikoordinaattori Jukka Väyrynen lupautuivat tukitahoiksi tutkimukselleni. Tutkimuksen rajaaminen oli helppoa koska ilmeni, että organisaatioissamme oli tarve tutkia tradenomeja eikä koko ammattikorkeakoulusta valmistuneita. Tutkimus alkoi yhteistyöpalaverilla, jossa suunniteltiin alustavaa tutkimussuunnitelman rakennetta. Tutkimussuunnitelman ydinlähteeksi valitsin tutkimuksen: Kulttuurin koulutus ja uudet urat (Honkanen & Ahola 2003). Tutkimus käsittelee monipuolisesti ammattikorkeakouluista kulttuurialalta valmistuneiden koulutuskokemuksia, työllistymistä ja yrittäjyyttä. Etenkin neljäs tutkimuskysymys työurasta tutkinnon suorittamisen jälkeen linkittyi omaan tutkimukseeni hyvin. Kulttuurialan yrittäjyys antoi vinkkejä siitä, miten tämänkaltaista uraa kehitetään. (Honkanen & Ahola 2003, 12.)

3.2 Tutkimuksen kulku

Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa korostui kyky havaita ympäristössä tärkeitä ja mielenkiintoisia ilmiöitä. Se oli kaiken edellytys tutkimukseni tekemiselle. Lähdekirjallisuuteen perehtyminen oli kiintoisaa koska sijoittumisesta ammattikorkeakoulutuksen jälkeen ei tradenomien kohdalla löytynyt montaakaan tutkimusta. Kansainvälisiä artikkeleita Hogeschoolin valmistuneista näytti olevan yhtä niukasti. Enimmäkseen sijoittumistutkimuksia oli tehty kartoitusluonteisina. Tieteellisten tutkimusten osuus sijoittumisen osalta oli varsin suppea.

Toisessa tutkimusvaiheessa tutkimussuunnitelman hiomisen jälkeen päästiin pohtimaan aineiston keräämistä tutkimuksen tyypistä riippuen. Täten laadittiin kyselylomake sijoittumisilmiön näkökulmasta ja lähetettiin se esitestauksen jälkeen valmistuneille. Kyselylomakkeella pyrittiin keräämään tietoa kolmesta eri aikajaksosta, jotka muodostivat selkeän aikajaksumon. Aikajaksoihin oli kerätty tietoja, joita olivat valmistuneiden tiedot ennen opiskelua, opiskelun aikana ja työelämävalintoihin liittyvät tiedot heti valmistumisen jälkeen.

Kolmannessa vaiheessa päästiin yksinkertaisella työllä kiinni aineistoon kun suunnitteluvaiheessa oli luotu oletus siitä, mitä tilastomenetelmiä käytetään. Koko aineiston syöttäminen tilasto-ohjelmaan tapahtui siten, että ensin a) kyselylomakkeen strukturoitujen kysymysten anti syötettiin SPSS-ohjelmaan ja b) sen lisäksi avointen kysymysten vastaukset kirjattiin SPSS-ohjelmaan. Lopuksi c) Kaikkien aineiden keskiarvot liitettiin SPSS:ssa olemassa olevaan aineistoon Primus-oppilastietojärjestelmän ja excelin kautta. Nyt mahdollistui aineiston kokonaisvaltainen analysoiminen useilla eri tutkimusmenetelmillä. Viimeisessä vaiheessa tulokset raportoitiin eli tuloksista kirjoitettiin esitys. Pyrin raportoimaan aineistoa hyvin erilaisia tekniikoita käyttäen. Lyhenne sv tarkoittaa suuntautumisvaihtoehtoa, ko tarkoittaa koulutusohjelmaa, md mediaania. Tekstissä koulutusalan nimitys on 31.12.2004 saakka ollut kaupan ja hallinnon ala ja 1.1.2005 alkaen koulutusala on alettu kutsua liiketalouden ja hallinnon alaksi.

Tutkimuksen sisältö etenee luvuittain kronologisessa aikajärjestyksessä. Luku 1 sisältää johdannon tutkimusaiheeseen. Luvussa 2 esitellään työelämään sijoittumisen ilmiötä, mistä sijoittumisen tarkastelu kertoo aiempien tutkimusten ja tilastojen näkökulmasta. Mitä tutkimustietoa sijoittumisesta suhteessa tähän tutkimukseen löytyy ja mikä motivoi minut

tutkimaan sijoittumista valmistuneiden näkökulmasta. Lisäksi luvussa esitellään tutkimusongelmat ja tutkimukseen liittyviä käsitteitä. Luvussa 3 kuvaan tutkimuksen toteutumista ja neljännessä luvussa esittelen tutkimuksen tuloksia ja luotettavuutta. Tutkimustulokset pyrin esittämään tutkimuksen pää- ja alakysymysten muodostamassa järjestyksessä (1-8) että tutkimuskysymyksiin liittyviä kyselylomakkeen kysymyksiä ja niistä saatuja tuloksia olisi helpompi lukea. Luvussa 5 on tutkimuksen diskussio ja johtopäätökset sisältäen tutkimustulosten merkityksen ja mahdollisia jatkotutkimusaiheita. Tutkimuksen lopussa ovat lähteet (6) ja liitteet (7).

3.3 Tutkimuksen kohteena oleva koulutus

Ammattikorkeakoulut on perustettu tiedekorkeakouluille rinnakkaisiksi ja statukseltaan kilpailukykyisiksi koulutusväyliksi. Ammattikorkeakouluissa haluttiin painottaa työelämäyhteyksiä ja ammatillisuutta yliopistojen painottaessa tieteen tekemistä ja perinteisiä työmuotoja. (Tynjälä, Välimaa & Murtonen 2004, 111-112.).

Yleisesti ammattikorkeakoulujen synty kytkeytyy yhteiskunnan ja työelämän muutokseen. Työelämän osaamisvaatimusten kasvaminen ja kansallinen strategiamme osaamiselle perustuvan tietoyhteiskunnan rakentamiseksi ovat edellyttäneet yliopistokoulutuksen rinnalle myös käytännöllisempää tietä kouluttautua työelämän asiantuntijatehtäviin. (Kotila 2003, 5).

Asiantuntijuus ammattikorkeakouluissa voidaan määritellä asiantuntijuutena koulussa ja harjoittelussa opittaviin osioihin siten, että asiantuntijuus muodostuu tietopohjasta ja käytännön osaamisesta. Asiantuntijuuteen liittyy lisäksi myös omaan osaamiseen, tavoitteisiin ja oppimistapaan nivoutunutta tietämystä. (Vesterinen 2002, 29.). Haaga ammattikorkeakoulun toiminta-ajatuksena on luoda ja kehittää toimialojensa uusia ja muuttuvia tarpeita vastaavaa ja kilpailukykyä lisäävää osaamista. Näin se toiminnallaan varmistaa opiskelijoidensa toimimisen alojensa yritysten ja sidosryhmien johto-, asiantuntija- ja kehittämistehtävissä tai yrittäjinä Suomessa ja ulkomailla. (Haaga ammattikorkeakoulun opinto-opas 2000-2001,11.)

3.3.1 Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu ja kohdejoukon rajaaminen

Haaga Instituutin väliaikainen ammattikorkeakoulu aloitti toimintansa ensimmäisenä vuonna 1991. Ammattikorkeakoulu myös vakinaistettiin ensimmäisten joukossa vuonna 1996. Lukuvuonna 1998-1999 toiminta monialaistui restonomi (amk)-opintojen lisäksi hallinnon ja kaupan alalle. Helsingin ja Malmin kauppaoppilaitoksien opistotasoisien koulutuksen aloituspaikat liitettiin ammattikorkeakouluun Helsingin liiketalousinstituutti (HLI) ja Malmin liiketalousinstituutti (MLI) –nimisinä yksikköinä.

Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu on Haaga Instituutti –säätiön ylläpitämä yksityinen ammattikorkeakoulu. Haaga Instituutti –säätiön ylläpitämät toiminnot muodostavat Haaga Yhtymän (Haaga Group). Haaga Instituutin ammattikorkeakoulun lisäksi Haaga Yhtymään kuuluvat Haaga-Perho täydennyskoulutus, Ravintolakoulu Perho, Hotel Haaga, Perhoravintolat, Kiinteistö Oy Haaga-Perhon Asunnot, Restonomi HI Oy ja Suomen Matkailun Kehitys Oy.

Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu (HIAMK) toimii neljässä yksikössä. Haaga Instituutissa on kolme koulutusohjelmaa: hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon koulutusohjelma, matkailun liikkeenjohdon koulutusohjelma sekä englanninkielinen Degree Programme in Hotel, Restaurant and Tourism Management. Helsingin liiketalousinstituutti (HLI), ja Malmin liiketalousinstituutti (MLI) toteuttavat yhdessä kolmen koulutusohjelman opintoja, jotka ovat liiketalouden koulutusohjelma, tietojenkäsittelyn koulutusohjelma ja englanninkielinen Degree Programme in International Business. Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman toteuttaa Vierumäen liikuntainstituutti (VLI). (Haaga ammattikorkeakoulu opinto-opas 2000-2001, 11.)

Liiketalousinstituutit HLI ja MLI järjestävät liiketalouden ja tietojenkäsittelyn koulutusohjelmat sekä nuorille että aikuisopiskelijoille. Opinnot tähtäävät tradenomin tutkintoon. Liiketalouden koulutusohjelmaa vastaava englanninkielinen koulutusohjelma, Degree Programme in International Business, järjestetään sekä nuorille että aikuisopiskelijoille. Näihin kahteen liiketalousinstituuttiin rajaan empiirisen tutkimukseni otoksen.

Tutkimukseen otetaan kohdejoukoksi Haaga Instituutin ammattikorkeakoulun Helsingin ja Malmin liiketalousinstituuteista 31.5.2000-31.1.2004 välillä valmistuneet tradenomit.

Koulutusohjelmia (ko) on kaikkiaan kolme: liiketalouden, tietojenkäsittelyn ja International Business ko:t ja ne ovat kaikki mukana tutkimuskohteena. Suuntautumisvaihtoja (sv) on yhteensä seitsemän ja ne kaikki ovat tutkimuksen kohteena. Suuntautumisvaihtoehdot ovat taloushallinto, mainonta ja yritysviestintä, palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi, henkilöstöjohtaminen, ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta sekä tietojenkäsittely. Molemmat opiskelumuodot; päivä- ja iltaopiskelusta valmistuneet ovat mukana tutkimuksessa.

3.4 Tutkimustapa

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kyselyä. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusmenetelmä valittiin tutkimukseen sen vuoksi, että tämänkaltaisia työelämään sijoittumistutkimuksia on tehty yleensä tilastollisin menetelmin, kvantitatiivein ja se mahdollistaa tietyn numeerisen vertailtavuuden ammatillisten koulutusalojen välillä valtakunnallisesti ja Haaga Instituutin ammattikorkeakoulun sisäisessä käytössä. Numerotietoja voidaan näin helposti hyödyntää ammattikorkeakoulun kehittämisessä kun tiedetään täsmällisiä määriä jonkin yksittäisen muuttujan/muuttujien suhteen. Numerot eivät toki kerro kaikkea tutkittavasta asiasisällöstä, joten tutkijana otin avoimien kysymysten tarjoamaa syvempää tietoa mukaan tutkimukseen.

Alasuutari (1993, 64.) esittää, että haastatteluvastaukset tai aineistossa olevat havainnot voidaan erottaa tutkimuksen tuloksista, tarvitaan selkeä tutkimusmetodi. Metodi koostuu käytännöistä ja operaatioista, joiden avulla tutkija tuottaa havaintoja, sekä niistä säännöistä, joiden mukaan näitä havaintoja voi edelleen muokata ja tulkita, niin että voidaan arvioida niiden merkitystä johtolankoina. Tilastollisessa tutkimuksessa tämä tarkoittaa, että tutkija eksplikoi käyttämänsä säännöt sille, miten hän on vaikkapa muodostanut erilaisia muuttujia.

Tutkimusaineisto analysoitiin kokonaan SPSS 11,5 ja 13.0 for Windows- tilasto-ohjelman avulla. SPSS on lyhenne sanoista Statistical Package for Social Sciences. Otantatavoissa käytetään kaikkien aineiden keskiarvotiedoissa satunnaista otantaa, koska kaikista ei ollut saatavilla keskiarvotietoja ja muissa otannoissa kokonaisotantaa eli mukana on kaikki HLL:n ja MLI:n valmistuneet tutkitulla aikavälillä.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa teoreettisen viitekehysten keskeisimmät käsitteet on tarkoitus operationalisoida eli tehdä mitattavaan muotoon. Aineistosta erotellaan tutkimusongelman kannalta olennainen aines. Erottelu voi tapahtua esimerkiksi aineiston tyypittelyn tai teemoittelun avulla (Eskola & Suoranta 1996, 115-116.).

Kun teoriaa ei sijoittumisilmiöstä ole kovin paljoa olemassa, on siitä vaikea johtaa testattavia hypoteeseja. Eräs vaihtoehto on kuitenkin lainata teoriaa muilta alueilta; näin on mm. yrittäjyyden tutkimuksessa tehtykin (esim. Bull & Willard 1995, 1). Sijoittumisen problematiikkaa voidaan lähestyä aikaisempien tutkimusten perusteella koska näiden tutkimusten lähtökohdat ja näkemys ovat samansuuntaiset tämän tutkimuksen kanssa. Lisäksi sijoittumiselle ei löydy omaa teoriaansa. Viitekehystä voidaan rakentaa myös käsitteiden avulla ja ammattikorkeakoulupedagogiikkaan liittyvästä keskustelusta.

Kvantitatiivisella tutkimuksella voidaan siis kuvata tutkittavan ilmiön rakennetta eli sitä, minkälaisista osista se koostuu, löytyykö niistä jonkinlaista erilaisina riippuvuuksina ilmenevää systematiikkaa, minkälaisia yhteyksiä osien välillä on (mm. vuorovaikutussuhteet) ja minkälaisia muutoksia tutkittavassa ilmiössä tapahtuu. Määrällisistä asioista saadaan tarkkaa tietoa ja lisäksi voidaan kuvata asioiden suuruusluokkia ja eri asioiden välisiä riippuvuuksia (Alkula, Pöntinen & Ylöstalo, 1995, 21-22.). Näiden seikkojen pohjalta lähdin rakentamaan alustavaa viitekehystä tutkimukselle.

Määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimuksen ominaisuutena sosiaali- ja kasvatustieteissä voidaan pitää pyrkimystä jonkin asteiseen yleistettävyyteen ja edustettavuuteen. Tutkittavasta ilmiöstä halutaan tietää lainalaisuuksia ja toimintaperiaatteita (Alkula 1995, 10). Jyringin mukaan (1976, 25.) kyselylomakkeen avulla tietoa voidaan saada suhteellisen nopeasti ja voidaan eliminoida tutkijan vaikutusta tuloksiin. Tilastollisen kyselyn hyväksi puoleksi voidaan mainita myös mittauksen tarkkuus sekä sen antama mahdollisuus vastaajalle pohtia ja tarkistaa vastauksiaan. Joissakin tilanteissa tämä lisää vastaamisen luotettavuutta. Kysymykset ovat kyselyssä yhdenmukaiset kaikille vastaajille. Yhdenmukaisuus soveltui hyvin tähän tutkimukseen.

Kyselyn huono puoli voi olla se, että vastaajalla ei ole mahdollisuutta kysyä tarkennusta epäselviin kysymyksiin. Tämän tutkimuksen kyselylomakkeen saatteessa olivat kuitenkin mukana tutkijan omat ja yliopettaja Pekka Rantasen yhteystiedot. Vastaaja voi myös lukea

kysymykset etukäteen ennen vastaamista, mikä voi olla joko hyvä tai huono asia. Tutkimuksen vastaamisprosentti voi jäädä odotettua pienemmäksi (Jyrinki 1976, 25-27.).

Kyselylomakkeen laadinnassa on tärkeää tietää, mihin kysymyksiin vastauksia etsitään sekä selvitettävä taustamuuttujien merkitys tutkittaviin asioihin. Tutkittavat asiat nimetään, lomakkeen rakenne suunnitellaan, kysymykset muotoillaan, ja suoritetaan esikysely, jonka perusteella muotoillaan lopullinen lomake. Lomakkeen tulisi olla vastaajalle houkutteleva eikä luotaantyöntävä (Heikkilä 1998, 46-47.). Tässä kyselyssä tutkimuskysymyksissä kiinnitettiin huomiota mahdollisimman laaja-alaisen näkemyksen saamiseen tradenomien sijoittumisen suhteen jatkotutkimuksiakin ajatellen.

Kyselylomake on syytä suunnitella vastaajan näkökulmasta. Siksi siihen tulee liittää myös saate, joka motivoi vastaamaan. Kirjeen on myös oltava asiatyylillä. Myös kohderyhmän tuntemus auttaa välttämään virheitä lomakkeen suunnittelussa. Vastaajan on tärkeä ymmärtää kysymys tarkoitetulla tavalla. Hyvässä lomakkeessa asiat etenevät johdonmukaisesti (Vilkkä & Airaksinen 2003, 59-62.). Tradenomien kyselylomakkeessa ei havaittu virheitä ja se testattiin kahdella muusta ammattikorkeakoulusta valmistuneella tradenomilla ja arenomilla ennen postittamista. Tutkijana koin tradenomit tutuksi kohderyhmänä ja pystyin samaistumaan helposti vastaajan rooliin kyselyä laadittaessa.

Tutkimusongelmien ratkaisua haetaan positivistisella tutkimuksella. Tutkimuksen perustana on hypoteesien asettaminen. Tässä tutkimuksessa lisäksi noudatetaan nomoteettista lähestymistapaa, jonka mukaisesti tutkimukseen pyritään saamaan mukaan mahdollisimman kattava aineisto. Aineistoa tutkitaan pelkästään tilastollisin menetelmin. Tutkimus jakautuu teoria- ja tulososaan. Teoriaosassa on käytetty kirjallisuudesta ja aiemmin tehdyistä tutkimuksista saatua tietoa. Näkökulmana on kunkin valmistuneen oma käsitys työhön sijoittumisestaan, työsuhteestaan, työnantajastaan ja asemastaan työmarkkinoilla. Tutkimuksessa on mukana myös taitoihin ja ansioihin liittyvää aineistoa ja valmistuneiden koulumenestystä mittaava kaikkien aineiden keskiarvo.

Tiedonkeruumenetelmänä käytettiin siis strukturoitua kyselylomaketta, jossa on myös avoimia kysymyksiä, opinto-oppaita sekä Haaga alumnirekisteriä (triangulation of evidence). Lisäksi valmistuneiden arvosanatiedot kerättiin Amkota-opiskelijatietojärjestelmästä. Strukturoidussa kyselylomakkeessa oli useita nykyiseen

työtilanteeseen, työnantajaan ja työnhakuun liittyviä kysymyksiä. Valmistuneiden työnhakukanaviin liittyvien tietojen analysoinnin poisrajaan tästä tutkimuksesta myöhempiä tutkimuksia varten. Taustatietoina olivat mm. vastaajan sukupuoli, koulutusohjelma, tutkinnon aloitusvuosi, suuntautumisvaihtoehto, yksikkö, opiskelumuoto, opiskelujen kokonaiskesto ja työkokemus ennen amk-opintojen aloittamista. Tutkimuksessa käytettävä otantamenetelmä oli kokonaistutkimus, joten kyselylomake lähetettiin kaikille tradenomiksi valmistuneille vuosina 2000-2004.

Tuloksia havainnollistetaan erilaisten taulukoiden ja kuvioiden keinoin. Aineiston kuvaamisessa graafisin keinoin kategoristen muuttujien kuvaamiseen käytetään pylväsdiagrammeja ja sektoridiagrammeja. Jatkuvien muuttujien kuvaamiseen käytetään laatikko-jana -kuvioita. Tässä tutkimuksessa tuloksia kuvataan taulukoissa kolmen jakauman: sukupuolen, koulutusohjelman ja suuntautumisvaihtoehdon avulla.

Nummenmaan (2004, 54) mukaan frekvenssi on yksinkertaisin tapa kuvailla aineistoa, josta voi laskea frekvenssejä eli lukumääriä. Käytännössä lasketaan, kuinka monta minkäkin tyyppistä tai suuruista havaintoa aineistoon kuuluu. Jos mittaus on suoritettu laatueroasteikolla, frekvenssien laskeminen on yksi tärkeimpiä kuvailevia tilastollisia menetelmiä. Numeerisilla muuttujilla frekvenssien laskeminen ei ole mielekäästä, koska erisuuruisia havaintoja saattaa olla huomattavan paljon. Tällöin havainnot voidaan luokitella, ja laskea eri luokkiin kuuluvien havaintojen frekvenssit. Frekvenssit ovat erittäin tärkeitä, kun aineistoa kuvaillaan graafisesti. Siksi ne sopivat hyvin tutkimukseeni.

Erityisesti silloin, kun muuttuja on nominaaliasteikollinen, on tilastollisessa kuvauksessa mahdollista käyttää taulukointia. Siinä valitaan erikseen vaakarivimuuttuja ja pystyrivimuuttuja. Korkeampi tasoistakin dataa voi analysoida heikommin keinoin, mutta aina se ei ole järkevää. Tutkija käyttää ristiintaulukointitekniikkaa usein saadakseen vain alustavan käsityksen datansa rakenteesta. Mm. koulumenestys on ordinaalinen muuttuja eikä intervallinen, joksi sitä usein kuvitellaan. Jos ajossa on raportoitu kontingenssikerroin $C=0.23$, $p=0.00$, tutkijalla alkaa olla suhteellisen varma käsitys siitä, että jotain riippuvuutta muuttujien esim. koulumenestys ja suuntautumisvaihtoehto välillä on. Sama asia voitaisiin tutkia myös korrelaatiokertoimien avulla. (Yli-Luoma 1997, 43).

Esimerkiksi jatkuvan muuttujan jakauman esittämiseen käytetyistä menetelmistä laatikko-jana -kuvio eli box plot on kenties suosittelavin. Laatikko-jana -kuviossa on esitetty

jakauman sijainti ja hajonta. Tämä siksi, jos yhteen kuvaajaan piirretään useammasta muuttujasta laatikko-jana –kuvaajat, muuttujien vertaaminen toisiinsa on helppoa. Kuvaajassa laatikko kuvaa kvartiiliväliä eli 50 % havainnoista ja keskellä oleva viiva merkitsee mediaanin. Poikkeavat havainnot on merkitty kuvioihin laatikoilla tai ympyröillä, ja janan päiden väliin mahtuvat kaikki muut paitsi voimakkaimmin poikkeavat havainnot. Box plot sopii hyvin tutkimukseen, jossa halutaan esittää useamman kuin yhden muuttujan jakaumat (Nummenmaa 2004, 77).

On paikallaan muistaa, että korrelaatiokerroin (Pearson) edellyttää keskiarvon ja keskihajonnan laskemista eli vähintään intervalliasteikollista dataa. Intervalliasteikollisessa datassa etäisyyksien tunnistaminen on ensiarvoista. Intervalliasteikolliselle datalle vastakohta on ordinaalidata, joka voisi tarkoittaa vaikkapa asennekysymyksiä. (Yli-Luoma 1997, 10.). Varianssianalyysin keinoin voidaan tutkia tilastollista merkitsevyyttä. Esimerkkinä alla taulukko 1 selvittää tässä tutkimuksessa olevien muuttujien hajontaa.

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Kaikkien aineiden keskiarvo	Between Groups	2,233	2	1,117	3,948	,020
	Within Groups	79,182	280	,283		
	Total	81,415	282			
Opiskelujesi kokonaiskesto	Between Groups	1,497	2	,748	1,198	,303
	Within Groups	220,527	353	,625		
	Total	222,024	355			
Nykyinen brutto kuukausiansiosi	Between Groups	3275759	2	1637879,713	3,993	,019
	Within Groups	1,3E+008	317	410172,401		
	Total	1,3E+008	319			
Toivepalkka (euroa/kk)	Between Groups	1449246	2	724622,813	2,143	,120
	Within Groups	69655778	206	338134,846		
	Total	71105024	208			

Taulukko 1. Varianssianalyysi

Taulukko 1 kertoo muuttujissa havaittavaa varianssia eli hajontaa. Yksisuuntaisessa varianssianalyysissä verrattavia ryhmiä on enemmän kuin kaksi. Yhden tekijän vaikutukset esitetään yhdellä rivillä. Analyysissa tulostuu jokaisen vaikutuksen neliösummat (Sum of Squares), vapautusasteet (df), F-arvot ja p-arvot (Sig.). Tilastollisesti merkitseviä ovat kaikkien aineiden keskiarvo ja nykyinen brutto kuukausiansio, koska p-arvo (Sig.) on pienempi kuin .01. Opiskelujen kokonaiskestolla ja toivepalkalla ei ole tilastollista merkitsevyyttä.

Korrelaatiokertoimen tilastollinen merkitsevyys voidaan testata arvioimalla, kuinka todennäköisesti otoksessa havaittu korrelaatio on todellinen eikä johdu sattumasta. Testin nollahypoteesina on, että korrelaatiota ei esiinny, eli $r = 0$. Jos p -arvo alittaa kriittisen rajan (esim. p on pienempi kuin .05) voidaan päätellä, että korrelaatio poikkeaa tilastollisesti merkitsevästi nolasta. Korrelaatiokertoimen p -arvoja laskettaessa otetaan huomioon otoksen koko. Tämä johtuu siitä, että mitä suurempi on satunnaisesti poimittu otos, sitä epätodennäköisempää suurten korrelaatioiden esiintyminen on sattumalta. Tästä johtuen pienessä otoksessa päinvastoin pienetkin korrelaatiot saattavat olla tilastollisesti merkitseviä. Seuraavassa taulukko 2 korrelaatioista tutkimusaineistoni pohjalta.

Correlations

		Kaikkien aineiden keskiarvo	Opiskelijesi kokonaiskesto	Kaupallisen alan työkokemus ennen amk-opintojen aloittamista (vuosina)	Muu työkokemus ennen amk-opintojen aloittamista (vuosina)	Nykyisen työsuhteesi kesto (vuosina)	Nykyinen brutto kuukausiansiosi	Toivepalkka (euroa/kk)	Montako eri työsuhdetta valmistumisen jälkeen yhteensä nykyinen työsuhteeseen mukaan lukien	Työurasi kokonaiskesto valmistumisen jälkeen (vuosina)
Kaikkien aineiden keskiarvo	Pearson r Sig. (2-t) N	1 283	-,120* ,045 281	-,042 ,566 185	-,007 ,925 201	-,026 ,676 259	-,059 ,356 248	-,083 ,286 167	-,035 ,568 270	,023 ,716 259
Opiskelijesi kokonaiskesto	Pearson r Sig. (2-t) N	-,120* ,045 281	1 357	-,007 ,915 240	-,028 ,656 249	,024 ,666 332	,098 ,081 318	,055 ,434 207	-,079 ,143 341	-,165** ,003 331
Kaupallisen alan työkokemus ennen amk-opintojen aloittamista (vuosina)	Pearson r Sig. (2-t) N	-,042 ,566 185	-,007 ,915 240	1 ,000 242	,086 ,302 145	,474** ,000 228	,333** ,000 217	,363** ,000 140	-,127 ,053 231	,270** ,000 227
Muu työkokemus ennen amk-opintojen aloittamista (vuosina)	Pearson r Sig. (2-t) N	-,007 ,925 201	-,028 ,656 249	,086 ,302 145	1 ,000 251	,786** ,000 233	,214** ,001 222	,301** ,000 154	-,098 ,128 241	,219** ,001 232
Nykyisen työsuhteesi kesto (vuosina)	Pearson r Sig. (2-t) N	-,026 ,676 259	,024 ,666 332	,474** ,000 228	,786** ,000 233	1 ,000 335	,323** ,000 316	,467** ,000 205	-,219** ,000 324	,299** ,000 317
Nykyinen brutto kuukausiansiosi	Pearson r Sig. (2-t) N	-,059 ,356 248	,098 ,081 318	,333** ,000 217	,214** ,001 222	,323** ,000 316	1 ,000 321	,881** ,000 203	-,088 ,120 312	,192** ,001 303
Toivepalkka (euroa/kk)	Pearson r Sig. (2-t) N	-,083 ,286 167	,055 ,434 207	,363** ,000 140	,301** ,000 154	,467** ,000 205	,881** ,000 203	1 ,000 209	-,055 ,433 203	,134 ,058 200
Montako eri työsuhdetta valmistumisen jälkeen yhteensä nykyinen työsuhteeseen mukaan lukien	Pearson r Sig. (2-t) N	-,035 ,568 270	-,079 ,143 341	-,127 ,053 231	-,098 ,128 241	-,219** ,000 324	-,088 ,120 312	-,055 ,433 203	1 ,434 344	-,010 ,860 328
Työurasi kokonaiskesto valmistumisen jälkeen (vuosina)	Pearson r Sig. (2-t) N	,023 ,716 259	-,165** ,003 331	,270** ,000 227	,219** ,001 232	,299** ,000 317	,192** ,001 303	,134 ,058 200	-,010 ,860 328	1 334

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Taulukko 2. Korrelaatioita koko tutkimusaineistosta

Korrelaatiokertoimen tilastollinen testaaminen voidaan suorittaa kaikkein helpoimmin t-testin avulla. (Nummenmaa 2004, 278). Alla esimerkkitaulukko 3 t-testistä tutkimusaineistooni perustuen.

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Kaikkien aineiden keskiarvo	Equal variances assumed	1,399	,238	3,317	281	,001	,25790	,07776	,10484	,41097
	Equal variances not assumed			3,486	94,843	,001	,25790	,07398	,11103	,40477
Opiskelujen kesto luokiteltuna	Equal variances assumed	3,988	,047	-1,593	352	,112	-,168	,105	-,375	,039
	Equal variances not assumed			-1,456	97,542	,149	-,168	,115	-,396	,061
Nykyinen brutto kuukausiansiosi	Equal variances assumed	6,977	,009	-4,706	319	,000	-411,752	87,503	-583,907	-239,597
	Equal variances not assumed			-4,036	82,676	,000	-411,752	102,015	-614,667	-208,837
Toivepalkka (euroa/kt)	Equal variances assumed	3,903	,050	-4,693	207	,000	490,12605	104,42886	-696,007	-284,246
	Equal variances not assumed			-3,866	40,479	,000	490,12605	126,76795	-746,239	-234,013

Taulukko 3. T-testi aineistosta

Varianssit ovat erisuuria opiskelujen keston ja nykyisen brutto kuukausiansion kohdalla eli p on pienempi kuin .05 ei t-testiä pitäisi käyttää.

Menetelmät ovat aineistonkeruussa ja analyysissä käytettyjä tekniikoita ja menettelytapoja. Metodologioita tai tutkimusstrategioita ovat: mm. kokeellinen tutkimus, survey, case-tutkimus, fenomenologia, toimintatutkimus ja menetelmiä mm. strukturoitu haastattelu, teemahaastattelu, tilastollinen analyysi (mt. 5; Kakkuri-Knuutila 1998, 388; Silverman 2001, 4; Saunders ym. 2003, 91). Bryman ja Bell (2003, 32) käyttävät samassa merkityksessä termiä tutkimusasetelma eli research design. Kasasen ym. (1991, 313) mukaan tutkimusotteella tarkoitetaan tutkijan metodologisia perusratkaisuja, jotka liittyvät filosofisiin sitoumuksiin ja tutkimuksessa käytettyihin metodeihin. Käsitteet metodologia, tutkimusstrategia ja tutkimusote ovat näin analogiset ja tässä tutkimuksessa ne tarkoittavat samaa asiaa.

Tutkimustuloksia voidaan analysoida esimerkiksi sisällönanalyysin ja diskurssianalyysin keinoin. Sisällönanalyysissa aineistosta lajitellaan erilleen ongelmanasettelun kannalta oleelliset osat. Näistä tutkija etsii yhteiset sisältöalueet eli teemat. Hän etsii aineistostaan

samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia luokittelunsa perusteluksi. Luokitteluyksikkönä voi olla henkilö, ominaisuus, piirre, käsitys tai muu tarkastelutaso. Yhteen kuuluvat asiat kootaan tutkimusongelmiensa alle, minkä jälkeen löydettyjen teemojen tulkinnan kautta voidaan vastata tutkimusongelmiin. Tulkintaa voi myös syventää yrittämällä löytää syvemmällä olevia merkitysrakenteita (Savolainen 1991, 453-454.). Nämä analyysikeinot sopivat tässä tutkimuksessa avointen kysymysten tarkasteluun parhaiten.

Luokitteluyksikkönä tässä tutkimuksessa käytettiin käsityksiä. Luokittelun perustana olivat samankaltaisuudet, jotka sopivat tietyn teeman alle esim. kysymyksen 48 Mitkä ovat mielestäsi työssäsi tarvittavat tärkeimmät taidot? kohdalla. Keräsin yhteen samankaltaisia vastauksia samaan teemaan liittyen ja tein siitä johtopäätöksen. Avoimen kysymyksen (kysymys 55) Mitä kehitettävää tradenomikoulutuksessa mielestäsi olisi? kohdalla poimin vastauksista satunnaisesti koulutuksen kehittämiseen liittyviä vastauksia kuitenkin jokaisesta koulutusohjelmasta sekä naisia että miehiä.

Mielestäni tradenomeja tutkiva tutkimus sisältää käsiteanalyttistä sekä nomoteettista tutkimusotetta koska tutkimuksessa on mukana sekä teoriapohjaa että empiiristä aineistoa. Ylikerälän (2005, 136) kirjassa käsiteanalyttinen tutkimusote lähtee liikkeelle aikaisemmasta teoriasta, josta johdetaan uusia käsitejärjestelmiä. Käsiteanalyysi sisältyy aina myös muun tyyppiisiin tutkimuksiin viitekehyksen ja käsitelmärytysten muodossa (Lukka 1986, 136). Pysin tutkimuksen lopussa esittelemään mahdollisia uusia käsitejärjestelmiä tutkimuksen tulosten kautta.

3.5 Kyselyn kuvaus ja kyselyn suorittaminen

Vastaajien valmistumisesta oli tutkimushetkellä kesällä 2004 kulunut minimissään puoli vuotta ja maksimissaan neljä ja puoli vuotta. Kyselylomakkeen sisältö (LIITE 1.) suunniteltiin seuraavien teemojen ympärille:

- valmistuneen taustatiedot
- nykyinen elämäntilanne
- opiskeluun liittyvät tiedot
- työpaikkaan liittyvät tiedot
- koulutukseen liittyvät kysymykset

Kyselylomakkeen lopussa on muutamia avoimia kysymyksiä taitoihin ja koulutuksen kehittämiseen liittyen sekä puolistrukturoituja kysymyksiä mm. koulutuksen tarjoamista työelämävalmiuksista ja koulun imagosta.

Kyselylomake jakaantui kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa kysyttiin valmistuneen yleisiä taustatietoja kuten sukupuolta, syntymävuotta, koulutusyksikköä, koulutusohjelmaa, suuntautumisvaihtoehtoa ja opiskeluiden kokonaiskestoa. Toisessa osassa kysyttiin tietoja valmistumisen jälkeen tapahtuneista asioista mm. työelämän näkökulmasta kuten nykyistä asuinkuntaa, mitä teet päätoimisesti tällä hetkellä, millainen työsuhte, työaika ja työnantaja on?. Lisäksi kysyttiin myös asemaa työssä, tehtävänimikettä, nykyisen työnantajan toimialaa, brutto kuukausiansiota, onko yrittäjän ammatti tavoitteena ja tehtävänimikettä 5 vuoden kuluttua? Kolmas osa keskittyi opiskeluun liittyviin kysymyksiin kuten oletko opiskellut tradenomiksi valmistumisen jälkeen, mitä haluaisit opiskella tulevaisuudessa, entä tunnetaanko tradenomin tutkinto työelämässä, mitkä ovat työelämässä vaadittavat tärkeimmät taidot, olisitko halunnut opiskella laaja-alaisemmin ja mitä olisit halunnut opiskella, millainen on HAAGA:n imago?

Vastaajilta tiedusteltiin myös ylintä pohjakoulutusta ennen amk-tutkintoa, työsuhteen kestoa. Lisäksi selvitettiin työskentelyä opiskelujen ohessa ja ensimmäiseen työsuhteeseen heti valmistumisen jälkeen liittyviä kysymyksiä. Saimme selville myös miten monta työsuhdetta valmistuneilla tradenomeilla on ollut yhteensä eli miten pitkä työura on ollut. Yrittäjyyteen liittyvinä kysymyksinä esitettiin kysymykset: ”Onko yrittäjän ammatti tavoitteenasi, jos toimit jo yrittäjänä, saatko yrittäjätulosta mielestäsi riittävää palkkaa tai osinkotuloa ja millaisiin tehtäviin toivot pääseväsi tulevaisuudessa?”

Lopuksi kysyttiin minkä työnhakukanavan kautta ensimmäinen työpaikka valmistumisen jälkeen ja nykyinen työpaikka saatiin, oliko valmistunut työskennellyt jo ulkomaisissa työtehtävissä ja millaisissa tehtävissä sekä arvioiko hän työskentelevänsä kansainvälisissä tehtävissä tulevaisuudessa. Halusimme selvittää myös panostaako valmistunut useampaan ammattiin elämässään ja onko hän valmis vaihtamaan asuinpaikkaa työn vaatimalla tavalla sekä mihin tutkittava panostaisi juuri nyt menestyäkseen paremmin työurallaan. Kyselylomakkeen lopussa oli mm. kysymys koulutuksen vastaavuudesta suhteessa työelämän vaatimuksiin.

1.6.2004 lähetettiin Haaga Instituutin ammattikorkeakoulusta talouden ja hallinnon alalta valmistuneille tradenomeille yhdessä yliopettaja Pekka Rantasen kanssa laadittu kyselylomake, jossa oli yhteensä 55 kysymystä. Kysymykset olivat pääosin strukturoituja mutta kyselylomakkeen joukossa oli avoimiakin kysymyksiä. Tutkimuksessa kyselylomakkeet postitettiin vastaajille, joten kyselyyn vastaamista ei voitu valvoa. Vastauksien saamiseen vaikutti ehkä negatiivisesti kesäaika, jolloin moni voi olla postin ulottumattomissa. Tästä syntyi ns. ennakoitua ja satunnaista katoa, jonka ei silti katsota vaikuttaneen kokonaistuloksiin merkittävästi. Valmistuneiden yhteystiedot saatiin Alumnirekisteristä. Vastauksia pyydettiin 18.6.2004 mennessä, joten vastausaikaa annettiin yli kaksi viikkoa.

4 TUTKIMUSTULOKSET

4.1 Tutkimukseen osallistuneiden taustatietoja

Kyselyjä lähetettiin 818 kpl, joista yhteensä 360 vastasi. Vastausprosentiksi muodostui näin ollen 44%, jota voidaan pitää varsin hyvänä. MLI:hin kyselyjä lähti 343 ja HLI:hin 475, vastausprosentti MLI:stä valmistuneille oli 45% ja HLI:stä 43%.

Vastaajien keski-ikä oli tasan 30 vuotta ja vastanneista naisia oli 288 kpl (80%) ja miehiä 72 kpl (20%). Ohessa vastaajien ikäluokista taulukko 4.

		Vastaajien ikäluokat			
		20-29	30-39	40-49	50 tai yli
Sukupuoli	Nainen	189	66	27	6
	Mies	48	18	6	

		Vastaajien ikäluokat			
		20-29	30-39	40-49	50 tai yli
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	206	63	29	6
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	16	13	2	
	International Business	15	7	2	

		Vastaajien ikäluokat			
		20-29	30-39	40-49	50 tai yli
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	40	17	12	3
	mainonta ja yritysviestintä	63	7		
	palveluiden tuoteistaminen ja markkinointi	51	16	5	1
	henkilöstöjohtaminen	35	18	9	2
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	6	1		
	tietojenkäsittely	21	17	6	
	matkailu	7	1		
	BBA	12	6	1	

Taulukko 4. Vastaajien ikäluokat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehdittain

Noin 80% koulutukseen hakijoista oli pääkaupunkiseudulta. Heillä oli lukio tai opistoasteen koulutus pohjakoulutuksenaan. Alla taulukko 5.

		Ylin pohjakoulutuksesi ennen AMK-tutkintoa					
		lukio	kouluasteen ammatillinen tutkinto	opistoasteen tutkinto	ammattikorkeakoulututkinto	yliopistotutkinto	muu koulutus
Sukupuoli	Nainen	148	3	123	1	5	6
	Mies	38	1	29		1	2

		Ylin pohjakoulutuksesi ennen AMK-tutkintoa					
		lukio	kouluasteen ammatillinen tutkinto	opistoasteen tutkinto	ammattikorkeakoulututkinto	yliopistotutkinto	muu koulutus
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	161	4	127	1	4	5
	International Business	12		18			1
		13		6		2	2

		Ylin pohjakoulutuksesi ennen AMK-tutkintoa					
		lukio	kouluasteen ammatillinen tutkinto	opistoasteen tutkinto	ammattikorkeakoulututkinto	yliopistotutkinto	muu koulutus
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	30	1	36		2	1
	mainonta ja yritysviestintä	50		19			1
	palveluiden tuoteistaminen ja markkinointi	38	1	32			1
	henkilöstöjohtaminen	34	2	25	1	2	
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	5					2
	tietojenkäsittely	13		29		1	1
	matkailu	3		5			
	BBA	10		6		1	2

Taulukko 5. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehdittain. Ylin pohjakoulutus ennen AMK-opintoja (kysymys 11)

Valmistumishetkellä töissä (taulukko 6) naisista oli 86,1% ja miehistä 84,7%. Liiketalouden ko:sta töissä valmistumishetkellä oli vastanneista 85,9%, tietojenkäsittelyn ko:sta työskenteli eniten eli 90,3% ja International Business ko:sta 79,2%. Suuntautumisvaihtoehdoittain suurin osuus töissä oli matkailun sv:sta peräti 100%, toiseksi eniten työskenteli valmistumishetkellä tietojenkäsittelyn sv:sta valmistuneet eli 93,2% ja kolmantena tuli henkilöstöjohtamisen sv:sta valmistuneet eli 89,1%.

		Olitko töissä valmistumishetkellä	
		kyllä	en
Sukupuoli	Nainen	248	40
	Mies	61	11

		Olitko töissä valmistumishetkellä	
		kyllä	en
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	261	43
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	28	3
	International Business	19	5

		Olitko töissä valmistumishetkellä	
		kyllä	en
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	59	13
	mainonta ja yritysviestintä	60	10
	palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi	62	11
	henkilöstöjohtaminen	57	7
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	5	2
	tietojenkäsittely	41	3
	matkailu	8	
	BBA	14	5

Taulukko 6. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehdoittain. Olitko töissä valmistumishetkellä (kysymys 24)

		Olitko töissä opiskelujesi ohessa	
		kyllä	en
Sukupuoli	Nainen	254	34
	Mies	67	5

		Olitko töissä opiskelujesi ohessa	
		kyllä	en
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	269	35
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	29	2
	International Business	22	2

		Olitko töissä opiskelujesi ohessa	
		kyllä	en
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	64	8
	mainonta ja yritysviestintä	61	9
	palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi	64	9
	henkilöstöjohtaminen	55	9
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	7	
	tietojenkäsittely	42	2
	matkailu	8	
	BBA	17	2

Taulukko 7. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtoittain. Olitko töissä opiskelujesi ohessa (kysymys 23)

Jakaumista näkee, että valtaosa on työskennellyt opiskelujen ohessa. Vastanneista naisista 88,2% ja vastanneista miehistä 93,1% on työskennellyt opiskelujen ohessa. Koulutusohjelmittain töissä oli ahkerimmin tietojenkäsittelyn ko:sta valmistuneet eli 93,5%. Toiseksi eniten töissä opiskelujen ohessa olivat International Business ko:laiset eli 91,7% ja tietojenkäsittelyn ko:sta töitä opiskelujen ohessa teki 88,5%. Valtaosa siis työskenteli opiskeluaikanaan.

Taustatietojen jälkeen sijoittumisilmiöön fokusoituen tarkastellaan kysymystasolla valmistuneiden tradenomien seuraavia asioita:

Tutkimuksen pääkysymys:

1) mitä teet päätoimisesti tällä hetkellä (kysymys 13),

Tutkimuksen alakysymykset:

2) mikäli olet toisen palveluksessa, niin millaisessa työsuhteessa (kysymys 14),
nykyinen työaikasi on (kysymys 15), **nykyinen työnantajasi on** (kysymys 16), **mitä toimialaa nykyinen työnantajasi edustaa** (kysymys 20), **oletko työskennellyt**

valmistumisesi jälkeen ulkomailla (kysymys 35), missä asemassa työskentelet nykyisessä työssäsi (kysymys 18) ja

3) nykyinen brutto kuukausiansiosi (kysymys 21), toivepalkan suuruus (kysymys 22),

4) koulumenestys, kuinka hyvin nykyinen työsi vastaa koulutustasi (kysymys 46), kuinka hyvin nykyinen työsi vastaa opiskeluaikanasasi asettamia uratavoitteita (kysymys 47),

5) mitä kehitettävää tradenomikoulutuksessa mielestäsi olisi (kysymys 55), olisitko halunnut opiskella laaja-alaisemmin (kysymys 50), oletko opiskellut tradenomiksi valmistumisesi jälkeen (kysymys 42),

6) mitkä ovat mielestäsi työssäsi tarvittavat tärkeimmät taidot (kysymys 48), mitä työelämässä tarvittavia tärkeitä taitoja koulutuksestasi puuttuu (kysymys 49), arvioi tradenomin koulutuksen tarjoamia työelämävalmiuksia 1-7-asteikolla (kysymys 52),

7) onko yrittäjän ammatti tavoitteenasi (kysymys 30), haluaisitko työskennellä nykyistä työtäsi vastaavissa tehtävissä myös 10 vuoden kuluttua (kysymys 38), panostatko useampaan kuin yhteen ammattiin elämässäsi (kysymys 39), oletko valmis vaihtamaan asuinpaikkaa urasi vaatimalla tavalla (kysymys 40),

8) millainen on mielestäsi HAAGA:n imago (kysymys 53) ja tunnettaanko mielestäsi tradenomin tutkinto työelämässä (kysymys 45).

Kysymykseen 21 on lisätty sukupuolinen vertailu ja opintojen keston vaikutus ansioihin. Koulumenestys (kaikkien aineiden keskiarvo) on tietoisesti otettu mukaan tähän tutkimukseen koska katson sillä olevan merkitystä työelämävalinnoissa. Tarkasteltaessa tämän tutkimuksen tuloksia pääosin sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtoittain analysointikeinona käytetään frekvenssejä, ristiintaulukointia, korrelaatiokerrointa ja sen tilastolliseen testaamiseen t-testiä ja lisäksi jatkuvaa muuttujan jakaumaa. Muiden muuttujien poisrajaaminen on tarkoituksellista kun halutaan tutkimuksella selvittää juuri sijoittumiseen liittyvää informaatiota.

4.2 Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sijoittuminen, työsuhde, työnantaja ja asema

4.2.1 Sijoittuminen päätoimisuuden mukaan

Sijoittuminen koko aineistosta saatiin oheisen frekvenssikaavion (taulukko 8) kautta esiin.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid töissä toisen palveluksessa	304	84,4	84,7	84,7
äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla toimin	23	6,4	6,4	91,1
yrittäjänä/freelanserina	5	1,4	1,4	92,5
opiskelemassa	9	2,5	2,5	95,0
työttömänä	11	3,1	3,1	98,1
lomautettuna	1	,3	,3	98,3
muuta	6	1,7	1,7	100,0
Total	359	99,7	100,0	
Missing System	1	,3		
Total	360	100,0		

Taulukko 8. Frekvenssikaavio. Mitä teet päätoimisesti tällä hetkellä (kysymys 13)

Tutkimushetkellä tradenomit ovat sijoittuneet hyvin työelämään koska yli 84 % on töissä toisen palveluksessa. Äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla on 6,4 % vastanneista. Yrittäjänä tai freelanserina toimii 1.4 % vastanneista. Opiskelemassa on 2,5 % ja 3,1 % on työttömänä. Loput vastanneista on lomautettuna (0,3%) tai tekee muuta 1,7 % .

	Mitä teet päätoimisesti tällä hetkellä						
	töissä toisen palveluksessa	äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla	toimin yrittäjänä/freelanserina	opiskele massa	työttömänä	lomautettuna	muuta
Sukupuoli Nainen	240	23	4	8	8	1	3
Mies	64		1	1	3		3

Taulukko 9. Jakautuma sukupuolittain. Mitä teet päätoimisesti tällä hetkellä (kysymys 13)

Vastanneista naisista 83,6% työskentelee toisen palveluksessa ja vastanneista miehistä 88,8%. Äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla on ainoastaan naisia eli 8%, joka on toiseksi yleisin päätoimisuutta kuvaava tekijä. Yrittäjänä toimii 4 naista ja yksi mies. 8 naista ja 1 mies opiskelee ja työttömänä on naisista 8 ja miehistä 3. Loput ovat lomautettuina tai tekevät jotain muuta.

	Mitä teet päätoimisesti tällä hetkellä						
	töissä toisen palveluksessa	äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla	toimin yrittäjänä/freelansarina	opiskele massa	työttömänä	lomautettuna	muuta
Koulutusohjelma liiketalouden koulutusohjelma	257	20	5	7	8	1	5
tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	27	2			2		
International Business	19	1		2	1		1

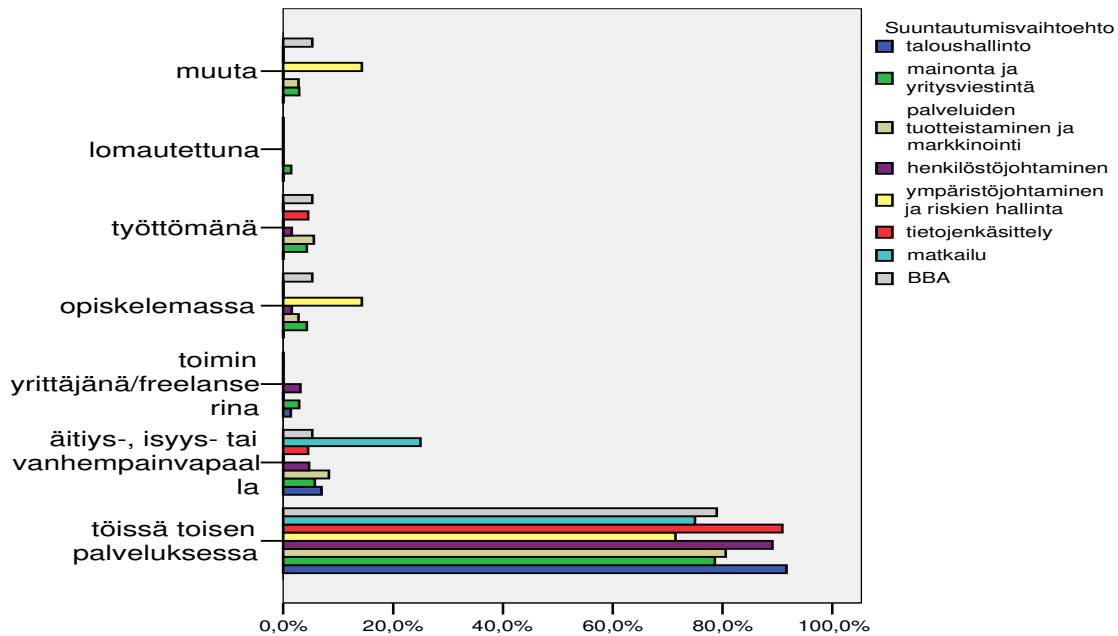
Taulukko 10. Jakautuma koulutusohjelmittain. Mitä teet päätoimisesti tällä hetkellä (kysymys 13)

Liiketalouden koulutusohjelmasta 257 valmistunutta eli 84,8% on töissä toisen palveluksessa. Vastaavat luvut tietojenkäsittelyn ko:sta on 27 eli peräti 87,1% ja International Business ko:sta 19 eli 79,2%. Äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla ollaan eniten 20 kpl eli 6,6% liiketalouden ko:sta. Vastaavasti 2 eli 6,5% on tietojenkäsittelyn ko:sta äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla ja International Business ko:sta 1 eli 4,2%. Loput valmistuneet jakautuvat päätoimisuudessa tasaisesti eri sektoreille päätoimisuuden suhteen. Edelleen aineistosta johdettiin tuloksia suuntautumisvaihtoehtoin, josta kertoo alla oleva taulukko 11.

	Mitä teet päätoimisesti tällä hetkellä						
	töissä toisen palveluksessa	äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla	toimin yrittäjänä/freelansarina	opiskele massa	työttömänä	lomautettuna	muuta
Suuntautumisvaihtoehto taloushallinto	66	5	1				
mainonta ja yritysviestintä palveluiden tuoteistaminen ja markkinointi	55	4	2	3	3	1	2
henkilöstöjohtaminen ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	58	6		2	4		2
tietojenkäsittely	57	3	2	1	1		
matkailu	5			1			1
BBA	40	2			2		
	6	2					
	15	1		1	1		1

Taulukko 11. Jakautuma suuntautumisvaihtoehtoin. Mitä teet päätoimisesti tällä hetkellä (kysymys 13)

Selkeästi eniten jokaisesta sv:sta työskenneltiin toisen palveluksessa. Samaa asiaa suuntautumisvaihtoehtoin esittää alla kuvio 7, jossa avuksi otettiin erivärisiä pylväsdiagrammeja.

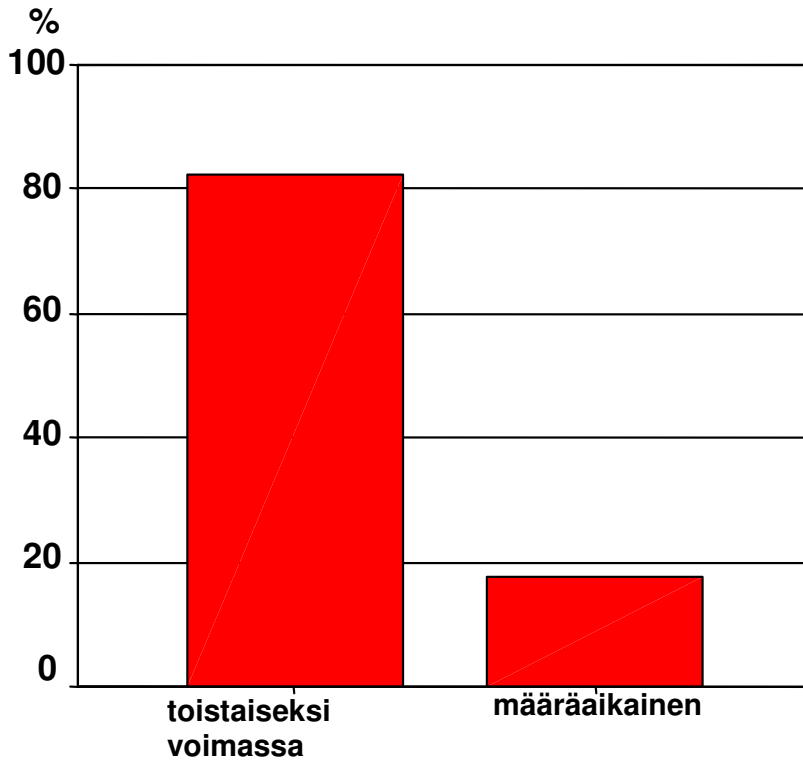


Kuvio 7. Mitä teet päätoimisesti tällä hetkellä suuntautumisvaihtoehtoin (kysymys 13)

Tradenomit ovat työllistyneet verrattain hyvin. Valtaosa n. 66-90% työskentelee toisen palveluksessa. Taloushallinnon, tietojenkäsittelyn ja henkilöstöjohtamisen sv:sta on työllistytty eniten toisen palvelukseen. Äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla on keskimäärin noin 8% tutkittavista. Selvästi eniten näillä vapailla on jostain syystä matkailun sv:sta valmistuneet. Opiskelemassa tai muuta tekemässä on eniten ympäristöjohtamisen ja riskien hallinnan sv:sta valmistuneita. Työttömänä ei näyttäisi olevan kukaan taloushallinnon, matkailun tai ympäristöjohtamisen ja riskien hallinnan sv:sta valmistunut.

4.2.2 Valmistuneiden työsuhde

Valmistuneiden työsuhtetietoja saadaan selville kysymysten 14 ja 15 kautta. Työsuhdetta parhaiten kuvaamaan valittiin kaksi tekijää: työsuhteen tyyppi ja työaika. Tradenomien työsuhteen jakautumisesta toistaiseksi voimassa olevaan ja määräaikaiseen työsuhteeseen kertoo seuraava kuvio 8 ja taulukko 12.



Kuvio 8. Mikäli olet toisen palveluksessa niin millaisessa työsuhteessa (kysymys 14).

Johtopäätöksenä voimme todeta, että tradenomit ovat sijoittuneet toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen yli 80%:sti ja määräaikaiseen työsuhteeseen n. 18%:sti.

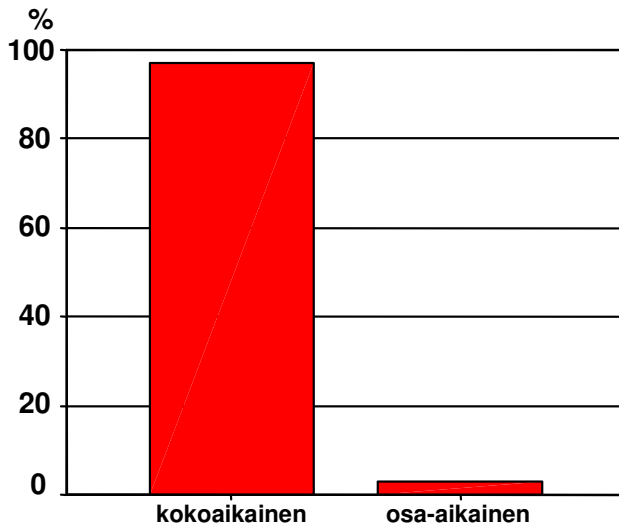
		Mikäli olet toisen palveluksessa, niin millaisessa työsuhteessa	
		toistaiseksi voimassa oleva (vakituinen)	määräaikainen (esim. viransijaisuus)
Sukupuoli	Nainen	212	49
	Mies	57	9

		Mikäli olet toisen palveluksessa, niin millaisessa työsuhteessa	
		toistaiseksi voimassa oleva (vakituinen)	määräaikainen (esim. viransijaisuus)
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	224	52
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	25	4
	International Business	19	2

		Mikäli olet toisen palveluksessa, niin millaisessa työsuhteessa	
		toistaiseksi voimassa oleva (vakituinen)	määräaikainen (esim. viransijaisuus)
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	59	11
	mainonta ja yritysviestintä	44	17
	palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi	58	8
	henkilöstöjohtaminen	46	11
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	4	2
	tietojenkäsittely	37	4
	matkailu	4	3
	BBA	14	2

Taulukko 12. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtojen mukaan. Mikäli olet toisen palveluksessa, niin millaisessa työsuhteessa (kysymys 14).

Tulokset kertovat, että tietojenkäsittelyn koulutusohjelmasta 86,2% ja tietojenkäsittelyn suuntautumisvaihtoehdosta jopa 90,2% työskentelee toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa. Edelleen työsuhteesta kertoo myös nykyinen tradenomien työaika (kuviot 9).



Kuvio 9. Nykyinen työaikasi koko aineistosta (kysymys 15)

Tuloksena saadaan, että lähes kaikki tradenomit työskentelevät kokoaikaisessa työsuhteessa.

		Nykyinen työaikasi	
		kokoaikainen	osa-aikainen
Sukupuoli	Nainen	258	9
	Mies	65	1

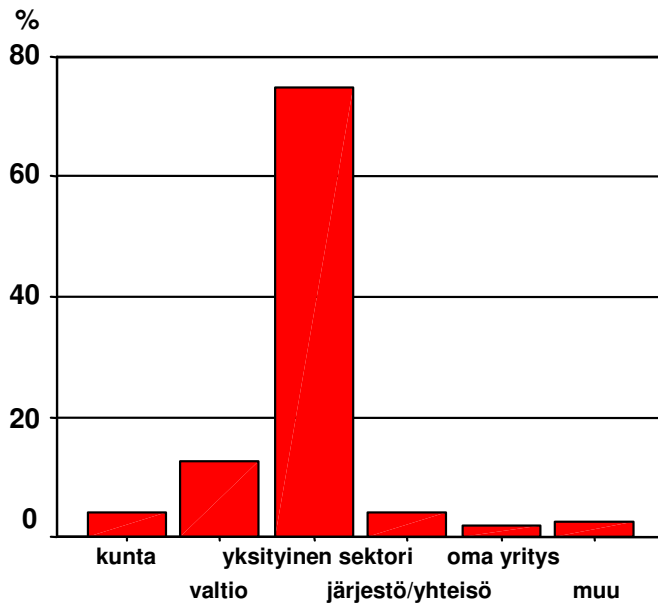
		Nykyinen työaikasi	
		kokoaikainen	osa-aikainen
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	273	10
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	28	
	International Business	21	

		Nykyinen työaikasi	
		kokoaikainen	osa-aikainen
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	68	2
	mainonta ja yritysviestintä	59	4
	palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi	65	1
	henkilöstöjohtaminen	59	2
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	6	
	tietojenkäsittely	41	
	matkailu	6	1
	BBA	17	

Taulukko 13. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtoittain. Nykyinen työaikasi (kysymys 15)

Vastanneiden työaika on 97%:sti kokoaikainen. Osa-aikaisessa työsuhteessa näyttäisi työskentelevän hieman enemmän naisia kuin miehiä ja pelkästään liiketalouden koulutusohjelmasta valmistuneita. 96,6% naisista ja 98,5% vastanneista miehistä on kokoaikaisessa työssä. Suuntautumisvaihtoehtoissa osa-aikaisuus jakaantuu tasaisesti eri sv:jen välille. Nykyinen työnantaja liittyy myös työsuhteeseen liittyviin kysymyksiin ja näin se antaa suuntaa ammattikorkeakoulun aluevaikuttajille ja eväitä koulutuksen suunnitteluun. Ulkomailla työskentely kertoo valmistumisen jälkeen tapahtuneesta kansainvälisestä työkokemuksesta.

4.2.3 Valmistuneiden työnantaja sekä työskentely ulkomailla



Kuvio 10. Nykyinen työnantajasi on (kysymys 16)

Valmistuneiden työnantajaan liittyvät kysymykset 16 ja 20. Tradenomeista tasan 75 % on sijoittunut yksityiselle sektorille. Valtion työtehtävissä työskentelee reilut 12,5 %. 4,2% on niin kunnan kuin järjestöjen ja yhteisöjenkin palveluksessa. 2,4%:lla on muu työnantaja ja oma yritys on 1,8% valmistuneista.

Kysymyksessä nykyisestä työnantajasta valmistuneilla oli kuusi vaihtoehtoa valittavanaan. Vaihtoehdot numerorjestyksessä olivat 1. kunta, 2. valtio, 3. yksityinen sektori, 4. järjestö/yhteisö, 5. oma yritys tai 6. muu, mikä? Alla olevat taulukot (14-16) esittävät nykyisen työnantajan sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehdoittain.

		Nykyinen työnantajasi					
		kunta	valtio	yksityinen sektori	järjestö/yhteisö	oma yritys	muu
Sukupuoli	Nainen	14	34	197	12	5	7
	Mies		8	56	2	1	1

Taulukko 14. Nykyinen työnantajasi sukupuolittain (kysymys 16)

Sukupuolittainen jakauma kertoo sen, että työnantaja on molemmilla sukupuolilla vahvasti yksityinen sektori, toiseksi eniten työllistytään valtion palvelukseen. Tämän kysymyksen vastauksista ilmenee, että omaa yritystä pyörittää 5 naista ja yksi mies. Kunnan palveluksessa ei ole yhtään miestä.

	Nykyinen työnantajasi					
	kunta	valtio	yksityinen sektori	järjestö/yhteisö	oma yritys	muu
Koulutusohjelma liiketalouden koulutusohjelma tietojenkäsittelyn koulutusohjelma International Business	12	32	214	14	6	7
	2	6	21			
		4	17			1

Taulukko 15. Nykyinen työnantajasi koulutusohjelmittain (kysymys 16)

Tuloksena saatiin tietoa, että kaikista koulutusohjelmista on yli 70%:lla työnantaja yksityiseltä sektorilta. Eniten 77,3% työnantajana on yksityinen sektori International Business koulutusohjelmasta valmistuneella. Huomioitavaa on, ettei International Business koulutusohjelmasta kukaan työskentele kunnan, järjestöjen ja yhteisöjen tai oman yrityksen palveluksessa. Tietojenkäsittelyn koulutusohjelmasta sijoituttiin pelkästään yksityisen, valtion tai kunnan palvelukseen. Liiketalouden koulutusohjelmasta sijoituttiin kaikkien työnantajaluokkien palvelukseen. Yli 2/3 kuitenkin yksityiselle sektorille. Tietojenkäsittelyn koulutusohjelmasta ei yrittäjiä löydy vaikka näin voisi olettaa.

Alla taulukko 16 selventää suuntautumisvaihtoehdoittain nykyistä työnantajaa. Jokaisella sv:lla yksityinen sektori on suurin työnantaja. Matkailun sv:sta valmistuneella on 85,7%:sti työnantaja yksityiseltä sektorilta. Mainonnan ja yritysviestinnän sv:sta valmistunut työskentelee yksityisellä 84,1%:sesti. BBA:laisilla 82,4% työskentelee yksityisen sektorin palveluksessa.

	Nykyinen työnantajasi					
	kunta	valtio	yksityinen sektori	järjestö/yhteisö	oma yritys	muu
Suuntautumisvaihtoehto taloushallinto	1	12	49	4	1	4
mainonta ja yritysviestintä palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi	2	4	53	2	2	
henkilöstöjohtaminen ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	3	7	52	3		2
tietojenkäsittely	3	11	39	4	3	1
matkailu	1		4	1		
BBA	3	6	33			
	1		6			
		2	14			1

Taulukko 16. Nykyinen työnantajasi suuntautumisvaihtoehdoittain (kysymys 16)

Toinen työnantajaan liittyvä kysymys kertoo vastauksia työnantajan toimialasta koko aineistosta. Kysymyslomakkeella oli kaikkiaan 10 toimialaan liittyvää vastausvaihtoehtoa.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	teollisuus	26	7,2	7,8	7,8
	tukkukauppa	27	7,5	8,1	15,9
	vähittäiskauppa	23	6,4	6,9	22,8
	majoitus- ja ravitsemistoiminta	5	1,4	1,5	24,3
	kuljetus	12	3,3	3,6	27,8
	tietoliikenne/telekommunikaatio	32	8,9	9,6	37,4
	rahoitustoiminta	34	9,4	10,2	47,6
	kiinteistönvälitys	2	,6	,6	48,2
	julkinen hallinto	47	13,1	14,1	62,3
	muu	126	35,0	37,7	100,0
	Total	334	92,8	100,0	
Missing	System	26	7,2		
Total		360	100,0		

Taulukko 17. Frekvenssejä. Mitä toimialaa nykyinen työnantajasi edustaa (kysymys 20)

Prosenttisarakeita tarkasteltaessa selviää, että eniten tradenomit toimivat muulla toimialalla ja toiseksi eniten julkisen hallinnon palveluksessa. Rahoitustoiminta toimialana tulee kolmantena. Muu toimiala selittyy pääosin siksi, että työnantaja on pääosin yksityiseltä sektorilta. Toimialavaihtoehtoja yksityisellä sektorilla on lukemattomia.

Edelleen alla oleva taulukko 18 kuvaa työnantajan toimialoja taloushallinnon sv:sta valmistuneiden päiväopiskelijoiden osalta.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	teollisuus	5	10,9	11,9	11,9
	tukkukauppa	1	2,2	2,4	14,3
	vähittäiskauppa	3	6,5	7,1	21,4
	majoitus- ja ravitsemistoiminta	1	2,2	2,4	23,8
	tietoliikenne/telekommunikaatio	4	8,7	9,5	33,3
	rahoitustoiminta	6	13,0	14,3	47,6
	julkinen hallinto	7	15,2	16,7	64,3
	muu	15	32,6	35,7	100,0
	Total	42	91,3	100,0	
Missing	System	4	8,7		
Total		46	100,0		

a. Opiskelumuoto = päiväopiskelija, Suuntautumisvaihtoehto = taloushallinto

Taulukko 18. Mitä toimialaa nykyinen työnantajasi edustaa taloushallinnon sv:sta valmistuneelle päiväopiskelijalle (kysymys 20)

Taloushallinnon päiväopiskelun suorittaneiden keskuudessa työnantajan toimiala on kolmanneksella muu, julkinen hallinto on yli 15%:lla ja rahoitustoiminta on kolmanneksi yleisin työnantajan toimiala. Toimialajärjestys on aivan sama kuin koko aineistoa tarkasteltaessa. Kiinteistönvälitys tai kuljetus ei ole kenelläkään työnantajan toimialana.

Seuraavasta taulukosta 19 ilmenee, että jakaumassa sukupuolittain naiset työskentelevät pääosin jonkin muun toimialan, julkisen hallinnon, tietoliikenteen/telekommunikaation, rahoitustoiminnan, tukkukaupan ja teollisuuden parissa. Miehet taas työskentelevät jonkin muun, rahoitustoiminnan, julkisen hallinnon ja tietoliikenteen/telekommunikaation parissa eniten. Koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehdoittain analysoitaessa valmistuneet näyttäisivät jakautuneet tasaisesti sukupuolten määrämällä tavalla eri toimialoille.

	Mitä toimialaa nykyinen työnantajasi edustaa									
	teollisuus	tukkukauppa	vähittäisk auppa	majoitus- ja ravitsemist oiminta	kuljetus	tietoliikenne /telekommu nikaatio	rahoitusto iminta	kiinteistö nvälitys	julkinen hallinto	muu
Sukupuoli Nainen	21	23	18	4	10	24	24	2	39	102
Mies	5	4	5	1	2	8	10		8	24

	Mitä toimialaa nykyinen työnantajasi edustaa									
	teollisuus	tukkukauppa	vähittäisk auppa	majoitus- ja ravitsemist oiminta	kuljetus	tietoliikenne /telekommu nikaatio	rahoitusto iminta	kiinteistö nvälitys	julkinen hallinto	muu
Koulutusohjelma: liiketalouden koulutusohjelma	22	20	20	5	10	26	29	2	41	107
tietojenkäsittelyn koulutusohjelma			3			2	4		5	15
International Busines	4	4	3		2	4	1		1	3

	Mitä toimialaa nykyinen työnantajasi edustaa									
	teollisuus	tukkukauppa	vähittäisk auppa	majoitus- ja ravitsemist oiminta	kuljetus	tietoliikenne /telekommu nikaatio	rahoitusto iminta	kiinteistö nvälitys	julkinen hallinto	muu
Suuntautumisvaihtoehdot: taloushallinto	7	4	4	1	1	5	9		10	27
mainonta ja yritysviestintä palveluiden		6	6		2	6	5		6	31
tuotteistaminen ja markkinointi	5	6	5	1	2	7	9	2	10	21
henkilöstöjohtaminen	9	3	4	2	2	2	5		14	20
ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta					2	1				3
tietojenkäsittely	1	4				7	6		6	18
matkailu			1			1	1		1	3
BBA	4	4	1		2	3				3

Taulukko 19. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehdoittain. Mitä toimialaa nykyinen työnantajasi edustaa (kysymys 20)

Taulukko 20 näyttää miten valmistumisen jälkeen on työskennelty ulkomailla.

		Oletko työskennellyt valmistumisesi jälkeen ulkomailla	
		kyllä	en
Sukupuoli	Nainen	13	271
	Mies	6	66

		Oletko työskennellyt valmistumisesi jälkeen ulkomailla	
		kyllä	en
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	11	290
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	3	27
	International Business	5	19

		Oletko työskennellyt valmistumisesi jälkeen ulkomailla	
		kyllä	en
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	1	71
	mainonta ja yritysviestintä	7	63
	palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi	1	69
	henkilöstöjohtaminen	1	63
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta		7
	tietojenkäsittely	3	40
	matkailu		8
	BBA	5	14

Taulukko 20. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtojen mukaan. Oletko työskennellyt valmistumisesi jälkeen ulkomailla (kysymys 35)

Ulkomailla oli työskennellyt 13 naista ja 6 miestä, joka on 5,6% kaikista vastanneista. International Business koulutusohjelmasta 26,3% oli työskennellyt ulkomailla valmistumisen jälkeen, joka on varsin ilmeistä. BBA suuntautumisvaihtoehtona oli ulkomailla työskentely yleisintä eli 35,7%:sta. Matkailun sekä ympäristöjohtamisen ja riskien hallinnan sv:ista ei kukaan ollut työskennellyt ulkomailla valmistuttuaan.

4.2.4 Asema nykyisessä työssä

Asemaa on tarkasteltu alla olevissa taulukoissa jälleen sukupuolen, koulutusohjelman ja suuntautumisvaihtoehdon mukaan. Vastanneista naisista eniten työskentelee suoritustason tehtävissä eli 39%. Miehistä eniten työskentelee taas asiantuntija-,

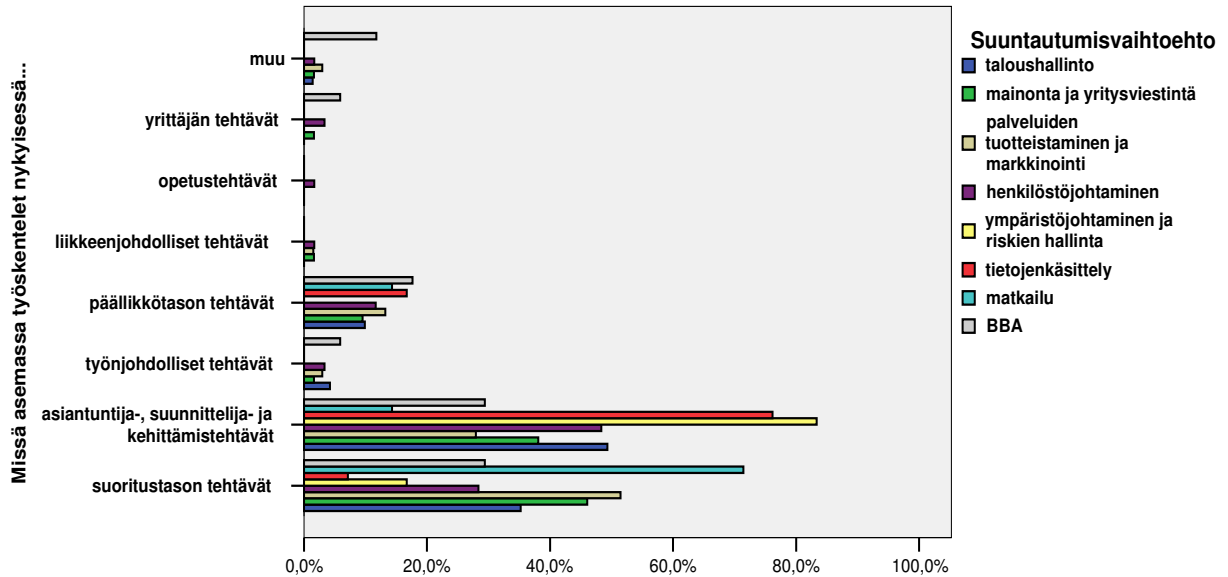
suunnittelija- ja kehittämistehtävissä eli peräti 47,1%. Miehistä suoritustason tehtävissä on 26,5%. Työnjohdollisissa tehtävissä on vastanneista vain naisia eli 3,3% ja päällikkötason tehtävissä naisia on 10% ja miehiä enemmän eli 19,1%. Liikkeenjohdollisissa tehtävissä naisista on vain 1 ja miehistä 2 vastannutta. Opetustehtävissä on yksi mies. Yrittäjänä toimii vain 3 naista ja yksi mies vastausjoukosta.

		Missä asemassa työskentelet nykyisessä työssäsi							
		suoritustason tehtävät	asiantuntija-, suunnittelija- ja kehittämistehtävät	työnjohdolliset tehtävät	päällikkötason tehtävät	liikkeenjohdolliset tehtävät	opetustehtävät	yrittäjän tehtävät	muu
Sukupuoli	Nainen	105	118	9	27	1		3	6
	Mies	18	32		13	2	1	1	1

		Missä asemassa työskentelet nykyisessä työssäsi							
		suoritustason tehtävät	asiantuntija-, suunnittelija- ja kehittämistehtävät	työnjohdolliset tehtävät	päällikkötason tehtävät	liikkeenjohdolliset tehtävät	opetustehtävät	yrittäjän tehtävät	muu
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	114	118	7	35	2	1	3	5
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	2	25		2				
	International Business	7	6	2	3	1		1	2

		Missä asemassa työskentelet nykyisessä työssäsi							
		suoritustason tehtävät	asiantuntija-, suunnittelija- ja kehittämistehtävät	työnjohdolliset tehtävät	päällikkötason tehtävät	liikkeenjohdolliset tehtävät	opetustehtävät	yrittäjän tehtävät	muu
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	25	35	3	7				1
	mainonta ja yritysviestintä	29	24	1	6	1		1	1
	palveluiden tuoteistaminen ja markkinointi	35	19	2	9	1			2
	henkilöstöjohtaminen	17	29	2	7	1	1	2	1
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	1	5						
	tietojenkäsittely	3	32		7				
	matkailu	5	1		1				
	BBA	5	5	1	3			1	2

Taulukko 21. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtojen mukaan Missä asemassa työskentelet nykyisessä työssäsi (kysymys 18)



Kuvio 11. Missä asemassa työskentelet nykyisessä työssäsi suuntautumisvaihtoehdoittain (kysymys 18)

Suoritustason tehtäviin sijoitetaan selkeimmin matkailun suuntautumisvaihtoehdosta. Ympäristöjohtamisen ja riskienhallinnan sekä tietojenkäsittelyn suuntautumisvaihtoehdosta sijoitetaan asiantuntija-, suunnittelija- ja kehittämistehtäviin. Työnjohdollisiin ja päällikötason tehtäviin sijoittuvat oikeastaan kaikkien suuntautumisvaihtoehtojen tradenomit. Liikkeenjohdollisiin -, opetus- ja yrittäjän tehtäviin sijoittuminen on melko vähäistä kaikissa suuntautumisvaihtoehdoissa. Muihin tehtäviin sijoitetaan BBA:sta eniten mutta suhteutettuna koko aineistoon määrällisesti melko vähän.

Alla oleva taulukko 22 frekvensseistä vastaa edelleen samaan kysymykseen: Missä asemassa työskentelet nykyisessä työssäsi? Nyt tarkastelukulmana on taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto ja päiväopiskelijat.

Frekvenssitaulukossa taulukoidaan muuttujan arvojen toistumisten lukumäärät koko tutkitussa aineistossa. Tässä ohessa frekvenssitaulukko kuvaa muuttujien arvoina mm. asemat työssä, vastaavat frekvenssit (Frequency), frekvenssit prosentteina (Percent), prosentit edelleen puuttuvat arvot poisjätettyinä (Valid Percent) ja lopuksi summafrekvenssit (Cumulative Percent).

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid suoritustason tehtävät	19	41,3	42,2	42,2
asiantuntija-, suunnittelija- ja kehittämistehtävät	21	45,7	46,7	88,9
päällikötason tehtävät	4	8,7	8,9	97,8
muu	1	2,2	2,2	100,0
Total	45	97,8	100,0	
Missing System	1	2,2		
Total	46	100,0		

Opiskelumuoto = päiväopiskelija, Suuntautumisvaihtoehto = taloushallinto

Taulukko 22. Frekvenssejä. Taloushallinnon päiväopiskelijat (kysymys 18)

Yhtenä esimerkkituloksena saatiin selville, että taloushallinnon suuntautumisvaihtoehdosta päiväopiskelijat näyttäisivät lähes tasapuolisesti 21/46 sijoittuvan asiantuntija-, suunnittelija- ja kehittämistehtäviin ja 19/46 suoritustason tehtäviin. Päällikötason tehtävissä toimii 4 valmistunutta. 1 henkilö toimii muussa asemassa työmarkkinoilla. Yhtään valmistunutta ei sijoittunut työnjohdollisiin, liikkeenjohdollisiin, opetus- tai yrittäjän tehtäviin.

Edelleen taloushallinnon sv:sta valmistuneita päiväopiskelijoita tarkemmin tarkasteltaessa saatiin selville kaikki mahdolliset tehtävänimikkeet työelämässä, joita valmistuneet omaavat tällä hetkellä tehtävässään. Tämä sv otettiin esimerkiksi koska se kuvaa parhaiten sitä tehtävänimikkeiden kirjoa mitä saatiin tulokseksi yhden suuntautumisvaihtoehdon tarkastelussa.

Nykyinen tehtävänimikkeesi ^a

	Frequency	Percent
Asiakaspalvelusihteeri	1	2,2
Assistant Underwriter	1	2,2
Assistentti	2	4,3
Business Analyst Export	1	2,2
Business Controller	1	2,2
Erikoishinnoittelija	1	2,2
Etuuskäsittelijä	1	2,2
Financial Accountant	1	2,2
Financial Controller	1	2,2
Hallintoassistentti	1	2,2
Kirjanpitoapäällikkö	1	2,2
Kirjanpitäjä	7	15,2
Laskunkäsittelijä	1	2,2
Maksuliikeasiantuntija	1	2,2
Osastosihteeri	1	2,2
Palkanlaskija	1	2,2
Palveluneuvoja	1	2,2
Product Database Manager	1	2,2
Pääkirjanpitäjä	1	2,2
Rahoitusasiantuntija	1	2,2
Reskontranhoitaja	1	2,2
Sales assistant	1	2,2
Taloussihteeri	3	6,5
Tietojärjestelmäpäällikkö	1	2,2
Toimihenkilö	2	4,3
Toimistosihteeri	3	6,5
Tuotepäällikkö	2	4,3
Varainhoitaja	1	2,2
Verosihteeri	1	2,2
Vuoropäällikkö	1	2,2
Total	46	100,0

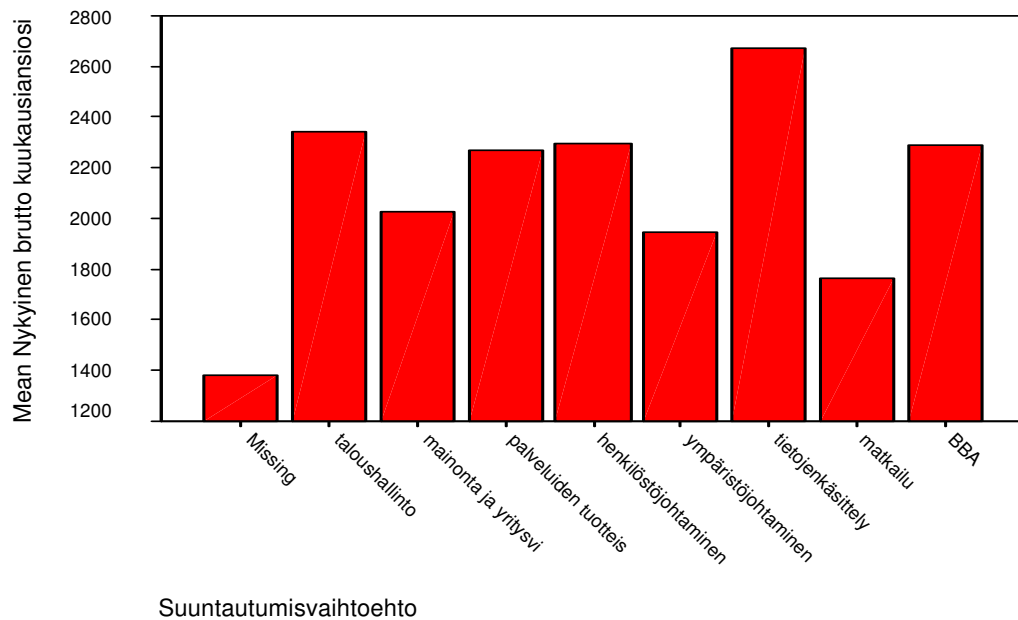
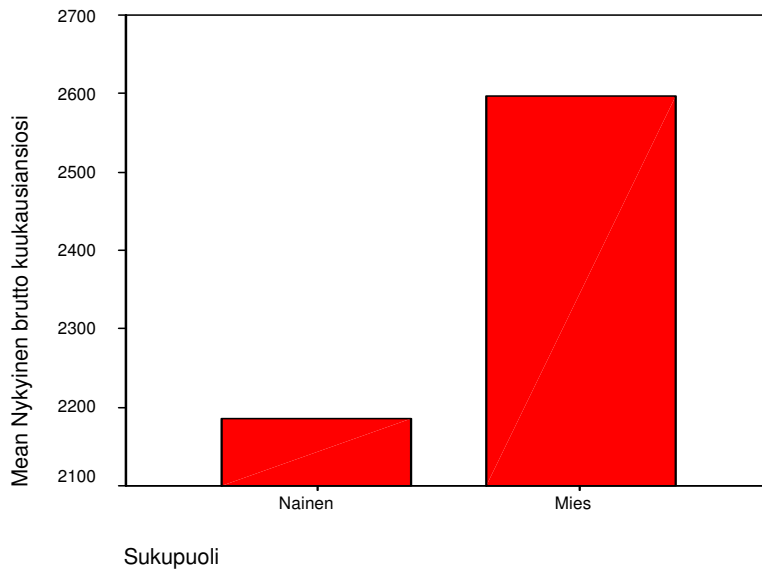
a. Opiskelumuoto = päiväopiskelija,
Suuntautumisvaihtoehto = taloushallinto

Taulukko 23. Taloushallinnon sv, päiväopiskelija. Nykyinen tehtävänimikkeesi (kysymys 19)

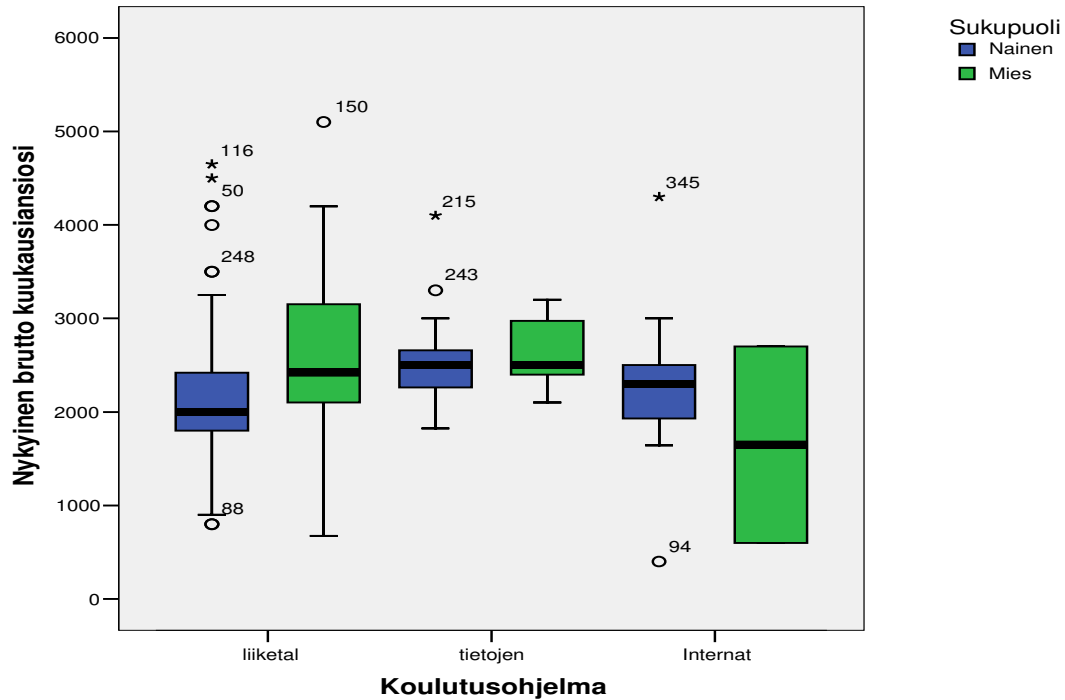
Tässä taulukossa 23 on lista kaikista niistä tehtävänimikkeistä, joita taloushallinnon sv:sta valmistuneilla on. Valmistuneilta löytyy yhteensä 46 erilaista ammattinimikettä, joka on varsin paljon. Tämä suuri määrä voi kertoa siitä, että taloushallinnon sv:sta sijoitetaan monipuolisiin työtehtäviin. Kolme suurinta ammattinimikeryhmää ovat kirjanpitäjä, taloussihteeri ja toimistosihteeri. Assistentti, toimihenkilö ja tuotepäällikkö muodostavat toiseksi suurimman ryhmän ammattinimikkeistä. Loput ammattinimikkeet saavat yhden henkilön kannatuksen. Ammattinimikkeistä löytyy sekä suomen- että englanninkielisiä versioita.

4.3 Ansiotietoja

Ansioihin liittyviä tutkimustuloksia on esitelty graafein. Sukupuoleen ja koulutusohjelmaan, suuntautumisvaihtoehtoon sekä kaikkien aineiden keskiarvoon, koulutuksen kestoon ja toivepalkkaan on kiinnitetty huomiota.



Kuviot 12-13. Nykyinen brutto kuukausiansiosi sukupuolittain ja suuntautumisvaihtoehdoittain (kysymys 21)



Kuvio 14. Box plot. Nykyinen brutto kuukausiansiosi koulutusohjelmittain ja sukupuolittain (kysymys 21)

Naiset ansaitsevat keskimäärin hieman alle 2200 € ja miehet hieman alle 2600 € eli eroa on n. 400 €. Tietojenkäsittelyn sv:sta ansaitaan parhaiten keskimäärin yli 2600 € ja matkailun sv:sta heikoimmin alle 1800 €. Box plotin avulla näemme miten miehet saavat naisia parempaa palkkaa liiketalouden ja tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa. Yksittäiset poikkeavat vastaajat erottuvat pieninä palloina tai tähtinä kuviossa. Numero niiden vieressä kuvaa kysymyslomakkeen numeroa. Kuvaajassa laatikko kuvaa ylä- ja alakvartiilin väliä eli 50 % havainnoista ja keskellä oleva paksu viiva merkitsee mediaanin (md) eli sen mikä on jakauman suuruusjärjestyksessä keskimäinen arvo. International Business koulutusohjelmassa miehillä on laaja skaala erisuuruisia palkkoja. Tässä ko:ssa yksi nainen saa n. 500 €:n suuruista palkkaa. Kaikkein korkeinta palkkaa n. 5100 € nauttii yksi mies liiketalouden koulutusohjelmasta.

Koulutustasi vastaavaa palkkaa (taulukko 24) saa valmistuneet seuraavien jakaumien mukaisesti:

		Saatko mielestäsi koulutustasi vastaavaa palkkaa	
		kyllä	en
Sukupuoli	Nainen	82	185
	Mies	33	34

		Saatko mielestäsi koulutustasi vastaavaa palkkaa	
		kyllä	en
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	90	194
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	16	12
	International Business	8	13

		Saatko mielestäsi koulutustasi vastaavaa palkkaa	
		kyllä	en
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	28	43
	mainonta ja yritysviestintä	15	48
	palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi	20	47
	henkilöstöjohtaminen	17	43
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	4	2
	tietojenkäsittely	22	19
	matkailu	1	6
	BBA	7	9

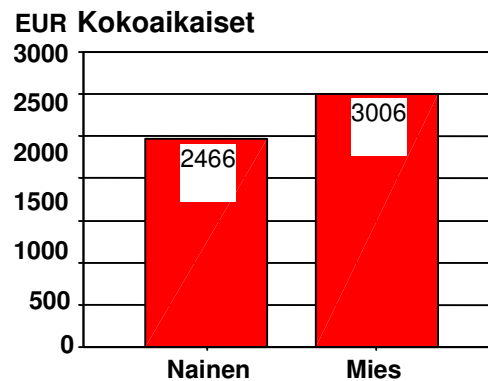
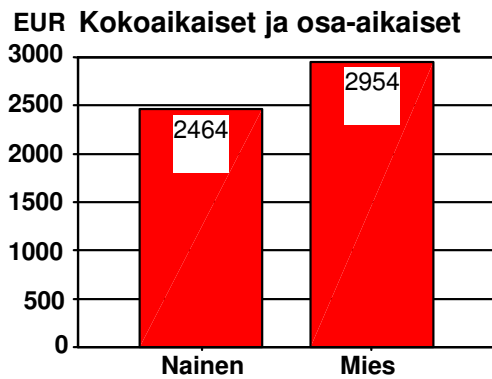
Taulukko 24. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtojen mukaan. Saatko mielestäsi koulutustasi vastaavaa palkkaa (kysymys 22)

	Sukupuoli	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Kaikkien aineiden keskiarvo	Nainen	225	3,3748	,53654	,03577
	Mies	58	3,1169	,49317	,06476
Opiskelujen kesto luokiteltuna	Nainen	283	2,37	,767	,046
	Mies	71	2,54	,892	,106
Nykyinen brutto kuukausiansiosi	Nainen	257	2184,45	588,374	36,702
	Mies	64	2596,20	761,472	95,184
Toivepalkka (euroa/kk)	Nainen	175	2464,2857	525,24918	39,70511
	Mies	34	2954,4118	701,98503	120,38944

Taulukko 25. Varianssianalyysin kuvailevat tunnusluvut.

Tiivistetysti taulukosta 25 havaitaan, että kaikkien aineiden keskiarvoanalyysissä on ollut mukana 225 naista (N) ja heidän kaikkien aineiden keskiarvonsa on ollut 3,37 mikä on keskiarvo kaikkien 225 naisen arvosanoista. Naiset omaavat paremman koulumenestyksen kuin miehet. Miesten keskiarvo on 3,12. Keskihajonta (Std. Deviation) ilmoittaa jakauman arvon levinneisyyden. Miehet opiskelevat kauemmin (ka = 2,54 vuotta) kuin naiset (ka = 2,37 vuotta) ja miehet saavat keskimäärin parempaa palkkaa (2596,20 €/kk) kuin naiset (2184,45 €/kk).

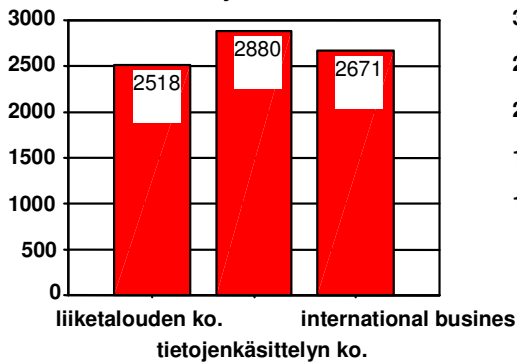
Sukupuolittain on otettu selvää koko-aikaisten ja osa-aikaisten toivepalkoista seuraavasti (kuviot 15-16):



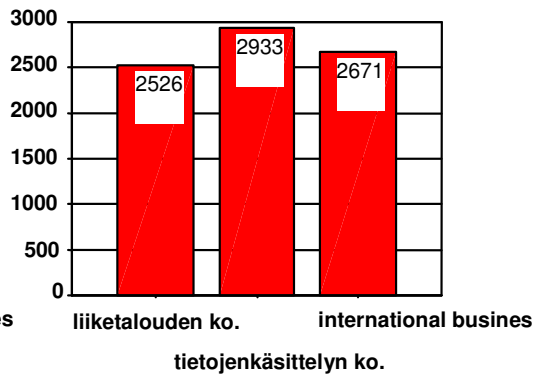
Kuviot 15-16. Toivepalkka sukupuolittain ja työsuhteittain (kysymys 22)

Kokoaikaisessa ja osa-aikaisessa työsuhteessa työskentelevät naiset toivovat 2464 €:n suuruista palkkaa. Kun taas miehet toivovat hieman enemmän eli 2954 €. Oikeanpuoleisesta kuviosta näkee sen, että kokoaikaisessa työsuhteessa työskentelevät naiset toivovat palkkaseen keskimäärin 2466 € ja miehet 3006 €. Miehet uskaltavat toivoa osaamisestaan korkeampaa palkkaa samalla koulutustaustalla. Koulutusohjelmittain on otettu edelleen selvää koko-aikaisten ja osa-aikaisten toivepalkoista seuraavasti (kuviot 17-18):

EUR Kokoaikaiset ja osa-aikaiset



EUR Kokoaikaiset



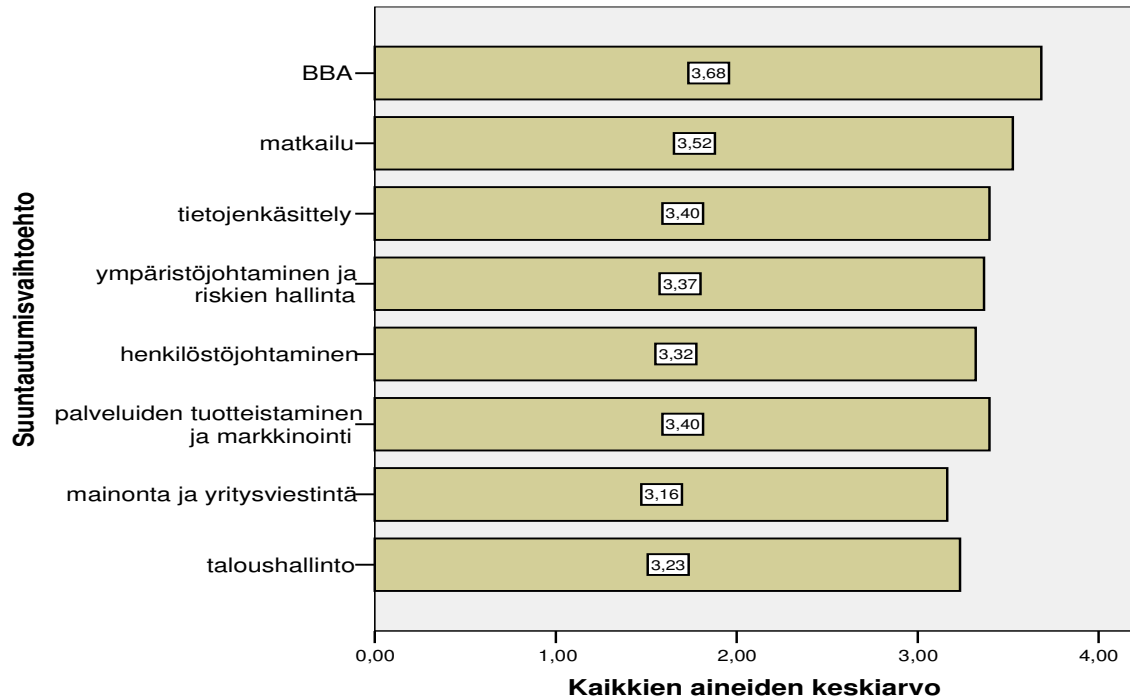
Kuviot 17-18. Toivepalkka koulutusohjelmittain ja työsuhteittain (kysymys 22)

Liiketalouden koulutusohjelmasta toivotaan matalinta palkkaa. Tietojenkäsittelyn koulutusohjelmasta toivotaan korkeimpia palkkoja keskiarvona 2933 € kokoaikaisessa työsuhteessa ja 2880 € keskiarvona molemmissa työsuhteissa.

4.4. Koulumenestys sekä työn ja koulutuksen vastaavuus

4.4.1 Koulumenestys mittarina

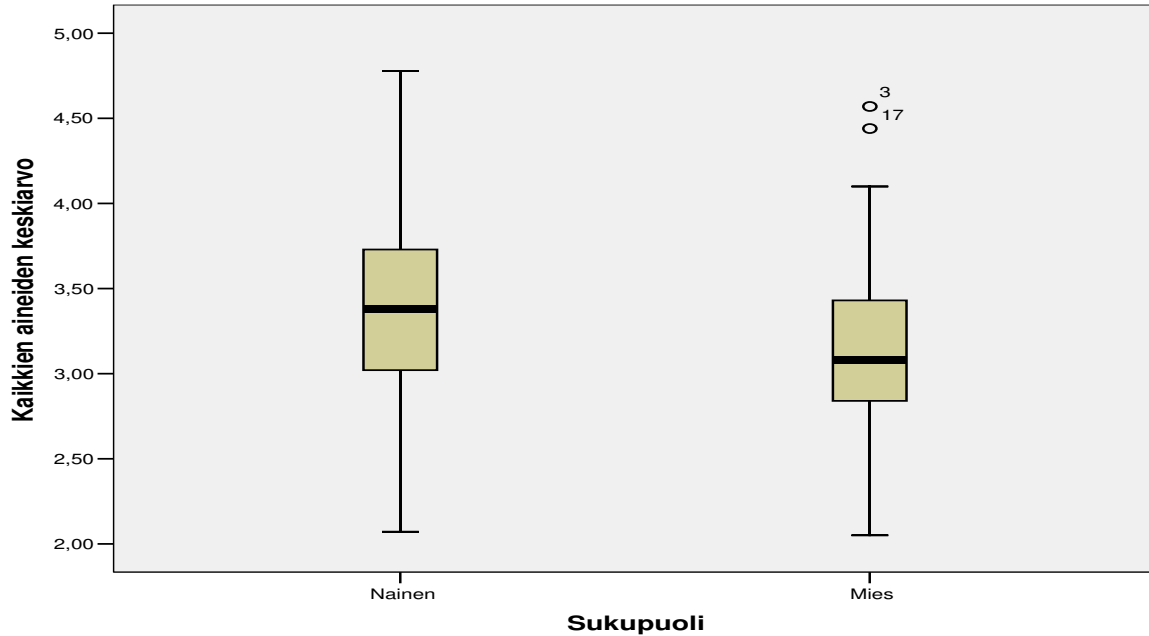
Koulumenestyksen mittariksi otettiin kaikkien aineiden keskiarvotiedot oppilastietorekisteristä (kuvio 27).



Kuvio 27. Kaikkien aineiden keskiarvot suuntautumisvaihtoehdoittain

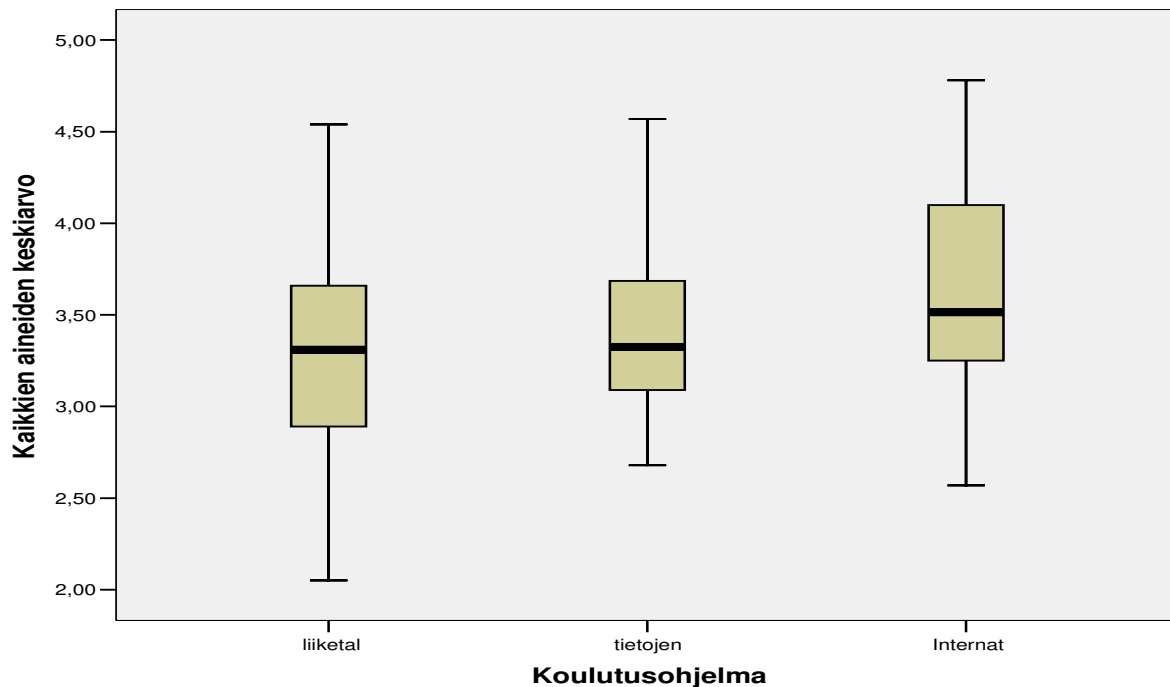
Parhaiten koulussa ovat menestyneet BBA opiskelijat ja heikoimmin mainonnan ja yritysviestinnän opiskelijat. Keskiarvot vaihtelevat kuitenkin välillä 3,16 - 3,68, jota voidaan yleisesti pitää hyvänä. Suuria eroja ei keskiarvoissa ole eri suuntautumisvaihtoehtojen välillä.

Sukupuolittain tarkasteltuna tulokset ovat selvempiä naisten menestyessä koulussa miehiä paremmin. Naisilla hajontaa on huonoimman ja parhaimman keskiarvon välillä kuitenkin enemmän. Miehillä taas muutamia menestyy koulussa hyvin poiketen valtaosasta valmistuneita.



Kuvio 28. Kaikkien aineiden keskiarvo sukupuolittain

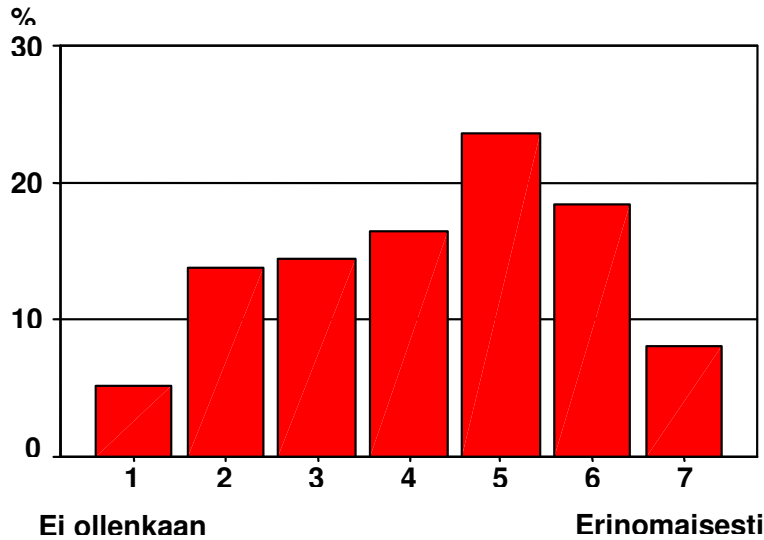
Edelleen kaikkien aineiden keskiarvot koulutusohjelmittain kertovat International Business koulutusohjelmasta saavutettavan parhaita keskiarvoja. Keskimääräisesti keskiarvoissa koulutusohjelmien välillä ei ole suuria eroja. Keskiarvot ovat yli 3,00 luokkaa, joka on mielestäni hyvä saavutus.



Kuvio 29. Kaikkien aineiden keskiarvo koulutusohjelmittain

Työn vastaavuus koulutuksen kanssa kohdassa tulokset kertovat, että valmistuneet ovat suhteellisen tyytyväisiä koulutuksen työelämää varten antamaan antiin. Koulutus vastaa näin työelämän tuomiin haasteisiin.

4.4.2 Työn ja koulutuksen vastaavuus mittarina



Kuvio 30. Kuinka hyvin nykyinen työsi vastaa koulutustasi (kysymys 46)

Ensin tuloksia tarkasteltiin koko vastausjoukosta (kuvio 30). Tradenomit arvioivat koulutuksensa vastaavan nykyistä työtä melko hyvin (arvo 5 eli n. 24% tradenomeista) asteikolla 1-7. Numero 7 kuvaa erinomaista vastaavuutta.

		Kuinka hyvin nykyinen työsi vastaa koulutustasi						
		1	2	3	4	5	6	7
Sukupuoli	Nainen	15	36	45	47	67	50	18
	Mies	3	12	5	10	15	14	10

		Kuinka hyvin nykyinen työsi vastaa koulutustasi						
		1	2	3	4	5	6	7
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	16	47	40	43	73	52	24
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	1		7	6	5	7	2
	International Business	1	1	3	8	4	4	2

		Kuinka hyvin nykyinen työsi vastaa koulutustasi						
		1	2	3	4	5	6	7
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	3	5	7	12	19	16	10
	mainonta ja yritysviestintä	7	14	9	7	18	8	4
	palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi	3	15	13	12	13	10	4
	henkilöstöjohtaminen	1	11	7	10	17	12	5
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	1	1		1	1	1	1
	tietojenkäsittely	1		8	6	11	13	2
	matkailu	1	1	2	2	1		
	BBA	1	1	2	7	1	4	2

Taulukko 26. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtoittain. Kuinka hyvin nykyinen työsi vastaa koulutustasi (kysymys 46)

Jakaumia tarkasteltaessa ei suuria eroja ole verrattuna koko joukkoa analysoitaessa. Nykyinen työ vastaa keskimääräisesti esim. mainonnan ja yritysviestinnän sekä matkailun suuntautumisvaihtoehtoissa.

4.4.3 Opiskeluaikana asetetut uratavoitteet

		Kuinka hyvin nykyinen työsi vastaa opiskeluaikanasasi asettamiasi uratavoitteita						
		1	2	3	4	5	6	7
Sukupuoli	Nainen	29	35	36	44	58	42	32
	Mies	4	8	6	12	9	14	16

		Kuinka hyvin nykyinen työsi vastaa opiskeluaikanasasi asettamiasi uratavoitteita						
		1	2	3	4	5	6	7
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	33	35	37	44	58	46	41
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma		4	1	7	5	5	5
	International Business		4	4	5	4	4	2

		Kuinka hyvin nykyinen työsi vastaa opiskeluaikanasasi asettamiasi uratavoitteita						
		1	2	3	4	5	6	7
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	4	3	7	11	19	14	14
	mainonta ja yritysviestintä	13	9	10	6	13	8	7
	palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi	9	11	8	15	10	9	8
	henkilöstöjohtaminen	7	9	5	8	13	12	9
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta		2	1	1	1	1	
	tietojenkäsittely		4	4	7	8	8	9
	matkailu		1	3	2	1		
	BBA		4	4	4	1	4	1

Taulukko 27. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtoittain. Kuinka hyvin nykyinen työsi vastaa opiskeluaikanasasi asettamia uratavoitteita (kysymys 47)

Vastanneet tradenomit pitävät melko hyvin nykyistä työtään opiskeluaikana asettamien uratavoitteiden mukaisena.

4.5 Valmistuneiden toiveita koulutuksen suhteen, koulutuksen laaja-alaisuus ja opintojen jatkaminen

Seuraavassa toiveita kehitysideoiksi valmistuneilta avoimien vastauksien perusteella (kysymys 55):

” Aina pitää suunta olla eteenpäin. Koulutuksen tulee olla ajankohtaista ja tämän hetken tarpeisiin sopivaa. Vaatii yhteydenpitoa, yhteistyötä liikemaailmaan ja muihin koulutusorganisaatioihin.” (mies, liiketalouden ko.)

” Voisi tyypistää kolmeen vuoteen. En voinut valmistua aikaisemmin, koska kursseja ei toteutunut halutusti vähäisen osanottajamäärän takia” (nainen, liiketalouden ko.)

” Ei käsitellä niin laaja-alaisesti kaikkea mahdollista, vaan keskityttäisiin kunkin oppilaan omaan suuntautumiseen. Myös jatko-opinto/kurssitusmahdollisuudet!” (nainen, liiketalouden ko.)

” Johtamis- ja esimieskoulutusta pitäisi olla. Myös rahoituksen opintoja jäin kaipaamaan. Olisiko siitä jopa suuntautumisvaihtoehdoksi?” (mies, liiketalouden ko.)

” 1ov kurssit tulisi yhdistää suurempiin kokonaisuuksiin. Opetuksen ja vaatimusten vastattava korkeakoulutasoa.” (mies, liiketalouden ko.)

” Enemmän tietojenkäsittelytaitojen opetusta, sillä ne ovat välttämättömiä tradenomien työelämään sijoittumisessa. Tradenomi –tutkinnon imagoa on nostettava!” (nainen, liiketalouden ko.)

” Opettajat syventäminen unohtui.” (nainen, liiketalouden ko.)

” Opinnäytetyö-ohjaus jättää nykyisellään oppilaan ”yksikseen”. Ohjaajat ylikuormitettuja. (nainen, liiketalouden ko.)

” Lisää keskustelua siitä, mitä markkinoilla on tapahtumassa, mihin kannattaa satsata juuri nyt (esim. yritykset).” (mies, liiketalouden ko.)

” Lisää laajuutta ja syvyyttä tietojärjestelmätieteiden opiskeluun, nopeammassa tahdissa jatkokouluttautumismahdollisuuksia tradenomeille” (nainen, tietojenkäsittelyn ko.)

” Ohjelmointikoulutuksen tulee olla kattavampaa.” (mies, tietojenkäsittelyn ko.)

” Mahdollisuus enemmän rajata opiskelua itseä kiinnostaviin asioihin.” (nainen, tietojenkäsittelyn ko.)

” Opiskelumahdollisuus netin kautta, tehtävien palautus/tarkistus netin kautta.” (nainen, tietojenkäsittelyn ko.)

” Tietojenkäsittely on nopeasti uudistuva ala ja koulutuksen tulisi seurata trendejä ja trendikkäimmät kurssit pitäisi sijoittaa koulutuksen loppuun.” (mies, tietojenkäsittelyn ko.)

” Liiketalouden opinnot pois tietojenkäsittelijöiltä. Opettajien osaaminen it-aineissa. (mies, tietojenkäsittelyn ko.)

” Suuntautumisvaihtoehdon syventävät opinnot.” (nainen, tietojenkäsittelyn ko.)

” Enemmän mahdollisuuksia valita suuntautumista & kursseja (BBA). (mies, International Business ko.)

“ Lisää valinnaisuutta IB linjalla. IB linjalla parempi kielitaito opettajilla (= enemmän natiiveja) (nainen, International Business ko.)

” Akateemisuuden lisääminen, taistelu yliopistoja vastaan, jotta teidän opiskelijoiden ei tarvitsisi hakea muodollisia maisterin tutkintoja yliopistosta päästäkseen yritysten johtoon” (mies, International Business ko.)

” Ehkäpä juuri esimiestaitoihin valmennusta enemmän. Aikataulutus opintojen loppusuoralla, kun opinnäytetyön suunnittelu alkaa pitäisi varmaan valmennus aloittaa aikaisemmin. (nainen, International Business ko.)

Huomioitavaa oli, että tradenomien jatkotutkinnosta kiinnostuneita on 26 kpl (7%). KTM-tutkintoa suunnittelee tai jo opiskelee 26 tutkittavaa (7%).

Muun yliopisto- tai korkeakoulutasoisen tutkinnon kiinnostavuus koski 20 tradenomia (6%).

MBA-tutkintoon tähtää tällä hetkellä 25 tradenomia (7%).

Täydennyskoulutuksesta ja erilaisista kursseista on kiinnostunut yli puolet vastaajista. Kiinnostavimmat opintoaiheet ovat viestintä, kielet, psykologia, johtaminen ja tietotekniikka.

Alla näkyvästä taulukosta 28 selviää jakaumia olisivatko valmistuneet halunneet opiskella laaja-alaisemmin (kysymys 50).

		Olisitko halunnut opiskella laaja-alaisemmin	
		kyllä	en
Sukupuoli	Nainen	175	101
	Mies	39	30

		Olisitko halunnut opiskella laaja-alaisemmin	
		kyllä	en
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	177	115
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	20	9
	International Business	17	6

		Olisitko halunnut opiskella laaja-alaisemmin	
		kyllä	en
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	44	24
	mainonta ja yritysviestintä	38	29
	palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi	46	27
	henkilöstöjohtaminen	33	29
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	5	1
	tietojenkäsittely	28	13
	matkailu	4	3
	BBA	14	5

Taulukko 28. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtojen mukaan (kysymys 50)

Suurin osa valmistuneista tradenomeista olisi halunnut opiskella laaja-alaisemmin jokaisen jakauman mukaan.

		Oletko opiskellut tradenomiksi valmistumisesi jälkeen	
		kyllä	en
Sukupuoli	Nainen	89	183
	Mies	17	54

		Oletko opiskellut tradenomiksi valmistumisesi jälkeen	
		kyllä	en
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	90	200
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	12	19
	International Business	4	17

		Oletko opiskellut tradenomiksi valmistumisesi jälkeen	
		kyllä	en
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	15	52
	mainonta ja yritysviestintä palveluiden	25	43
	tuotteistaminen ja markkinointi	24	45
	henkilöstöjohtaminen	22	39
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	3	3
	tietojenkäsittely	14	30
	matkailu	1	7
	BBA	2	16

Taulukko 29. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtojen mukaan. Oletko opiskellut tradenomiksi valmistumisesi jälkeen (kysymys 42)

Yli puolet valmistuneista ei ole opiskellut tradenomiksi valmistumisen jälkeen.

4.6 Työtaidot, puutteet koulutuksessa ja työelämävalmiudet

Avoimien kysymysten kohdalla (kysymykset 48-49) tuloksia tarkastellaan koulutusohjelmittain. Kysymyksessä 48 kysyttiin: mitkä ovat mielestäsi työssäsi tarvittavat tärkeimmät taidot? ja kysymyksessä 49 kysymyksenä oli: mitä työelämässä tarvittavia tärkeitä taitoja koulutuksestasi puuttuu?

Liiketalouden koulutusohjelmasta valmistuneet pitivät myynti-, kieli ja pienyrityksen johtamistaitoja tärkeimpinä. Heidän mielestään koulutuksesta puuttui yrittäjyyden, myyntiyön ja ongelmanratkaisuun liittyviä taitoja. Omien vahvuuksien löytämiseen ja ulkomailla työskentelyyn liittyviä taitoja kaivattiin lisää.

Tietojenkäsittelyn ko:sta valmistuneet pitivät tärkeinä organisointi-, tiedonhankinta- ja ihmissuhdetaitoja, omaa persoonaa ja spesifiä ammattitaitoa paineensietokykyineen. Heidän mielestään koulutuksesta puuttui johtamis- ja vuorovaikutustaitojen opintoja ja syvempi ote olennaisiin asioihin.

BBA koulutusohjelmasta valmistuneilla tärkeimmiksi taidoiksi muodostuivat sosiaalisuus, kunnianhimo, kyky omaksua uusia asioita nopeasti ja teoreettinen ja käytännön

ajattelutapa sekä yritteliäisyys. Koulutus olisi heidän mukaan saanut sisältää enemmän rahoituksen, kirjanpidon, esimiesvalmennuksen ja kansainvälisen johtamiskulttuurin opetusta.

Seuraavassa taulukossa (30) tuloksia työelämävalmiuksista tarkastellaan sukupuolittain koska lisämerkitystä ei sijoittumisen pääilmiölle ollut koulutusohjelman tai suuntautumisvaihtoehdon tarkastelusta.

		Kielitaidot				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	2	34	88	132	31
	Mies		3	16	45	8

		Työvälineohjelmistojen hallinta				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	7	28	72	125	54
	Mies		4	11	37	20

		Vuorovaikutustaidot				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	2	36	92	126	30
	Mies	1	13	22	30	6

		Esiintymistaidot				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	4	44	97	110	32
	Mies	2	14	24	26	6

		Tiedonhankintataidot			
		2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	11	56	156	64
	Mies	3	20	32	17

		Ryhmätyöskentelytaidot				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	1	6	34	148	98
	Mies	1	1	15	36	19

		Yrittäjyystaidot				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	30	85	111	49	6
	Mies	9	14	36	8	3

		Kansainvälisyysosaaminen				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	15	75	127	54	15
	Mies	5	19	30	16	1

		Taloushallinnon osaaminen				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	13	49	117	92	16
	Mies	2	15	16	27	12

		Markkinoinnin osaaminen				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	5	26	95	136	23
	Mies	3	5	20	38	6

		Yritysviestinnän osaaminen				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	5	45	112	108	16
	Mies	3	7	32	27	3

		Henkilöstöosaaminen				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	7	68	117	77	16
	Mies	4	15	31	17	5

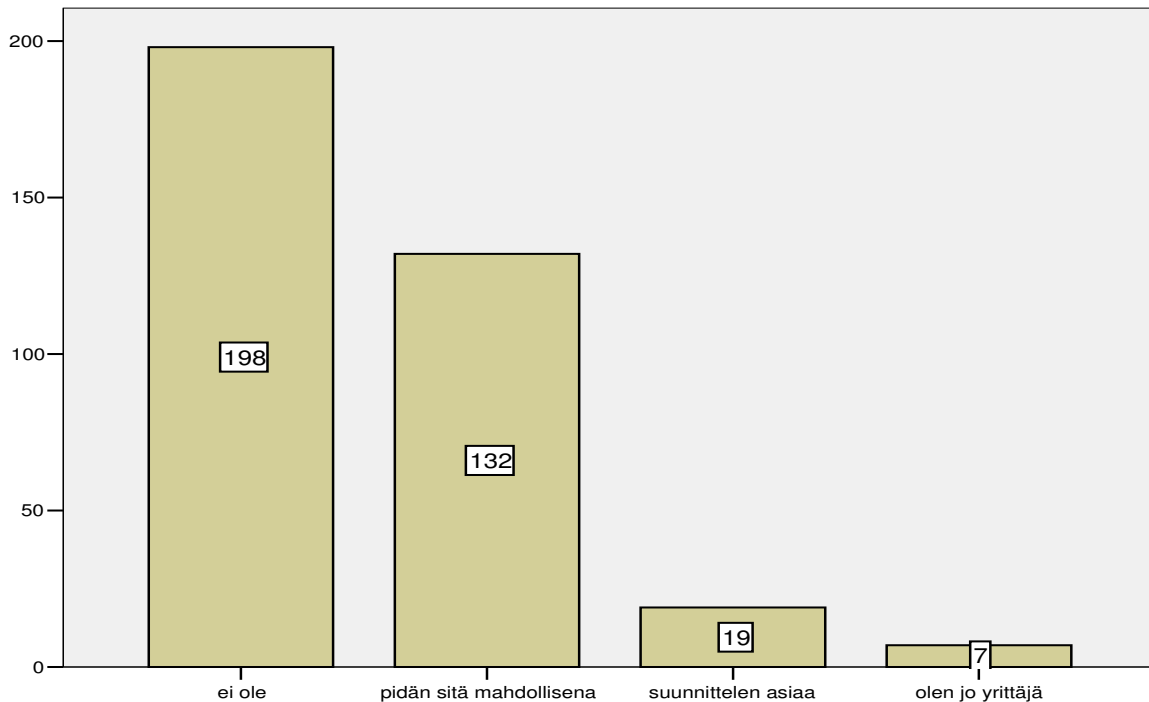
		Johtamistaidot				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	30	100	103	45	7
	Mies	12	24	25	9	1

Taulukko 30. Tradenomin koulutuksen tarjoamat eri työelämävalmiudet sukupuolittain (kysymys 52)

Naiset kokivat koulutuksen tarjonnan vahvan osaamisperustan tiedonhankinnan ja ryhmätyöskentelytaitojen kohdalla. Miehet taas arvostivat koulutuksen suomia työvälineohjelmistojen hallintaa ja ryhmätyöskentelytaitoja sekä taloushallinnon osaamista. Muut taidot ja osaaminen koettiin enintään keskinkertaisiksi. Johtamistaidoissa oli eniten heikkouksia sekä naisilla että miehillä.

4.7 Yrittäjyys vaihtoehtona ja tulevaisuudensuunnitelmia

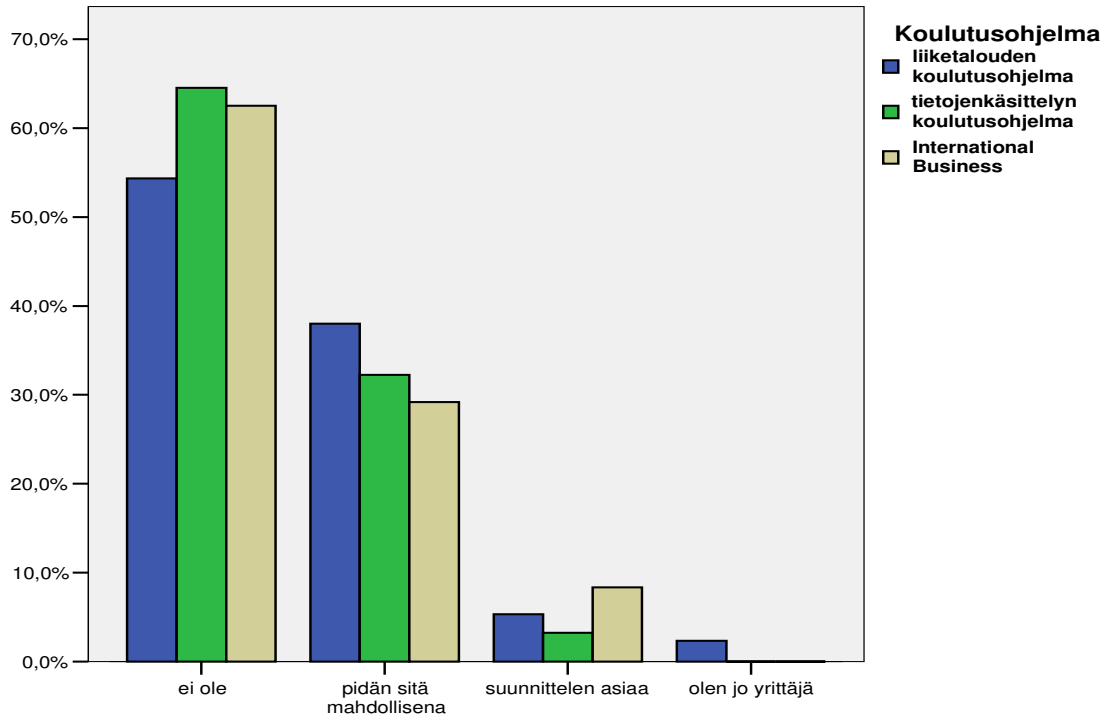
Koko aineistoa analysoitaessa saadaan jakautuma missä valmistunut arvioi omaa yrittäjyysaktiivisuuttaan neljän vaihtoehdon välillä. Tutkimustuloksiksi saadaan seuraavaa:



Kuvio 31. Onko yrittäjän ammatti tavoitteenasi (kysymys 30)

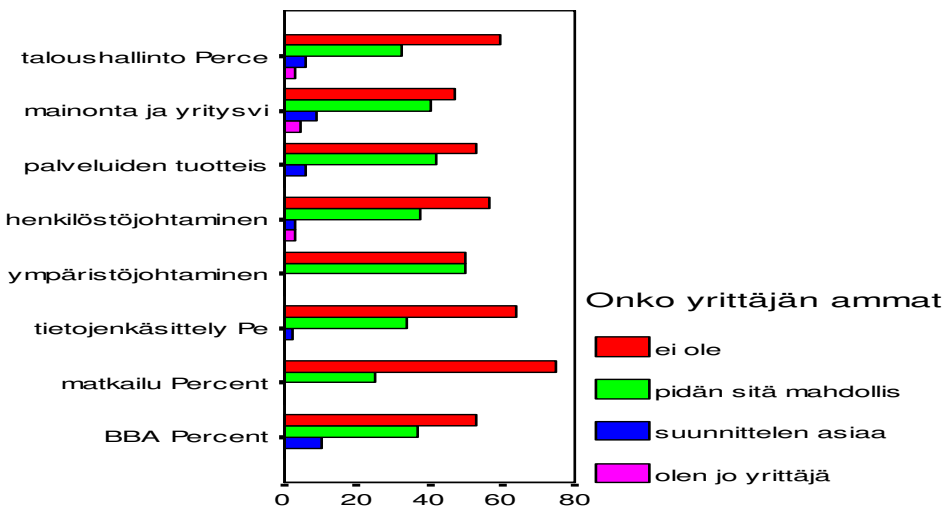
Kuviosta 31 näkyy, että tradenomeista vain 7 toimii yrittäjänä ja yrittäjän ammattia suunnittelee 19 (5,34%). 132 valmistunutta pitää yrittäjän ammattia mahdollisena. Valtaosa hallinnon ja kaupan alan tradenomeista eli 198 (55,62%) ei tavoittele yrittäjän ammattiin ollenkaan vaikka koulutuksella ajatellaan yleisesti olevan päinvastaisia vaikutuksia. Toki moni ei tässä uran alkuvaiheessa vielä koe omaavansa yrittäjälle liitettyjä taitokvalifikaatioita.

Samaan kysymykseen koulutusohjelmittain saadaan tulokseksi kuvion 32 mukainen jaottelu.



Kuvio 32. Onko yrittäjän ammatti tavoitteesi koulutusohjelmittain (kysymys 30)

Näistä kolmesta ko:sta liiketalouden koulutusohjelmasta pelkästään sijoitutaan yrittäjiksi. International Business ko:sta valmistuneet suunnittelevat asiaa eniten. Jälleen liiketalouden ko:sta pidetään mahdollisena yrittäjän uraa. Tietojenkäsittelyn ja International Business ko:sta yrittäjyyttä ei vahvimmin nähdä uravaihtoehtona. Lopuksi suuntautumisvaihtoehdoittain kuvattuna näkyy tarkemmin miten yrittäjän ammatti koetaan mahdollisena uratavoitteena.



Kuvio 33. Onko yrittäjän ammatti tavoitteesi suuntautumisvaihtoehdoittain (kysymys 30)

Eniten yrittäjän ammattia suunnittelee BBA:n sekä mainonnan ja yritysviestinnän suuntautumisvaihtoehdoista valmistuneet. Matkailun sv:sta peräti lähes 80% ei pidä yrittäjän ammattia tavoitteenaan.

		Onko yrittäjän ammatti tavoitteenasi			
		ei ole	pidän sitä mahdollisena	suunnittelen asiaa	olen jo yrittäjä
Sukupuoli	Nainen	165	103	11	5
	Mies	33	29	8	2

		Onko yrittäjän ammatti tavoitteenasi			
		ei ole	pidän sitä mahdollisena	suunnittelen asiaa	olen jo yrittäjä
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	163	114	16	7
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	20	10	1	
	International Business	15	7	2	

		Onko yrittäjän ammatti tavoitteenasi			
		ei ole	pidän sitä mahdollisena	suunnittelen asiaa	olen jo yrittäjä
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	43	23	4	2
	mainonta ja yritysviestintä	33	28	6	3
	palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi	38	30	4	
	henkilöstöjohtaminen	35	23	2	2
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	3	3		
	tietojenkäsittely	28	15	1	
	matkailu	6	2		
	BBA	10	7	2	

Taulukko 31. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehdoin. Onko yrittäjän ammatti tavoitteenasi (kysymys 30)

Tämän kysymyksen (taulukko 31) tuloksista selviää lukumäärällisesti, että 7 toimii jo yrittäjinä: 3 mainonnan ja yritysviestinnän sv:sta, 2 taloushallinnon ja 2 henkilöstöhallinnon sv:sta. Selvästi enemmistö kuitenkin ei pidä yrittäjän ammattia tavoitteenaan.

Muihin tulevaisuudensuunnitelmiin liittyi kolme kysymystä (kysymys 38, 39 ja 40)

		Haluaisitko työskennellä nykyistä työtäsi vastaavissa tehtävissä myös 10 vuoden kuluttua				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	110	51	43	43	31
	Mies	22	11	16	18	3

		Haluaisitko työskennellä nykyistä työtäsi vastaavissa tehtävissä myös 10 vuoden kuluttua				
		1	2	3	4	5
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	118	49	49	50	28
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	8	6	3	9	4
	International Business	6	7	6	2	2

		Haluaisitko työskennellä nykyistä työtäsi vastaavissa tehtävissä myös 10 vuoden kuluttua				
		1	2	3	4	5
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	22	11	14	16	9
	mainonta ja yritysviestintä palveluiden tuoteistaminen ja markkinointi	36	11	9	9	3
	henkilöstöjohtaminen	37	7	9	8	7
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	19	17	9	10	8
	tietojenkäsittely	2	1	1	1	1
	matkailu	9	7	8	14	5
	BBA	1	1	4	1	
		5	6	4	2	1

Taulukko 32. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtoittain. Haluaisitko työskennellä nykyistä työtäsi vastaavissa tehtävissä myös 10 vuoden kuluttua (kysymys 38)

Kaikista jakaumista näkyy, että suurin osa ei halua työskennellä nykyistä työtään vastaavissa tehtävissä enää 10 vuoden kuluttua. Ainoastaan matkailun suuntautumisvaihtoehdossa suurin osa vastaa kolme asteikolla 1-5. Asteikossa luku 1 tarkoittaa vaihtoehtoa en halua ja luku 5 vaihtoehtoa kyllä haluan.

		Panostatko useampaan kuin yhteen ammattiin elämässäsi		
		kyllä	en	3
Sukupuoli	Nainen	195	87	1
	Mies	42	29	

		Panostatko useampaan kuin yhteen ammattiin elämässäsi		
		kyllä	en	3
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	199	99	1
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	18	13	
	International Business	20	4	

		Panostatko useampaan kuin yhteen ammattiin elämässäsi		
		kyllä	en	3
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	40	31	1
	mainonta ja yritysviestintä	53	15	
	palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi	51	20	
	henkilöstöjohtaminen	42	21	
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	3	3	
	tietojenkäsittely	24	20	
	matkailu	6	2	
	BBA	15	4	

Taulukko 33. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtoittain (kysymys 39)

Vastanneista naisista 195 eli 69% ja miehistä 42 eli 59% panostaa useampaan kuin yhteen ammattiin elämässään. Liiketalouden ko:sta valmistuneet jakautuvat kahtia mielipiteissään, tietojenkäsittelyn ko:sta 18 eli 58,1% ja International Business ko:sta lähes 20 eli 83,3% panostaisi useampaan kuin yhteen ammattiin. Taloushallinnon sv:sta 40 eli 56,3%, mainonnan ja yritysviestinnän sv:sta 53 eli 77,9%, palveluiden tuotteistaminen ja markkinoinnin sv:sta 51 eli 71,8%, henkilöstöjohtamisen sv:sta 42 eli 65,6%, ympäristöjohtamisen ja riskien hallinnan sv:sta 3 eli 50%, tietojenkäsittelyn sv:sta 24 eli 54,5%, matkailun sv:sta 6 eli 75% ja BBA sv:sta 15 eli 79% panostaisi useampaan kuin yhteen ammattiin elämässään.

		Oletko valmis vaihtamaan asuinpaikkakuntaa urasi vaatimalla tavalla	
		kyllä	en
Sukupuoli	Nainen	179	104
	Mies	50	19

		Oletko valmis vaihtamaan asuinpaikkakuntaa urasi vaatimalla tavalla	
		kyllä	en
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	191	108
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	20	10
	International Business	18	5

		Oletko valmis vaihtamaan asuinpaikkakuntaa urasi vaatimalla tavalla	
		kyllä	en
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	43	27
	mainonta ja yritysviestintä	46	22
	palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi	46	25
	henkilöstöjohtaminen	37	27
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	6	1
	tietojenkäsittely	28	15
	matkailu	7	1
	BBA	15	3

Taulukko 34. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja koulutusohjelmittain. Oletko valmis vaihtamaan asuinpaikkaa urasi vaatimalla tavalla (kysymys 40)

Tulokset kertovat, että 63,3% naisista ja 72,5% miehistä on valmis muuttamaan asuinpaikkakuntaa uran vaatimalla tavalla. Liiketalouden ko:sta 63,9%, tietojenkäsittelyn ko:sta 66,7% ja International Business ko:sta 78,3%. Suuntautumisvaihtoehtoista ympäristöjohtamisen ja riskien hallinnan sekä matkailun sv:ista peräti yli 85% on valmis muuttamaan asuinpaikkaa.

4.8 Oppilaitoksen imagoseikat sukupuolittain ja tradenomin tutkinnon tunnettavuus

		Tunnettu				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	5	41	80	121	40
	Mies	2	13	20	34	2

		Arvostettu				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	3	18	121	120	25
	Mies	1	5	33	31	1

		Osaava				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	3	7	128	126	22
	Mies		4	39	28	

		Hyvämaineinen				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	5	3	89	153	38
	Mies		1	25	37	8

		Laatutietoinen				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	4	7	132	123	19
	Mies		6	31	31	3

		Laaja-alainen				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	4	27	128	109	20
	Mies	1	8	27	25	9

		Ulospäin suuntautunut				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	5	25	121	123	12
	Mies	2	7	26	27	7

		Kansainvälinen				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	4	22	113	117	32
	Mies		4	23	33	10

		Dynaaminen				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	1	21	163	88	11
	Mies		2	36	29	3

		Kehityksen kärjessä oleva				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	4	30	162	75	13
	Mies	1	8	39	18	4

		Mainonnassaan erottuva				
		1	2	3	4	5
Sukupuoli	Nainen	24	65	135	53	9
	Mies	3	17	30	16	4

Taulukko 35. Jakaumat sukupuolittain. Millainen on mielestäsi HAAGA:n imago (kysymys 53)

Imagotekijöitä tarkasteltaessa Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu on valmistuneiden naisten mielestä tunnettu, hyvämaineinen, ulospäinsuuntautunut ja kansainvälinen, koska

selkeä enemmistö arvioi imagon olevan 4 luokkaa. Miehet pitivät oppilaitosta tunnettuna, hyvämaineisena, laatutietoisena, ulospäinsuuntautuneena ja kansainvälisenä.

		Tunnetaanko mielestäsi tradenomin tutkinto työelämässä						
		1	2	3	4	5	6	7
Sukupuoli	Nainen	5	25	51	39	90	61	16
	Mies	2	5	10	11	29	12	2

		Tunnetaanko mielestäsi tradenomin tutkinto työelämässä						
		1	2	3	4	5	6	7
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	7	25	47	43	105	61	15
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma		3	9	4	7	7	
	International Business		2	5	3	6	5	3

		Tunnetaanko mielestäsi tradenomin tutkinto työelämässä						
		1	2	3	4	5	6	7
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto		6	8	6	30	18	4
	mainonta ja yritysviestintä		3	17	10	25	10	4
	palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi	6	7	7	11	24	15	3
	henkilöstöjohtaminen	1	6	8	11	23	13	2
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta			2	2	1	2	
	tietojenkäsittely		4	13	6	9	10	1
	matkailu		4	1		2		1
	BBA			5	3	5	3	3

Taulukko 36. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtoittain. Tunnetaanko mielestäsi tradenomin tutkinto työelämässä (kysymys 45)

Sukupuolittain katsottuna sekä naiset että miehet pitivät tutkintoa 1-7 -asteikolla 5 tasoisena. Asteikossa 7 tarkoittaa tunnettua. Koulutusohjelmittain tarkasteltuna liiketalouden ko:sta valmistuneet pitivät tutkintoa 5 arvoisesti tunnettuna, tietojenkäsittelyn ko:sta eniten vastaajia luokittelee tutkinnon asteikossa 3:n arvoiseksi eli ei kovin tunnetuksi ja International Business ko:laiset antavat melko tasaisesti asteikolta 5, 6 ja 3. Eli valtaosa pitää tradenomin tutkintoa tunnettuna mutta joitakin hajaääniä on myös siitä, ettei tutkintoa tunneta tarpeeksi kuten suuntautumisvaihtoehtoittainkin voidaan nähdä.

4.9 Tutkimuksen luotettavuus

Pidän tutkimusta erittäin luotettavana, koska tutkimuksen tekijänä pystyn vastaamaan neljään seuraavaan kysymykseen. Kvantitatiiviset ja kvalitatiiviset menetelmät eivät ole yhteismitallisia taustaoletuksineen ja tavoitteineen. Näin niiden luotettavuuden tarkastelunkaan ei tarvitse olla samanlaista. Lincoln ja Guba (1985, 290) suosittavatkin

luotettavuuskäsitteen sijaan käytettäväksi käsitettä uskottavuus (trustworthiness), jonka käsitteen takaa löytyy neljä tärkeää kysymystä:

1. Totuusarvo (truth value). Kuinka voidaan saavuttaa luotettavuus tietyn tutkimuksen tulosten todellisuudesta?
2. Sovellettavuus (applicability). Kuinka sovellettavia tulokset ovat toiseen asetelmaan tai toiseen ryhmään?
3. Pysyvyys (consistency). Kuinka voidaan olla varmoja siitä, että tulokset olisivat samat, jos tutkimus suoritettaisiin samoille yksilöille samassa tilanteessa?
4. Neutraalisuus (neutrality). Kuinka on varmaa, että tulokset ovat vastaajista, tilanteista ja kontekstista johtuvia, eivätkä tutkijan motivaation, intressien tai perspektiivien ohjaamia?

Vastaukset edellä mainittuihin kysymyksiin saadaan kvantitatiivisessa tutkimuksessa reliabiliuden, sisäisen validiuden ja objektiivisuuden tarkastelun kautta. Totuusarvo mittarina tutkimustulokset on johdettu todellisesta tilanteesta kysyä todelliselta kohdejoukolta kysymyksiä, joihin he oikeasti ovat vastanneet. Tulokset ovat mielestäni hyvin sovellettavissa esimerkiksi toiseen valmistuneitten ryhmään toisessa oppilaitoskontekstissa. Pysyvyyden tarkistamiseksi voitaisiin suorittaa uusintakysely ja saada kuta kuinkin samat tulokset. Pienet poikkeavuudet vastauksissa voisi syntyä avointen kysymysten kohdalla, koska niissä tutkittavan omat mieltymykset eri tilanteissa pääsevät esiin. Tutkimustilanne saattaa vaikuttaa tähän pysyvyyden seikkaan. Toisaalta tutkittavalla on aikaa vastata ja tarkistaa vastauksiaan rauhassa mikä vaikuttaa luotettavuuteen.

Neljäntenä kohtana neutraalisuus kuvastuu siinä, ettei tutkijalla ole mitään vaikutusta kyselylomakkeen vastauksiin. Kyselylomakkeet on lähetetty kaikki samaan aikaan jokaiselle tutkitulle ja he ovat saaneet vastata kyselyyn omatoimisesti pelkän saatekirjeen avulla. Ainut seikka, jota tutkijana en pysty varmistamaan on, että en voi 100%:sti sanoa onko kyselylomakkeen täyttänyt valmistunut itse. Tätä seikkaa on mahdoton tarkistaa. Joku toinen henkilö on voinut vastata kyselyyn valmistuneen nimissä koska lomakkeessa ei kysytty henkilötietoja ja vastaukset käsiteltiin nimettöminä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa Lincoln ja Guba (1985) suosittavat käytettäväksi käsitteitä vastaavuus /

uskottavuus, siirrettävyys, tarkastelun kestävyys ja vahvistettavuus / varmistaminen (Mäntylä, R. 2002, 206-207). Mielestäni nämä luotettavuuden tarkastelukulmat sopivat tutkimukseeni myös. Osittain näiden toiminnallisten substantiivien takana on samoja asioita kuin kvantitatiivisenkin tutkimuksen uskottavuuden määrittelyssä. On myös hyvä suorittaa koko tutkimuksen arviointi tutkimuksen luotettavuuden osoittamiseksi (Miles & Huberman 1994; Silverman 1993).

Reliabiliteetti tarkoittaa mittausinstrumentin täsmällisyyttä tai tarkkuutta (accuracy or precision), eli toistettaessa mittaus, mittarit antavat saman tuloksen (Kerlinger 1975, 443; Bryman & Bell 2003, 33). Validiteetti tarkoittaa, että mittari mittaa sitä asiaa tai ominaisuutta, mitä on tarkoitus mitata, eli käytetyt käsitteet ovat teorian mukaisia ja oikein operationalisoidut (Kerlinger 1975, 457; Mellin 1996, 57, 61; Niiniluoto 1997, 187; Silverman 2001, 225, 232; Bryman & Bell 2003, 33). Mittaus voi olla reliaabeli, vaikka se ei ole validi, mutta se ei voi olla validi, ellei se ole myös reliaabeli (Grönfors 1985, 175). Nämä validiteetin ja reliabiliteetin käsitteet liittyvät ennen kaikkea kvantitatiiviseen tutkimukseen, koska sen parissa suoritetaan mittausta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ne eivät ole niin vakiintuneet (Uusitalo 1991, 82; Bryman & Bell 2003, 35).

Katajamäen mukaan (2006) nykyään molemmissa sekä kvalitatiivisessa ja kvantitatiivisessa tutkimuksessa pohditaan reliabiliteettia ja validiteettia. Reliabiliteetissa on huomioitava, että sattuma ei saa vaikuttaa tuloksiin. Uskon, että tutkimuksessani on hyvä reliabiliteetti. Näin on jos kysyttäisiin samaa asiaa kahdella eri tavalla, saisin samat tulokset.

Myös validiteetti tutkimuksessani säilyi hyvänä koska kyselylomake mittaa juuri sitä sijoittumisen ilmiötä mitä oli tarkoituskin mitata. Tutkimuksessa saatiin selville paljon muutakin mitä voisi myöhemmin tutkia. Käytin siis vain osan aineistosta tässä tutkimuksessa.

Tutkimuksen tekemisen käytäntöihin kuuluu tutkimusetiikan pohdiskelu. Tutkimustyössäni pyrin rehelliseen kirjoittamiseen tutkimuksen eri vaiheissa, analysoin aineistoa objektiivisesti, en plagioinut ja käytin lähdeviittauksia siteeratessani toisen ajatuksia. Tulosten yleistettävyyteen ja toistettavuuteen kiinnitin huomiota koska siihen voin tutkijana vaikuttaa paljon. Asioiden ja syy-seuraus-suhteiden sekä ilmiöiden totuudenmukaisen määrittelyn koin ensiarvoisiksi prosessimaisiksi tehtäviksi. Tulosten tai muun tutkimukseen

liittyvän negatiivissävytteisen asian kaunisteleminen on seikka, jota tilausgraduissa varmasti joutuvat muutkin tutkijat miettimään. Koin kuitenkin, että kaunistelu on vakava virhe tutkimukselle ja johtaa lukijaa harhaan. Pysyin siis totuusarvoissa kaunistelematta.

Jäin pohtimaan, voinko tutkijana pitää kyselylomakevastaukset itselläni eli niin sanotun primäärin aineiston vaikka tämä on tietyltä organisaatiolta tilattu tutkimus. Kuka tutkimusaineiston tässä tapauksessa omistaa ja onko minulla oikeus käyttää sitä myöhemmin tutkimustarkoituksessa? Nämä kysymykset heräsivät mieleeni kun syötin aineistoa tilasto-ohjelmaan. Entä kuuluuko minun antaa kopioita valmiista tutkimuksesta tai esim. alkuperäisestä aineistosta jos joku sitä pyytää? Tässä yhteydessä voidaan puhua eräänlaisesta sovellusarvosta. Viskarin (2003, 111) mukaan tekijänoikeuteen sisältyy säännöksiä, jotka ovat melko lähellä tekijänoikeuksia koskevia oikeuksia. Päätin julkaista tutkimuksen Tampereen yliopiston kirjastotietokannassa, koska toivon sillä olevan hyötyä muillekin.

Anonymiteetti tulee tässä tutkimuksessa esille koska käsittelen mm. arkaluonteisia kouluarvosana- ja palkkatietoja. Tutkimuksen alkuvaiheessa oli hieman eri näkemyksiä siitä, pitäisikö kyselylomakkeessa tutkittavien nimeä ja osoitetta kysyä. Lopuksi se jätettiin kysymättä. Arvontaan osallistuminen oli vapaaehtoista ja siinä yhteystietoja kysyttiin. Jos joku halusi tässä yhteydessä paljastaa henkilöllisyytensä se perustui vapaaehtoisuuteen. Kyselylomakekuoret ja vastauskuoret kuitenkin numeroitiin ennen niiden postittamista. Tällä keinolla pystyttiin kuoren palautuessa pitämään kirjaa siitä kuka oli kyselylomakkeen vastaaja. Näistä postitukseen liittyvistä asioista vastasi alumnikoordinaattorit. Saatekirjeessä mainitsen, että käsittelen saatuja tietoja luottamuksellisesti ja yksittäiset vastaukset eivät erotu joukosta. Tämän lupauksen koen pitäneeni hyvin.

Pysyvyyden mittarina voidaan pitää sitä, että tutkittavani olisivat vastanneet samalla tavalla myös tutkimuksen toistuessa, koska tietyt seikat kyselylomakkeessa ovat faktoja, jotka eivät muutu esim. tutkittavan motivaation mukaan.

Tutkimuksessa mainitaan valmistuneista pääosin numeerisia tietoja ja taitoihin liittyvien kysymysten vastauksissa lainauksien perässä on mainittu sukupuoli ja koulutusohjelma. Näiden perusteella on mahdoton tietää vastaajan henkilöllisyyttä. Neutraalisuus on pitävä tässä tutkimuksessa koska on varmaa, että tulokset ovat vastaajista, tilanteista ja kontekstista johtuvia, eivät tutkijan motivaation, intressien tai perspektiivien ohjaamia.

5 DISKUSSIO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Tutkimustulosten merkitys

Aikaisemmissa tutkimuksissa kaikkien aineiden keskiarvotietoja ei ole vastaavanlaisessa tutkimusasetelmassa otettu muuttujiksi. Tämä tutkimus antoi tutkimustietoa naisten pärjäämisestä tradenomin koulutuksessa miehiä paremmin. Ennen amk-opintoja ylin pohjakoulutus suurimmalla osalla oli lukio. Miehillä 53,5% ja naisilla 51,7%. Toiseksi yleisin pohjakoulutus oli opistoasteen tutkinto. Näitä tutkintoja vastanneilla naisilla oli 43% ja miehillä 40,8%.

Tämä tutkimus palveli tarkoitustaan siinä suhteessa, että sen avulla voidaan nyt nähdä enemmän valmistuneiden määrää kuvaavien lukumäärien ”sisälle”. Merkittävimpana tuloksena oli tieto tradenomikoulutuksen onnistumisesta sen suhteen, että tradenomeista lähes kaikki olivat työllistyneet kokoaikaiseen työsuhteeseen. Tietojenkäsittelyn sv:sta määräaikaisessa työsuhteessa työskenteli vain 9,8% vastanneista. Tradenomit ovat muutenkin työllistyneet varsin hyvin. Tutkimushetkellä HAAGAn tradenomeista työelämässä oli yli 84 % toisen palveluksessa. Koulutuksen tutkimuslaitoksen valtakunnallisessa tutkimuksessa (Stenström, Laine & Valkonen 2005) vastaava luku oli 79,5%. Lisäksi luku kaupan ja hallinnon alan valmistuneista vuonna 2003 oli 84,7% Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta. Ja Seinäjoen amk:n liiketalouden yksiköstä oli töissä toisen palveluksessa vaihtelevasti 64-84% eri suuntautumisvaihtoehdoittain. Koko aineistosta vuosina 2001-2003 valmistuneista kyselyyn vastanneista 73% oli töissä toisen palveluksessa Pohjois-Karjalassa. Kaikista vuosina 1997-2001 ammattikorkeakoulun suorittaneista palkansaajia oli 80%, yrittäjiä 2% ja työttömiä 8% vuoden 2001 lopussa (AMKOTA-tietokanta 2003). Eli hyvin samanlaiset tutkimustulokset ovat tältä osin. HAAGA tradenomeista äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla oli 6,4% vastanneista kun esim. Seinäjoen amk:sta valmistuneista 9% oli näillä vapailla.

Yllättävää oli, että kaikista suuntautumisvaihtoehdoista työllistyi hyvin moninaiisiin työtehtäviin, ei siis vain oman ammattialan ja substanssin tehtäviin. Kuten Kuhasenkin (2005) ja tradenomiliiton (2005) tutkimuksissa, Haaga amk:sta valmistuneet tradenomit eivät pitäneet koulutusta tiettyyn spesifiin ammattiin valmistavana. Tradenomit eivät näytä työskentelevän vain myynnin, markkinoinnin ja taloushallinnon tehtävissä. Tehtävänimikkeiden kirjo oli niin mittava suuntautumisvaihtoehdoittain analysoituna, että

tähän tutkimukseen ei otettu mukaan kuin taloushallinnon sv. esimerkinomaisesti. Tulokset kertovat näin, että Haaga amk:n tradenomit omaavat monia ammattispesifisiä taitoja.

Tuloksista ilmenee huomioitavan arvoinen seikka, että yrittäjänä toimi vain pieni murto-osa valmistuneista tradenomeista vaikka koulutusala ajatellen yrittäjyys nivoutuisi koulutukseen hyvin ja yrittäjien määrän olettaisi olevan suurempikin. Toki tutkimuksen kohteena olivat vastavalmistuneet ja vain hieman työelämässä olleet tradenomit. Näin ei voida olettaa, että yrittäjäksi ryhdytään yhdessä yössä. Tutkimuksessa saatiin neljän yrittäjyyteen liittyvän kyselylomakkeen kysymyksen vastauksiksi yllättäen neljä erilaista vastausta. Tutkijana hieman ihmettelin vastausten erilaisuutta mutta ilmeisesti eri kysymyksiin on vastattu eri tavalla. Kaikkiin kysymyksiin myöskään ei ole saatu ehkä vastausta. Seuraavassa tarkemmin kysytyt kysymykset ja niihin saadut vastaukset:

Kysymys 13: *Mitä teet päätoimisesti tällä hetkellä?* saatiin vastaukseksi, että 5 toimii yrittäjänä tai freelanserina.

Kysymys 16: *Nykyinen työnantajasi on?* saatiin vastaukseksi, että kuuden työllistää oma yritys.

Kysymys 18: *Missä asemassa työskentelet nykyisessä työssäsi?* saatiin vastaukseksi, että 4 toimii yrittäjän tehtävissä ja

Kysymys 30: *Onko yrittäjän ammatti tavoitteenasi?* tuloksena 7 kertoi toimivansa jo yrittäjänä.

Yrittäjyys on monitahoinen asia, jonka kypsytelyyn menee jopa vuosia. Mielestäni luvut kertovat sen, että korkeakoulutuksenkin tulisi tulevaisuudessa satsata yrittäjyyteen toden teolla että pk-sektorille saadaan uusia jatkajia sukupolven vaihdoksissa ja uusia yrittäjiä palveluiden antajina ja tulevaisuuden työllistäjinä. Yrittäjiksi oli ryhtynyt Seinäjoen amk:n vastanneista n. 6%. Toisaalta tuleeko tässä esille vahva pohjalainen yrittäjäperinne, jota vaalitaan ammattina etenkin Etelä-Pohjanmaalla. Toisaalta ei vain perinteellä vaan koulutuksellakin uskoisi olevan vaikutusta yrittäjyyteen ryhtymisessä. Suomessa on tällä hetkellä 250000 yritystä ja kaikista yrityksistä 99,8% on pk-yrityksiä, joiden merkitys on huomattava kansantaloudellemme. Yksityisen sektorin henkilöstöstä nämä yritykset työllistävät 62% ja tekevät 48% yritysten yhteenlasketusta liikevaihdosta (<http://y-lehti.fi> 2008).

HAAGA tradenomeista opiskelemissa tutkimushetkellä oli 2,5% eli täsmälleen sama määrä kuin Pohjois-Karjalassa. 3,1% oli työttömänä kun Pohjois-Karjalassa vastaava luku oli 7%. Eli työllistyminen vie selvän voiton työttömyydestä jo näin lyhyellä ajalla valmistumisesta. Loput HAAGA tradenomeista oli lomautettuna 0,3% tai teki muuta 1,7%.

Valmistuneiden omasta mielestään koulutus ei vastaa aivan niitä asiantuntijatehtäviä mitä he toivoivat. Kuitenkin lyhyen työkokemuksen jälkeen siirtyminen suoritustason tehtävistä asiantuntija- ja päällikkötason tehtäviin on yleistä. Suoritustason tehtäviä tutkimushetkellä tekivät eniten naiset 39%. Miehet taas työskentelivät eniten asiantuntija-, suunnittelija- ja kehittämistehtävissä 47,1%. Palkkatasoon miehet olivat naisia tyytyväisempiä. Miehet ansaitsivat naisia hieman enemmän, joka on ilmeistä kun tarkastelee työtehtäviä. Miehet eivät sijoitu niin helposti suoritustason tehtäviin. Nämä seikat ilmenivät myös aikaisemmissa tutkimuksissa.

Tradenomit ansaitsivat yleisesti ottaen hyvin (ka-palkka 2266 €). Seinäjoen amk:sta liiketalouden yksiköstä valmistuneiden kokopäiväopiskelijoiden palkka oli 1778 € keskimäärin. Luodon (2004) opinnäytetyössä tradenomien keskivertopalkka oli hieman yli 2200 €. Tutkimustuloksia ansioiden suhteen voidaan pitää hyvinä suhteessa aikaisempiin tutkimuksiin. HAAGAn tradenomit ja iltaopiskelijat olivat työllistyneet päiväopiskelijoita paremmin ja asiantuntijatehtäviin. Tämän taustalla on se seikka, että iltaopiskelijat työskentelevät jo koulutuksen aikana enemmän. Päiväopiskelijat kuitenkin valmistuivat nopeammin kuin iltaopiskelijat mikä on työskentelyn vuoksi ymmärrettävää. Töissä kävi opiskelujen ohessa kaikista koulutusohjelmista liki 90% vastanneista, joka on varsin suuri luku ja merkittävä tekijä sijoittumista kokonaisuutena arvioiden. Uskon, että juuri tämä työskentely jo opintojen aikana luo parhaita mahdollisuuksia työllistyä heti valmistuttua.

Yksityisellä sektorilla työskenteli valtaosa n. 75% valmistuneista. Kaikkien suuntautumisvaihtoehtojen osaltakin selkein työnantaja löytyi yksityiseltä sektorilta. Valtio, kunta ja järjestöt/yhteisöt työllistivät tradenomeja tasaisesti kuitenkin alle 20%. Kuntiin sijoittuivat ympäristöjohtamisen ja riskienhallinnan sekä matkailun valmistuneita. Järjestöihin ja yhteisöihin sijoituttiin selkeästi ympäristöjohtamisen ja riskienhallinnan suuntautumisvaihtoehdosta. Oman yrityksen perustajia oli henkilöstöjohtamisen, mainonnan ja yritysviestinnän sekä taloushallinnon valmistuneet. Kansainväliset työtehtävät eivät yleisesti houkutelleet. Vaikkakin 5,6% kaikista vastanneista oli ehtinyt

työskennellä jo ulkomailla. Mielestäni luku on melko korkea, johon yksilön fyysinen sijainti saattaa vaikuttaa. Pääkaupunkiseudulta on helppo lähteä kansainvälisille työmarkkinoille. Lähtijöihin kuuluvat kuitenkin pääosin BBA suuntautumisvaihtoehdon käyneet tradenomit. Heistä jopa 35,7% oli työskennellyt ulkomailla valmistuttuaan. Yllättävää oli, ettei yksikään matkailun sv:sta valmistunut ollut vielä työskennellyt ulkomailla.

69% vastanneista naisista panostaisi useampaan ammattiin urallaan, miehistä 59%. Suurin osa ei ole opiskellut tradenomiksi valmistumisen jälkeen mikä on tietenkin normaali tulos. Valmistumisesta ei ole ehtinyt kulua vielä pitkää aikaa, joten moni ei ole vielä ehtinyt uudelleen opiskelujen pariin. Suurin osa ei myöskään halua työskennellä nykyistä vastaavissa töissä 10 vuoden kuluttua. Opintoihin kaivattiin laaja-alaisuuden ohella syvyyttä lisää. Panostusta etenkin yrittäjyys- sekä johtamistaitojen osaamisen kehittämiseen kaivattiin enemmän. Esimiesvalmiuksissa olisi parantamisen varaa. Jatkokouluttautuminen kiinnostaa yleisesti. Tradenomin tutkinnon tunnettavuus oli viitosen luokkaa 1-7-asteikolla sukupuolesta riippumatta. Pientä parantamisen varaa olisi, että päästäisiin tunnettavuudessa seitsemään. Oppilaitoksen imagossa huomioitiin muun muassa, että oppilaitos on arvostettu, osaava, hyvämaineinen, laatu tietoinen ja kansainvälinen. Paremmiin voitaisiin huomioida vielä laaja-alaisuus, dynaamisuus, kehityksen kärjessä olo ja mainonnassa erottuminen. Nämä tekijät arvioitiin kolmoseksi 1-5-asteikolla, jossa viitonen kuvaa parhainta ominaisuutta.

13.11.2006 ilmestyi tuore Haaga ammattikorkeakoulun uraopas, joka sisältää vihjeitä ja ajatuksia oman urapolun ja elämän suunnitteluun. Oppaasta löytyy myös työnhakuun ja mielekkään työn tekemiseen liittyvää asiaa. Uraopas on suunnattu tradenomiopiskelijoille ja vastavalmistuneille tradenomeille. Uskon, että opas tuli tarpeeseen. Nyt yksien kansien sisältää löytyy kokonaispaketti uraan liittyen. Olemme taas yhden askeleen edempänä tradenomin työelämään sijoittumisen helpottamisessa.

Tradenomien kouluttaminen vaatii tulevaisuudessa yhä enemmän yksilön ja työelämän vuoropuhelua. Yrittäjyyttä kohti ollaan menossa. Ammattikorkeakoulujen osalta opetussuunnitelmien perusteet on lyöty lukkoon KESU 2003-2008 –ohjelmassa. Työ, joka aloitettiin jo 1990-luvulla tuottaa tuloksia vasta nyt ja tulevaisuudessa. Iso haaste yrittäjyyskasvatuksessa on, että ammattikorkeakoulujen opettajat ehditään täydennyskouluttaa ja oppimateriaalia uudistaa muutosten vaatimassa tahdissa. Selkeä

signaali ammattikorkeakoulujen yrittäjyyskasvatuksessa on se, että toimenpiteiden painopiste siirtyy valtakunnan tasolta paikalliselle tasolle. Esimerkiksi HAAGA ammattikorkeakoulu oli mukana valtakunnallisessa Askel-projektissa vuosina 2000-2004. Osana projektia HAAGA ammattikorkeakoulu työskenteli Uudenmaan yrittäjien kanssa yrittäjyyden edistämiseksi. Tämän tutkimuksen tuloksista päätellen, yrittäjyyden edistäminen ei vielä näy tradenomien sijoittumisessa.

Ammattikorkeakoulujen perustehtävien (Kotila & Mutanen 2004) ohella mielestäni alueellisella ja paikallisella verkostoitumisella päästään parhaimpiin sijoittumistuloksiin. Alueiden kaikki toimijat, kuten kunnat, oppilaitokset ja yrittäjäjärjestöt, on saatava mukaan mm. yrittäjyyskasvatukseen. Onnistumisen yrittäjyyskasvatuksessa takaa se, että yleinen mielipide yrittäjyyttä kohtaan pysyy positiivisena. Todelliset yrittäjyyden menestystarinat muuttavat pikku hiljaa yleistä asennetta yrittäjyysmyönteisemmäksi. Ammattikorkeakoulujen aluevaikuttavuutta ja verkostojen muodostumista ei voi varmasti koskaan tutkia liikaa. Tässä tutkimuksessa osoitetun tradenomien hyvän työelämään sijoittumisen kautta saadaan varmasti aluevaikuttavuutta ja verkostoja aikaan.

Tradenomien kotiseutu ennen amk-opintojen alkua naisista oli 217 eli 75,6% pääkaupunkiseudulla ja nykyinen asuinseutu 237 eli 82,9% edelleen pääkaupunkiseudulla. Kasvua pääkaupunkiseudun hyväksi oli siis tullut naisten kohdalla. Muun Suomen asuinpaikakseen ilmoitti naisista 70 eli 24,4% ennen amk-opintojaan ja opintojen jälkeen 49 eli 17,1%. Miehistä 59 eli 83,1% tuli pääkaupunkiseudulta amk-opintoihin ja opintojen jälkeen nykyiseksi asuinseudukseen ilmoitti pääkaupunkiseudun 66 eli jopa 91,7%. 12 eli 16,9% miehistä ilmoitti muun Suomen asuinseudukseen ennen opintoja. Kuuden miehen nykyinen asuinseutu muualla kuin pääkaupunkiseudulla oli enää 8,3% eli noin puolet alkuperäisestä tilanteesta. Taaskin muuttoliike oli pääkaupunkiseudun hyväksi suurempi. Miehet muuttivat pääkaupunkiseudulle naisia enemmän. (LIITTEET 2 ja 3). Auvinen, Dal Maso, Kallberg, Putkuri ja Suomalainen (2005) asettavat ammattikorkeakoulujen tehtäväkentällä opiskelijoiden ja työelämän väliin koulutuksen, aluekehityksen ja t&k-toiminnan. Näin katson tradenomienkin sijoittumista tutkittaessa nämä kolme tekijää tärkeiksi, vaikkakin uskon koulutuksella olevan yksilölle konkreettisimman merkityksen työelämävalmiuksien kehittymisen kautta.

Jos koulutusjärjestelmä joutuu tulevaisuudessa tiukemmalle, yrittäjyys kasvaa sekä oppilaitoksissa että opettajissa. Kun koulutusjärjestelmän toimintaympäristö muuttuu tehokkuusvaatimusten kasvaessa, sisäisen yrittäjyysintention määrä kasvaa. Tehokkuuden varmistamiseksi tapahtuu aiempaa enemmän verkostoitumista. Ammattikorkeakouluissa tämä on jo nähtävissä, koska koko järjestelmään on kiinnitetty nykypäivänä yhä enemmän huomiota. Tähän verkostoitumis -käsitteeseen sopii mielestäni hyvin myös ilmiö sijoittuminen, joka tarvitsee onnistuakseen hyviä soveltuvia verkostoja yksilön hakeutuessa työmarkkinoille. Suhdeverkoston puuttuessa sijoittuminen hankaloituu, pitkittyy ja jopa estyy.

Yksilön siirtyessä työelämään saavutettu asema korostuu. Haaga amk:n tradenomitkin miettivät tutkimuksessa omaa asemoitumistaan koulutuksen jälkeen joko palkkatyöhön, opiskeluun, työttömyyteen, yrittäjyyteen tai johonkin muuhun, aivan kuten Honkanen ja Ahola (2003) kuvaavat koulutuksesta työelämään sijoittumisprosessin keskeisiä tekijöitä. Tradenomi voi miettiä onko jokin asema jo saavutettu tai saavutettavissa taikka saavuttamaton. Mielestäni oma työelämävalmius liittyy tähän kuvioon (vrt. Vesterinen 2001). Koulutuksen tunnettavuus ja oppilaitoksen imago toimivat hyvinä mittareina työelämäpuolella.

Taulukossa 37 on kooste tämän tutkimuksen tuloksien perusteella tekijöistä, jotka vaikuttavat mielestäni parhaiten yksilön sijoittumisessa työmarkkinoille. Kaksi ylintä riviä ovat tekijöitä tutkimusaineistoon perustuen ja kaksi alariviä (harmaalla pohjalla) ovat todennäköisiä sijoittumiseen vaikuttavia tekijöitä, joita voisi myöhemmin tutkia tarkemmin osittain tämän tutkimuksen aineistonkin avulla.

Työelämävalmius	Koulumenestys	Osaaminen / ammattitaito	Koulutusohjelma / suuntautumisvaihtoehto
Koulutus Tutkinto Oppilaitoksen imago	Työmarkkina-tilanne Yhteiskunnalliset olosuhteet	Aika työmarkkinoilla Työkokemus	Sukupuoli
Persoonaa	Verkostot / Alueellisuus	Intentiot	Motivaatio Asenne Sitoutuminen
Pohjakoulutus	Ikä	Yksilön elämäntilanne / Odotukset	Onni / Sattuma / Muu tekijä

Taulukko 37. Kooste tekijöistä, joilla on vaikutusta yksilön sijoittumisessa työelämään.

Olen tarkastellut sijoittumista tässä tutkimuksessa yksilön näkökulmasta. Yllä oleva kaavio näyttäisi erilaiselta työelämän näkökulmasta. Yrittäjyyden näkökulma elää taustalla ja siihen liittyy myös sitoutumisen käsite. Sitoutuminen työelämän haasteisiin on taas jälkiseurausta sijoittumiselle. Työtehtävän saaminen on edellyttänyt erinäisiä asioita ja edelleen sitoutumisen kautta saavutetaan työtyytyväisyyttä ja menestytään työtehtävissä ja myöhemmin yksilön valitsemalla uralla. Vai voiko yksilö valita uransa? Mikä voisi estää valinnan? Sitoutumiseen vaikuttavat niin yksilön omat myös työelämässä vallitsevat erilaiset tekijät kuten työsuhde, työaika ja asema työssä. Uskon, että aineistoni yrittäjiä tutkiessa sitoutuminen työhön tulee pian esille ja se kuvaa eräänlaista asennetta elämään yleensä.

Jos yrittäjyyteen kannustava asennekasvatus on tuottanut tulosta ja henkilö on perustanut tai perustamassa yritystoimintaa ovat uudet haasteet edessä. Tulevaisuudessa yrittäjän oma osaaminen ja ajan tasalla pysyminen muodostavat yrityksen keskeisen menestystekijän alati muuttuvassa toimintaympäristössä. Tarkoituksenmukainen koulutus tulisi lähteä yrittäjän tarpeita kuunnellen. Koulutus voi auttaa aloittavaa yrittäjää perustiedoissa, luovuudessa ja rohkeudessa. Tutkimusaiheena asennekasvatus liittyy henkilön koko elinkaareen ja yrityksen menestystekijät liittyvät mielestäni hyvään johtajuuteen. Näistä aihepiireistä saisi tutkimalla enemmän irti käsillä olevan tradenomiaineistonkin pohjalta.

Eurooppalaisessa kontekstissa yrittäjyyskulttuurilla tavoitellaan ensisijaisesti kansainvälistä kilpailukykyä pääpainon ollessa globalisaatiossa. Tarjoaako perinteinen yrittäjyyskoulutus riittävän perustan nykyisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin? Alustavan havaintoni mukaan suuri osa Suomessa annettavasta eriasteisesta yrittäjyyskoulutuksesta onkin yrittäjäkoulutusta. Siis koulutuksen sisällöt painottuvat yritystoiminnan perustamiseen ja ”pyörittämiseen”.

Kyrö (1998, 129) on tyypistänyt taitavasti ja osuvasti nykyisen yrittäjyyskäsitteen: ”Yrittäjyys ilmiönä kantaa itsessään muutosta. Se pohjaa näkemykseen ihmisestä omaehtoisena,

kokonaisena, luovana ja ainutlaatuisena yksilönä.” Yrittäjyys on itse asiassa kulttuurinen prosessi, jossa eri yrittäjyyden muodot ovat vuorovaikutuksessa toinen toistensa kanssa ja muovaavat toinen toistaan. (tm. 1998, 118). Yrittäjyys ilmiönä on saanut entisen traditionaaliseen yrittäjään liiketoiminnan harjoittajana liitetyn käsitteen lisäksi uusia käsitteitä kuten ”ulkoinen”, ”sisäinen” ja ”omaehtoinen”, niin pääasiaksi on noussut näitä kaikkia yhdistävä tekijä ”yrittäjämäinen käyttäytyminen”.

5.2 Mahdollisia jatkotutkimusaiheita

Tämän tutkimuksen pohjalta voitaisiin tutkia monenlaisista näkökulmista erilaisia asioita. Voitaisiin tehdä mm. vertailevaa, pitkittäis- tai tapaustutkimusta. Yksilöiden työelämänsijoittumiseen liittyy vahvasti erilaisia motiiveita ja kvalifikaatioita, joiden käsitteleminen antaa jatkotutkimukselle ideoita. Ammattikorkeakouluarvosanojen vaikuttavuutta työelämään sijoittumiseen olisi mielenkiintoista tutkia myös pidemmälle ja ottaa mukaan tietoja opinnäytetöiden arvosanoista ja sitä kautta saada selville mahdollisista avauksista työmarkkinoille. Omaa mahdollista jatkotutkimusta tämän tutkimuksen pohjalta voisin tehdä tutkimalla yrittäjiksi aikovien ja jo yrittäjänä toimivien käsityksiä urastaan vaikkapa yksilöhaastattelun avulla. Uskon oman mielenkiintoni kohdistuvan juuri vahvojen yrittäjämäisten ominaisuuksien tutkimiseen institutionaalisen opetuksen ja kasvatuksen näkökulmasta. Yritän löytää avaintekijää, joka edistää yrittäjämäisten ominaisuuksien kehittymistä. Yksilön näkökulmaa ajatellen, kyse on puhtaasti yrittäjyyteen kasvamisesta.

Toisaalta voisin ottaa uuden näkökulman tutkimusaineistooni ja lähteä tutkimaan pelkästään yrittäjäksi lähteneitä tradenomeja heidän uratarinoidensa kautta. Voisin kerätä tarinoita eli narratiiveja siitä, mikä sai heidät lähtemään yrittäjän uralle. Millainen intentio heillä yrittäjyyteen oli alun alkaen? Näitä haastateltavia olisi seitsemän tämän tutkimuksen pohjalta.

Työn mielekkyyteen liittyvää tutkimusaineistoa voisi saada jo muutaman vuoden työelämässä olleilta tradenomeilta ja syvällisempää tietoa siitä miten työ ja mahdollinen urakehitys ovat lähteneet vauhtiin. Kehityskeskusteluissa syntyneitä materiaalia olisi sijoittuneiden työpaikoilta myös mukava tutkia, jolloin syntyisi laajempaa tietovarantoa esimerkiksi siitä, mitä toiveita ja odotuksia tradenomit työlleen asettavat. Ovatko tässä

tutkimuksessa jatkokouluttautumiseen ja kansainvälisissä tehtävissä toimimiseen liittyvät vastaukset toteutuneet tosi elämässä.

Opettajien yrittäjyysasenteita ei ole paljoa tutkittu ammattikorkeakoulun kentällä. Yrittäjyyteen liittyvää opettajien jatkokoulutusta on kuitenkin lisätty merkittävästi. Vuonna 2004 alkoi Helsinki Business Collegen, HAAGA ammattikorkeakoulun, Liiketalousopisto Helsinki-Malmin ja Jyväskylän yliopiston taloustieteiden tiedekunnan yhteistyöhanke ”Yrittäjyyden jatko-opinnot”. Sen tavoitteena on paitsi valmentaa opettajia ja muita sidosryhmäläisiä lisensiaatti- ja tohtoritutkintoihin myös synnyttää uutta näkemystä yrittäjyyshenkisen opetuksen ja ammattikorkeakoulupedagogiikan kehittämiseen tieteellisestä näkökulmasta. Lisäksi HAAGAn omat kehitys- ja yhteistyöhankkeet kuten ’Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen’ – ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon koulutusohjelma, *Visiopolku* tai *Pikantti* edesauttavat HAAGA ammattikorkeakoulun yrittäjyyskasvatusta (Opetusministeriö 2003, 6).

Edellä kuvattu toiminta on mahdollistettu HAAGA ammattikorkeakoulun oppimistyössä, mutta todellisuudessa toiminta on vakiintumassa ammattikorkeakoulun peruskäytänteiksi. Vaikka resurssitilanne on niukkeneva, yrittäjyyskasvatuksen osuus on lisääntymässä ja parhaillaan kehitetään yrittäjyyteen omaa polkumallia. 1.1.2007 yhdistyneessä HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa yrittäjyysasiaan paneudutaan entistä enemmän.

Euroopan unionin komission tavoitteena on kannustaa yhä useampi ryhtymään yrittäjäksi ja edistää yrittäjyyttä suosivaa ajattelutapaa. Suomessa tilastojen mukaan kaikista ammattikorkeakoulututkinnon vuosina 1999-2003 suorittaneista 1.9 % toimi yrittäjinä vuoden 2003 lopussa. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan tutkinnon suorittaneita yrittäjiä oli 1,7 % (326/19220). Matkailu-, ravitsemus- ja talousalan (marata-ala) tutkinnon suorittaneilla vastaava luku oli 1,2 % (57/4760). Koko HAAGA ammattikorkeakoulussa luku oli 1,6 % (24/1536). (Opetusministeriö 2005, 46-47.)

Haaga Instituutin ammattikorkeakoulussa ei ole vuoteen 2005 mennessä opetettu yrittäjyyttä kokonaisuutena. Vaikka yksittäisiä opintojaksoja liiketoimintasuunnitelmien luontiin tai riskien rahoituksen tarkasteluun on ollut olemassa. Ammattikorkeakoulussa ei edelleenkään ole omaa yrittäjyyden koulutusohjelmaa tai edes suuntautumisvaihtoehtoa. Tämä alkoi huolestuttaa minua tätä tutkimusta tehdessäni. Haaga Instituutin

ammattikorkeakoulun verkkoportaali ei esittele tutkimushetkellä yrittäjyysaktiiviteettia, vaikka yrittäjyys on ilmoitettu Haaga Instituutin ammattikorkeakoulun toiminnan painopistealueeksi ammattikorkeakoulun ja opetusministeriön välisessä tavoitesopimuksessa (Opetusministeriö 2003, 2).

Aiempaan liiketalouden koulutusohjelmaan kuului perusopintokokonaisuus *Työelämä ja yrittäjyysopinnot*, jonka laajuus oli 10,5 op. Uudistetussa opetussuunnitelmassa kaikissa koulutusohjelmissa oli yhteinen opintoihin kuuluva kolmen opintopisteen laajuinen opintojakso 'Yritystoiminta ja yrittäjyys'. Peruskurssin tavoitteena oli yritystoiminnan ymmärrys ja käsitys yrittäjyyden merkityksestä suomalaisessa yhteiskunnassa. Liiketalouden koulutusohjelmassa oli tutkimushetkellä ammattiopintotasoinen 15 opintopisteen laajuinen yrittäjyyden moduuli.

Yrityshautomon esiaste *Pre Business Park* aloitti Malmilla Helsingissä toimintansa vuonna 2005. Esihautomotoimintaan osallistui 7-8 aktiivista opiskelijaa. Pre Business Parkin tarkoituksena oli toimia siten, että halukkaat yrittäjyysaikeiset opiskelijat voisivat mahdollisimman vaivatta integroida yrittäjyysintentionsa tradenomiopintoihinsa. Näin opiskelijalla oli opintojensa aikana mahdollisuus kokeilla omaa liikeideaansa. Tavoitteena oli myös yhdistää samanhenkiset opiskelijat vertaistoimintaan ja verkottumaan keskenään.

Yrittäjyys ei ole missio vaan yksi uravaihtoehto muiden joukossa (Levesque ym. 2002, 193). Yrittäminen on vaihtoehto, joka ei ole kaikkien ulottuvilla, mutta joillekin henkilöille se on aina olemassa oleva, realistinen vaihtoehto palkkatyölle (Ylikerälä 2005, 248). Koirasen (1999, 59) mukaan yrittäjyys ei ole ura eikä ammatti, vaan se on ihmisen ajattelu-, toiminta- ja suhtautumistapa työn tekoon.

Yksistään henkilön luonteenpiirteillä näyttää eri tutkimuksissa olevan vain vähän selitysvoimaa yrittäjyyden suhteen. Toisaalta luonteenpiirteiden ovat selkeästi tekijäryhmä, jolla kiistatta on merkitystä intentionaalisuutta tutkittaessa. Kuitenkin esimerkiksi Vesalaisen ja Pihkalan (1998) tutkimuksessa eräät ryhmät, jotka omasivat runsaasti tietynlaisia yrittäjyysominaisuuksia (mm. opettajat) eivät sitten kuitenkaan motivoituneet yrittäjyyteen helposti eikä heillä pääsääntöisesti ollut yrittäjyysintentionaalisuutta (Vesalainen & Pihkala 1998, 33-35.). Intentionien tutkiminen tämän aineiston pohjalta olisi tutkijalle

haasteellista mutta mieluista. Tuore Jussi Pihkalan (2008) väitöskirja perehtyy intentioihin seikkaperäisesti ja luo hyvän pohjan asian käsitteellistämiseksi.

Nuorten asenne työhön on selvästi muuttumassa. Vaikuttaa siltä, että nuoremmat ovat yhä mukavuudenhaluisempia ja vapaudenhaluisempia. Pätkätyöllistyminen mahdollistaa vapauden ja sitoutumattomuuden tunteen. Tämä tunne voi merkitä joko yrittäjyysintentioiden kasvua tai kasvun tyrehtymistä. Nuorisobarometri 2004 nostaa yrittäjyyden yhdeksi pääteemaksi. Nuoret kokevat yrittäjyyden tuottavana, mutta vaativana toimintana. Vain 1 % aikoo yrittäjiksi lyhyellä tähtämellä. Kun asiaa katsotaan pitkällä tahtäyksellä, jo 24 % nuorista näkee yrittäjyyden yhtenä vaihtoehtona. (Wilska 2004, 6.) Arvoja, jotka luonnehtivat yleisesti yrittäjyyttä ovat joustavuus, aloitekyky, luovuus, riskinottokyky, omatoimisuus, yhteistyökyky ja suoritusmotivaatio. Barometri osoittaa kappaleen alussa esiin nostetun huolen turhaksi. Nuorten asenteet ilmaisevat sitoutumista työhön. Toisaalta nuoret ovat hyvin kriittisiä työn vaatimusten osalta. Näin ollen sisäinen yrittäjyys ei ole kovin vahvoilla nuorten arvomaailmassa. Lisäksi nuoret uskovat edelleen, että yrittäjät tekevät ylipitkiä päiviä ja saavat vain kohtalaisen korvauksen työstään (Wilska 2004, 7).

Yrittäjyyskasvatuksen kansainväliset laadulliset tutkimukset nostavat esille monia kiinnostavia kysymyksiä ja jatkohaasteita. On huomioitavaa, että yrittäjyyskasvatuksen opetusmenetelmien laadullista tutkimusta on niukasti saatavilla. On selvää, että tieteellistä tutkimusta sekä korkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyötä tarvitaan yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseen. Osa tutkimustyöstä olisi suunnattava vahvasti toiminnan kehittämiseen esim. interventiotutkimuksen muodossa. Tätä kautta voidaan muutoksia ja tuloksia saada aikaan tehokkaasti. Tarvitaan omaa eurooppalaista sekä pohjoismaalaista yrittäjyyskasvatuksen tutkimusta amerikkalaisen rinnalle.

Kirjallisuudesta löytyvien määritelmien mukaan yrittäjyyskasvatuksen tarkoituksena ei ole ainoastaan uusien yritysten luominen, vaan myös pitkäjänteinen asennekasvatus. Päämääränä ovat myönteiset arvot, asenteet ja kansalaistaidot, joiden avulla opiskelijat voivat toimia yrittäjämäisesti kaikilla elämänoilla. Käsitteeseen sisältyy siis sekä sisäinen että ulkoisen yrittäjyyden ja yrittäjämäisen käyttäytymisen vahvistamista opiskelijoissa sekä yritystoiminnan ymmärtämistä (Leskinen 1999, 91-92). Tästä asenteesta olen hyvin kiinnostunut etenkin aikuisopiskelijoiden keskuudessa.

Yrittäjyysintentioneilla on eri tutkimuksissa yleensä tarkoitettu aikomusta ryhtyä yrittäjäksi ja työllistää itse itsensä. Lisäksi intentionaalisuutta katsotaan osoittavan myös uusien arvojen luominen olemassa oleviin yrityksiin (Huuskonen 1989a, 122; Bird 1988, 442). Ympäristötekijöiden on todettu aikaisemmissa tutkimuksissa vaikuttavan yrittäjyysintentioneihin. On havaittu, että osa näistä tekijöistä on yrittäjyyteen työntäviä tekijöitä eli push-tekijöitä ja osa yrittäjyyteen vetäviä pull-tekijöitä (Storey 1994, Naffziger, Hornsby & Kuratko 1994, Vesalainen & Pihkala 1998, Leskinen 1999).

Leskinen viittaa (2000, 54) Mansionin lisensiaatintutkimukseen, jossa hypoteesina oli, että ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kiinnostus ja aikomus ryhtyä yrittäjäksi lisääntyvät, kun heille tarjotaan yrittäjän tarvitsemia tietoja ja kehitetään tarvittavia valmiuksia. Vaikutus yrittäjyyden kiinnostuksen herättämiseen oli tuloksissa kuitenkin heikko, jopa negatiivinen. Vaikka erilaiset yksilölliset ja ryhmätyövalmiudet kehittyivät, vähiten kouliintui riskinotto- ja epävarmuuden sietokyky. Tulokset vaikuttavat huolestuttavilta yrittäjyyskasvatuksen kannalta. Voidaanko koulukontekstissa oppia ylipäätään yrittäjyyttä? Miten sisällyttää esimerkiksi riski ja epävarmuus oppimiseen yrittäjyyttä edistävällä tavalla?

Haaga Instituutin ammattikorkeakoulun ja tällä hetkellä HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun yrittäjyyskasvatuksen tulevaisuus voidaan visioida, että valmistuneista opiskelijoista noin 30 % toimii yrittäjänä kymmenen vuoden kuluttua. Opettajilla on positiivinen asenne yrittäjyyteen, opettajat tuntevat ja ymmärtävät yrittäjyyttä sekä toimivat itse myös yrittäjinä. Lisäksi opiskelijat tunnistavat helposti yrittäjyyspolut opetussuunnitelmassaan. Tärkeää on, että käytetyt oppimismenetelmät tukevat yrittäjyyttä ja opiskelijat ovat sitoutuneet yrittäjyyden ajattelumalliin. Opiskelijat ovat toiminnan keskipisteessä, yrittäjät mentoreina ja opettajat sivussa mentoroinnin asiantuntijoina.

Kokemuksen kautta saamme kerätyksi jatkuvasti uutta tietoa hyödynnettäväksi työssämme ja toimissamme. Uralla voidaan tarkoittaa yksilön elämäntyötä (life's work) ja nk. "jalanjälkiä" elämässä, joka tarkoittaisi laajempaa kokonaisuutta kuin vain yksilön urasaavutuksia. Tähän kokonaisuuteen kuuluisi mm. "työ" puolisona, vanhempana, yhteisön jäsenenä ja oman identiteetin rakentajana. Käsitteen "elämäntyö" myötä ihmisen identiteetti syvenisi (Mirvis, P. H & Hall, D. T. 1994). Tämänkaltaista elämäntyötä on mielenkiintoista tutkia lisää tämän tutkimuksenkin aineiston pohjalta ja analysoida tuloksia vaikkapa narratiivisesti.

6 LÄHTEET

- Ahola, S. & Silvennoinen, H. 1999. Towards New Understanding of School-to-Work Transitions. Teoksessa O. Kivinen, H. Silvennoinen & P. Puustelli (ed.) Work-based learning. Prospects and Challenges. Ministry of Education. Helsinki.
- Alasuutari, P. 1993. Laadullinen tutkimus. Tampere. Vastapaino.
- Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 1995. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Juva. Wsoy.
- AMKOTA-tietokanta. 2000-2006. Opetusministeriö. Saatavilla www-muodossa. <<http://www.csc.fi/amkota/>> Luettu 12.10.2007.
- ARENE ry. 2007. Ammattikorkeakoulut Bolognan tiellä. Ammattikorkeakoulujen osallistuminen Eurooppalaiseen korkeakoulutusalueeseen. Projektin loppuraportti. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Auvinen, P. 2004. Ammatillisen käytännön toistajista monipuolisiksi aluekehittäjiksi? Ammattikorkeakoulu-uudistus ja opettajan työn muutos vuosina 1992-2010. Kasvatustieteellisiä julkaisuja 100. Joensuu. Joensuun yliopisto.
- Auvinen, P., Dal Maso, R., Kallberg, K., Putkuri, P. & Suomalainen, K. 2005. Opetussuunnitelma ammattikorkeakoulussa. Joensuu. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
- Bird, B. 1988. Implementing Entrepreneurial Ideas: The Case for Intention. Academy of Management Review 13:3.
- Bryman, A. & Bell, E. 2003. Business Research Methods. Oxford. Oxford University Press.
- Bull, I. & Willard, G. 1995. Towards a Theory of Entrepreneurship. Teoksessa Bull, I., Howard, T. & Willard, G. (toim.) ENTREPRENEURSHIP Perspectives on Theory Building, Elsevier Science Ltd. Oxford, UK. 1-16.

- Ellström, P-E. 1997. Kompetens, utbildning, och lärande i arbetsliv. Problem, begrepp och teoretiska perspektiv. Stockholm. Publica.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1996. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Rovaniemi. Lapin yliopisto.
- Grönfors, M. 1985. Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät, 2. painos. Juva. Wsoy.
- Haaparanta, L. & Niiniluoto, I. 1991. Johdatus tieteelliseen ajatteluun, 6. p. Helsinki. Helsingin yliopiston filosofian laitoksen julkaisuja 3:1986.
- Heikkilä, T. 1998. Tilastollinen tutkimus. Helsinki. Edita.
- Honkanen, V. & Ahola, S. 2003. Kulttuurin koulutus ja uudet urat. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 61. Turku. Digipaino.
- Huuskonen, V. 1989a. Yrittäjäksi ryhtyminen motivoitumis- ja päätöksentekoprosessina. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja. Sarja D-1. Turun kauppakorkeakoulu.
- Jyrinki, E. 1976. Kysely ja haastattelu tutkimuksessa. Hämeenlinna. Oy Gaudeamus Ab.
- Järvinen, A., Kontkanen, L., Poikela, E., Stachon, K. & Valkama, H. 1995. Työ, asiantuntijuus ja oppiminen – tutkimuksen uutta paradigmaa etsimässä. Aikuiskasvatus 15(2), 76-77.
- Kakkuri-Knuuttila, M-L. (toim.) 1998. Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot. Helsinki. Gaudeamus Kirja / Oy Yliopisto-kustannus University Press Finland Ltd.
- Karma, K. & Komulainen, E. 1992. Käyttäytymistieteiden tilastomenetelmien jatkokurssi. Helsinki. Yliopistopaino.
- Kasanen, E., Lukka, K. & Siitonen, A. 1991. Konstruktiivinen tutkimusote liiketaloustieteessä. Liiketaloudellinen aikakauskirja nro 3, 301-326.
- Katajamäki, H. 21.-23.11.2006. Maaseutututkimuksen metodologiset nykysuuntaukset, Rural Studies -luennot Seinäjoella.

- Kerlinger, F., N. 1975. Foundations of Behavioral Research (2. ed). London. Holt, Rinehard and Winston Inc.
- Koiranen, M. 1999. Yrittäjyys on yleissivistystä, teoksessa Honka, J., Lampinen, L., Ruohotie, P. ja Harra, K.:Matti Peltonen, näkijä ja tekijä. Saarijärvi. OKKA-säätiön julkaisuja, 58-66.
- Korkeakoulujen arviointineuvosto. 2005. Korkeakoulujen laadunvarmistusjärjestelmien auditointi: auditointikäsikirja vuosille 2005-2007. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 4:2005.
- Kotila, H. 2003. Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Ajankohtaisia puheenvuoroja. Helsinki. Edita.
- Kotila, H. & Mutanen, A. (toim.) 2004. Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu. Helsinki. Edita.
- Kuhanen, P. 2005. Alma Materin sylistä työelämään. Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitokselta vuosina 1987-1996 valmistuneiden työhön sijoittuminen ja koulutuksen ja työn vastaavuus. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteen laitos.
- Kyrö, P. 1998. Yrittäjyyden tarinaa kertomassa. Helsinki. Wsoy.
- Kyrö, P. & Ripatti, A. 2006. Yrittäjyyskasvatuksen uusia tuulia. Tampereen yliopiston kauppakorkeakoulu. Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Leskinen, P-L. 1999. "Yrittäjällä on koko elämä kiinni yrityksessä" – Opiskelijoiden yrittäjyyskäsitykset ja niiden muutokset yritysprojektin aikana. Acta Wasaensia 71. Liiketaloustiede 27. Johtaminen ja organisaatiot. Vaasan yliopisto.
- Leskinen, P-L. 2000. Yrittäjyyttä etsimässä: kokemuksia ja ajatuksia yrittäjyyskasvatuksesta. Helsinki. Edita.
- Levesque, M., Shepherd, D., A., Douglas, E., J. 2002. Employment or self-employment. A dynamic utility-maximizing model. Journal of Business Venturing, 17:3, 189-210.

- Lincoln, Y. S. & Cuba, E. G. 1985. Naturalistic inquiry. Beverly Hills, California. Sage Publications.
- Linhala, J. 1995. Ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakouluopinnot. Lakikokoelma. Helsinki. Painatuskeskus Oy.
- Lukka, K. 1986. Taloustieteen metodologiset suuntauksset: Liiketaloustieteen ja kansantaloustieteen vertailu. Liiketaloudellinen Aikakauskirja, No 2, 133-148.
- Luoto, I. 2004. Tradenomi työelämässä. Opinnäytetyö. Helsinki. Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu.
- Mellin, I. 1996. Johdatus tilastotieteeseen. 1. kirja. Tilastotieteen johdantokurssi. Helsingin yliopisto, Tilastotieteen laitos.
- Mikkola, J. & Nurmi, J. 2001. Ammattikorkeakoulussa asiantuntijaksi. Koulutuksen missio ja opiskelijan arki. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportteja. Turku. Turun yliopisto.
- Miles, M. & Huberman, M. 1994. Qualitative Data Analysis, 2.p. California, Thousand Oaks. Sage Publications Inc.
- Mirvis, P. H. & Hall, D. T. 1994. Psychological success and the boundaryless career. Journal of Organizational Behavior, 15, 365-380.
- Mäntylä, R. 2002. Yksin mutta yhdessä. Opettajat omaa työtä ja oppilaitoksen toimintaa kehittämässä. Saarijärvi. Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Naffziger, D. W., Hornsby, J. S. & Kuratko, D. F. 1994. A Proposed Research Model of Entrepreneurial Motivation. Entrepreneurship Theory and Practice 18:3, 29-39.
- Niiniluoto, I. 1997. Johdatus tieteenfilosofiaan, käsitteen- ja teorianmuodostus. Nidotun laitoksen 1. painos. Keuruu. Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Nummenmaa, L. 2004. Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. Vammala. Vammalan Kirjapaino Oy.

- Opetusministeriö. 2003. Ammattikorkeakoulut 2002: Taulukoita AMKOTA tietokannasta. Opetusministeriön julkaisuja 32.

- Opetusministeriö. 2005. Korkeakoulututkintojen viitekehys. Kuvaus suomalaisista korkeakoulututkinnoista. Työryhmämuistioita ja selvityksiä 4.

- Opinto-oppaat. Haaga ammattikorkeakoulu 1999-2000 ja 2000-2001. Helsinki. Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu.

- Paljakka, J. 2005. Kilpailut kunniaan – mestareilla arvostusta ammatilliselle koulutukselle. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 3/2005, 101-102.

- Pihkala, J. 2008. Ammattikorkeakoulutuksen aikaiset yrittäjyysintentioiden muutokset. Helsinki. Opetusministeriön julkaisuja 2008:1.

- Ruohotie, P. 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki. Oy Edita Ab.

- Ruohotie, P. 2002. Kvalifikaatioiden ja kompetenssien kehittäminen ammattikorkeakoulun tavoitteena. Helsinki. Edita.

- Ruohotie, P. 2005. Ammatillinen kompetenssi ja sen kehittäminen. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 3/2005. Helsinki. OKKA-säätiö.

- Saunders, M., Lewis, P., Thornhill, A. 2003. Research Methods for Business Students, 3. p. Harlow, England. Pearson Education Limited.

- Savolainen, P. 1991. Kvalitatiiviset tutkimustavat suomalaisessa kasvatustieteessä. Kasvatustieteellinen aikakauskirja Kasvatus (5-6), 451-457.

- Silvennoinen, H. & Tulkki, P. (toim.) 1998. Elinikäinen oppiminen. Helsinki. Gaudeamus.

- Silverman, D. 1993. Interpreting Qualitative Data. Methods for analyzing talk, text and interaction. London. Sage Publications.

- Silverman, D. 2001. Interpreting Qualitative Data. 2. p. London. Sage Publications Ltd.

- Stenström, M-L., Laine, K. & Valkonen, S. 2005. Ammattikorkeakoulut väylänä työelämään. Hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveystieteiden valmistuneiden työelämään sijoittuminen ja työelämätaidot. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylä. Jyväskylän yliopistopaino.
- Storey, D. J. 1994. Understanding the Small Business Sector. London. Routledge.
- SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA. 2003. N:o 351-358, julkaistu Helsingissä 21. päivänä toukokuuta 2003.
- Tynjälä, P., Välimaa, J. & Murtonen, M. (toim.) 2004. Korkeakoulutus, oppiminen ja työelämä: pedagogisia ja yhteiskuntatieteellisiä näkökulmia. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Uusitalo, H. 1991. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. Juva. Wsoy.
- Varamäki, E., Heikkilä, T. & Taipalus, E. 2005. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2001-2003 valmistuneiden sijoittuminen opiskelun jälkeen. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 21.
- Vertanen, I. 2002. Ammatillinen opettajuus vuonna 2010. Toisen asteen ammatillisen työn muutokset vuoteen 2010 mennessä. Tampereen yliopiston ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskuksen ja Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisuja 6.
- Vesalainen, J. & Pihkala, T. 1998(L). Laihian kunnan yrittäjyysprofiili. Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 28.
- Vesalainen, J. & Pihkala, T. 1998(R). Yrittäjyyspotentiaali Raahen seudun ja Härmänmaan seutukunnissa. Tutkimusraportin käsikirjoitus. Vaasan yliopisto.
- Vesterinen, P. 2001. Projektioiskelu ja –oppiminen ammattikorkeakoulussa. Jyväskylän yliopisto. Tutkimuksia 189. Jyväskylän yliopistopaino ja ER-Paino Ky.
- Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki. Tammi.

- Viskari, S. 2003. Tieteellisen kirjoittamisen perusteet. Opas kirjoittamiseen ja seminaarityöskentelyyn. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden laitos. Julkaisusarja B N:o 17. Tampere. Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino Oy.
- Vuorinen, P. & Valkonen, S. 2003. Ammattikorkeakouluun vai yliopistoon? Korkeakoulutukseen hakeutumisen orientaatiot. Koulutuksen tutkimuslaitos, tutkimusselosteita 18. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylän yliopistopaino.
- Wilska, T-A. (toim.) 2004. Oman elämänsä yrittäjät? Nuorisobarometri 2004. Opetusministeriö. Helsinki. Nuorisoasianneuvottelukunta. Julkaisuja 28.
- Ylikerälä, J. 2005. Yrityshautomokokemuksen vaikutukset tradenomiopiskelijan yrittäjäuran syntyyn ja kehittymiseen. Yrityshautomotoiminta liiketalouden alan ammattikorkeakoulun yrittäjäkoulutuksessa. Helsinki School of Economics, A-249. HeSE print.
- Yli-Luoma, P. V. J. 1997. Johdatus kvantitatiivisiin analyysimenetelmiin SPSS for Windows-ohjelman avulla. Sipoo. IMDL Oy.

Internet lähteet:

<http://www.mol.fi/mol/fi/06_tyoministerio/05_tiedotteet/03_2003/2003-02-06-01/index.jsp> Luettu 22.9.3004

<http://www.ennakko2010.fi/index.php?option=com_docman&task=doc_view&qid=8&Itemid=40> Luettu 17.11.2006

<<http://www.csc.fi/amkota/>> Luettu 21.6.2006

<<http://www.minedu.fi/2003>> Luettu 4.3.2005

<<http://www.minedu.fi/julkaisut/koulutus/2005/tr04/tr04.pdf>> Luettu 19.3.2006

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2000/liitteet/selvitykset/hallinnon_ja_kaupan_ala.pdf> Luettu 29.8.2006

<[http://www.mol.fi/mol/fi/05 tyovoimatoimisto/06 uutiset/2008-01-25-02/index.jsp](http://www.mol.fi/mol/fi/05_tyovoimatoimisto/06_uutiset/2008-01-25-02/index.jsp).> Luettu 5.2.2008

<<http://spektri.oph.fi/SubPage.asp?path=580,645,58841>.> Luettu 3.1.2008

<<http://spektri.oph.fi/SubPage.asp?path=580,645,70438>.> Luettu 3.1.2008

<<http://www.tradenomiliitto.fi>.> Luettu 12.2.2006

<<http://www.y-lehti.fi/index.php?page=uutiset&id=1814>.> Luettu 14.01.2008

7 LIITTEET

LIITE 1. Kyselylomake

LIITE 2. Taulukko 38. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtoittain. Kotikunta ennen amk-opintojen aloittamista (kysymys 4)

LIITE 3. Taulukko 39. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtoittain. Nykyinen asuinkuntasi (kysymys 12)



SAATE

1.6.2004

ARVOISA TRADENOMIKOULUTUKSESTA VALMISTUNUT

Oheisen tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Haaga Instituutin ammattikorkeakoulusta valmistuneiden tradenomien urakehitystä. Tutkimuksen toimeksiantajina ovat Haaga Instituutin ammattikorkeakoulun liiketalousyksiköt ja osoitetiedot ovat alumnirekisteristä. Lisätietoja HAAGA:n alumnitoiminnasta löydät <http://alumni.haaga.fi>.

Vastaamalla kyselyyn annat arvokasta tietoa, jota voimme hyödyntää koulutuksen suunnittelussa ja kehittämisessä. Vastauksesi käsitellään luottamuksellisesti. Yksittäiset vastaukset eivät erotu joukosta ja henkilökohtaisia vastauksiasi ei julkisteta.

Arvomme kymmenen kappaletta kahden hengen Finnkinolokovalippuja vastanneiden kesken kiitokseksi panoksestasi!

Oheisen vastauskuoren postimaksu on valmiiksi maksettu. Toivomme sinun vastaavan **pe 18.6.2004 mennessä**.

Tarvittaessa lisätietoja antaa tutkija Helena Kätkänaho, puhelin 0400-670 406 ja sähköposti helena.katkanaho@uta.fi

Kiitos vastauksestasi!

Kesäterveisin

Pekka Rantanen
yliopettaja, FT

Helena Kätkänaho
tutkija, kasvatustiet. yo

Seuraavassa on joukko aihealueittain ryhmiteltyjä kysymyksiä. Ympyröi mielestäsi sopivin vaihtoehto tai kirjoita vastaus siihen varattuun tilaan.

TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli

1. nainen

2. mies

2. Syntymävuosi _____ 3. Valmistumisvuosi _____

4. Kotikuntasi ennen amk-opintojen aloittamista? _____

5. Yksikkö, josta olet valmistunut?

1. Helsingin liiketalousinstituutti

2. Malmin liiketalousinstituutti

6. Koulutusohjelma

1. liiketalouden koulutusohjelma

2. tietojenkäsittelyn koulutusohjelma

3. International Business

7. Suuntautumisvaihtoehto

1. taloushallinto

2. mainonta ja yritysviestintä

3. palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi

4. henkilöstöjohtaminen

5. ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta

6. tietojenkäsittely

7. mainonta

8. BBA

8. Opiskelumuoto

1. päiväopiskelija

2. iltaopiskelija

9. Opiskelujesi kokonaiskesto _____ vuotta _____ kuukautta

10. Työkokemus ennen amk-opintojen aloittamista

1. kaupallinen ala _____ vuotta _____ kuukautta

2. muu työkokemus _____ vuotta _____ kuukautta

11. Ylin pohjakoulutuksesi ennen AMK-tutkintoa (vain yksi vaihtoehto)

1. lukio
2. kouluasteen ammatillinen tutkinto (esim. merkantti)
3. opistoasteen tutkinto (esim. merkonomi)
4. ammattikorkeakoulututkinto
6. yliopistotutkinto
7. muu koulutus, mikä? _____

VALMISTUMISEN JÄLKEEN

12. Nykyinen asuinkuntasi: _____

13. Mitä teet päätoimisesti tällä hetkellä? (vain yksi vaihtoehto)

1. töissä toisen palveluksessa
2. äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla
3. toimin yrittäjänä/freelancerina
4. opiskelemassa
5. työttömänä, miten kauan? _____
6. lomautettuna, miten kauan? _____
7. varusmies- tai siviilipalveluksessa
8. muuta, mitä? _____

14. Mikäli olet toisen palveluksessa, niin millaisessa työsuhteessa?

1. toistaiseksi voimassa oleva (vakituinen)
2. määräaikainen (esim. viransijaisuus)

15. Nykyinen työaikasi on

1. kokoaikainen
2. osa-aikainen

16. Nykyinen työnantajasi on

1. kunta
2. valtio
3. yksityinen sektori
4. järjestö/yhteisö
5. oma yritys
6. muu, mikä? _____

17. Kauanko nykyinen työsuhteesi on kestänyt? _____ vuotta _____ kuukautta

18. Missä asemassa työskentelet nykyisessä työssäsi?

1. suoritustason tehtävät 2. asiantuntija-, suunnittelija- ja kehittämistehtävät
3. työnjohdolliset tehtävät 4. päällikkötason tehtävät 5. liikkeenjohdolliset tehtävät 6.
opetustehtävät 7. yrittäjän tehtävissä 8. muussa, missä? _____

19. Nykyinen tehtävänimikkeesi: _____

Kuvaile työsi sisältöä

20. Mitä toimialaa nykyinen työnantajasi edustaa?

1. teollisuus 2. tukkukauppa 3. vähittäiskauppa
4. majoitus- ja ravitsemistoiminta 5. kuljetus
6. tietoliikenne/telekommunikaatio 7. rahoitustoiminta
8. kiinteistönvälitys 9. julkinen hallinto 10. muu, mikä? _____

21. Nykyinen brutto kuukausiansiosi: _____ euroa

22. Saatko mielestäsi koulutustasi vastaavaa palkkaa?

1. kyllä 2. en, bruttopalkan pitäisi olla _____ euroa/kk

23. Olitko töissä opiskelujesi ohessa? 1. kyllä 2. en

24. Olitko töissä valmistumishetkellä? 1. kyllä 2. en

25. Millaisissa tehtävissä työskentelet ensimmäisessä työsuhteessa valmistumisesi jälkeen?

1. suoritustason tehtävät 2. asiantuntija-, suunnittelija- ja kehittämistehtävät
3. työnjohdolliset tehtävät 4. päällikkötason tehtävät 5. liikkeenjohdolliset tehtävät
6. opetustehtävät 7. yrittäjänä 8. muussa, missä? _____

26. Tehtävänimikkeesi ensimmäisessä työsuhteessa valmistumisesi jälkeen?

27. Poimi listasta ensimmäisen työpaikkasi valmistumisen jälkeen ja nykyisen työpaikkasi saantiin vaikuttaneet asiat. Mikäli tekijöitä on useita, niin numeroi ne tärkeysjärjestykseen alkaen numerosta 1.

	1. ensimmäinen työpaikka	2. nykyinen työpaikka
Aikaisempi työkokemus	_____	_____
Koulutuksen sisältö	_____	_____
Tutkintonimike	_____	_____
Oppilaitoksen maine	_____	_____
Harjoittelu	_____	_____
Oma aktiivisuus	_____	_____
Oma persoonallisuus	_____	_____
Oma ammattitaitoni	_____	_____
Muu tekijä	_____ mikä? _____	_____ mikä? _____

Kommentteja _____

28. Montako eri työsuhdetta sinulla on ollut valmistumisesi jälkeen yhteensä nykyinen työsuhde mukaan lukien? _____

29. Työurasi kokonaiskesto valmistumisen jälkeen? _____ vuotta _____ kuukautta

30. Onko yrittäjän ammatti tavoitteesi?

1. ei ole 2. pidän sitä mahdollisena 3. suunnittelen asiaa 4. olen jo yrittäjä

31. Jos toimit jo yrittäjänä, saatko yrittäjätulosta mielestäsi riittävää palkkaa tai osinkotuloa?

1. elän palkka-/osinkotuloilla 2. en pärjää kummallakaan

32. Minkä toivoisit olevan tehtävänimikkeesi 5 vuoden kuluttua?

33. Millaisiin työtehtäviin toivot pääseväsi tulevaisuudessa? _____

34. Poimi listasta ne tekijät mitä kautta sait ensimmäisen työpaikkasi valmistumisen jälkeen ja nykyisen työpaikkasi. Mikäli tekijöitä on useita, niin numeroi ne tärkeysjärjestykseen alkaen numerosta 1.

1. ensimmäinen tp. 2. nykyinen tp.

- | | | |
|---|-------|-------|
| 1. Työharjoittelu/opinnäytetyö saman työnantajan palveluksessa | _____ | _____ |
| 2. Perustin oman yrityksen | _____ | _____ |
| 3. Siirryin perheyrietyksen palvelukseen | _____ | _____ |
| 4. Internetin välityksellä | _____ | _____ |
| 5. Työvoimatoimiston kautta | _____ | _____ |
| 6. Lehti-ilmoituksen kautta | _____ | _____ |
| 7. Otin itse suoraan yhteyttä työnantajaan | _____ | _____ |
| 8. Työnantaja tarjosi työpaikkaa | _____ | _____ |
| 9. Henkilökohtaisten suhteiden (tuttavat/sukulaiset/opiskelukaverit) avulla | _____ | _____ |
| 10. Muuten, miten? _____ | _____ | _____ |

35. Oletko työskennellyt valmistumisesi jälkeen ulkomailla? 1. kyllä 2. en

36. Jos vastasit kyllä, millaisissa tehtävissä olet työskennellyt?

37. Arvioi työskenteletkö vielä urasi aikana kansainvälisissä tehtävissä ulkomailla?

(ympyröi sopivin vaihtoehto)

hyvin epätodennäköistä 1 2 3 4 5 hyvin todennäköistä

38. Haluaisitko työskennellä nykyistä työtäsi vastaavissa tehtävissä myös 10 vuoden kuluttua?

en halua 1 2 3 4 5 kyllä haluan

39. Panostatko useampaan kuin yhteen ammattiin elämässäsi? 1. kyllä 2. en

40. Oletko valmis vaihtamaan asuinpaikkakuntaa urasi vaatimalla tavalla? 1. kyllä 2. en

41. Mihin panostaisit juuri nyt menestyäksesi urallasi paremmin? _____

OPISKELUUN LIITTYVÄT KYSYMYKSET

42. Oletko opiskellut tradenomiksi valmistumisesi jälkeen? 1. kyllä 2. en

43. Jos vastasit kyllä, millaisia opintoja suoritit tai olet parhaillaan suorittamassa? _____

44. Mitä haluaisit opiskella tulevaisuudessa? _____

45. Tunnetaanko mielestäsi tradenomin tutkinto työelämässä? (ympyröi sopivin vaihtoehto)

erittäin huonosti 1 2 3 4 5 6 7 erittäin hyvin

46. Kuinka hyvin nykyinen työsi vastaa koulutustasi?

ei ollenkaan 1 2 3 4 5 6 7 erinomaisesti

47. Kuinka hyvin nykyinen työsi vastaa opiskeluaikanasia asettamiasi uratavoitteita?

ei ollenkaan 1 2 3 4 5 6 7 erinomaisesti

48. Mitkä ovat mielestäsi työssäsi tarvittavat tärkeimmät taidot?

1. _____

2. _____

3. _____

49. Mitä työelämässä tarvittavia tärkeitä taitoja koulutuksestasi puuttuu?

1. _____

2. _____

3. _____

50. Olisitko halunnut opiskella laaja-alaisemmin? 1. kyllä 2. en

51. Jos vastasit kyllä, mitä olisit halunnut opiskella lisää?

52. Arvioi tradenomin koulutuksen tarjoamia työelämävalmiuksia 1 – 5-asteikolla.

(ympyröi sopivin vaihtoehto)

	heikot valmiudet					erinomaiset valmiudet				
Kielitaidot	1	2	3	4	5					
Työvälineohjelmistojen hallinta	1	2	3	4	5					
Vuorovaikutustaidot	1	2	3	4	5					
Esiintymistaidot	1	2	3	4	5					
Tiedonhankintataidot	1	2	3	4	5					
Ryhmätyöskentelytaidot	1	2	3	4	5					
Yrittäjyystaidot	1	2	3	4	5					
Kansainvälisyysosaaminen	1	2	3	4	5					
Taloushallinnon osaaminen	1	2	3	4	5					
Markkinoinnin osaaminen	1	2	3	4	5					
Yritysviestinnän osaaminen	1	2	3	4	5					
Henkilöstöosaaminen	1	2	3	4	5					
Johtamistaidot	1	2	3	4	5					

Vain tietojenkäsittelijät vastaavat

	heikot valmiudet					erinomaiset valmiudet				
Ohjelmointi	1	2	3	4	5					
Kuvankäsittely	1	2	3	4	5					
Graafinen suunnittelu	1	2	3	4	5					
Tietojärjestelmät	1	2	3	4	5					
Verkkomultimedia	1	2	3	4	5					
Kouluttajana toimiminen	1	2	3	4	5					
Palvelinympäristöt	1	2	3	4	5					
Systeemyö	1	2	3	4	5					

53. Millainen on mielestäsi käymäsi ammattikorkeakoulun imago?

tuntematon	1	2	3	4	5	tunnettu
ei-arvostettu	1	2	3	4	5	arvostettu
ei-osaava	1	2	3	4	5	osaava
ei-hyvämaineinen	1	2	3	4	5	hyvämaineinen
laadusta piittaamaton	1	2	3	4	5	laatutietoinen
kapea-alainen	1	2	3	4	5	laaja-alainen
sisäänpäin suuntautunut	1	2	3	4	5	ulospäin suuntautunut
ei-kansainvälinen	1	2	3	4	5	kansainvälinen
paikallaan pysyvä	1	2	3	4	5	dynaaminen
muita seuraileva	1	2	3	4	5	kehityksen kärjessä oleva
mainonnassaan lattea	1	2	3	4	5	mainonnassaan erottuva

54. Suurimmat kiitokset tradenomikoulutuksessa kuuluu

55. Mitä kehittävää tradenomikoulutuksessa mielestäsi olisi?

SUURKIITOS! MENESTYSTÄ TYÖURALLESII JA OIKEIN HYVÄÄ KESÄÄ!

Yhteystiedot Finnkinon elokuvalippujen arvontaa varten:

Nimi: _____

Osoite: _____

LIITE 2. Taulukko 38

		Kotiseutu ennen amk-opintojen aloittamista	
		Pääkaupunkiseutu	Muu Suomi
Sukupuoli	Nainen	217	70
	Mies	59	12

		Kotiseutu ennen amk-opintojen aloittamista	
		Pääkaupunkiseutu	Muu Suomi
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	231	71
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	28	3
	International Business	16	8

		Kotiseutu ennen amk-opintojen aloittamista	
		Pääkaupunkiseutu	Muu Suomi
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	55	16
	mainonta ja yritysviestintä	47	23
	palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi	59	14
	henkilöstöjohtaminen	50	14
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	7	
	tietojenkäsittely	38	5
	matkailu	6	2
	BBA	11	8

Taulukko 38. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtojen mukaan. Kotikunta ennen amk-opintojen aloittamista (kysymys 4)

LIITE 3. Taulukko 39

		Nykyinen asuinseutu	
		Pääkaupunkiseutu	Muu Suomi
Sukupuoli	Nainen	237	49
	Mies	66	6

		Nykyinen asuinseutu	
		Pääkaupunkiseutu	Muu Suomi
Koulutusohjelma	liiketalouden koulutusohjelma	254	48
	tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	30	1
	International Business	18	6

		Nykyinen asuinseutu	
		Pääkaupunkiseutu	Muu Suomi
Suuntautumisvaihtoehto	taloushallinto	60	12
	mainonta ja yritysviestintä palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi	58	12
	henkilöstöjohtaminen	60	12
	ympäristöjohtaminen ja riskien hallinta	55	9
	tietojenkäsittely	6	1
	matkailu	42	1
	BBA	5	3
		14	5

Taulukko 39. Jakaumat sukupuolittain, koulutusohjelmittain ja suuntautumisvaihtoehtojen mukaan. Nykyinen asuinseutu (kysymys 12)